OM: 201955

Kokad Napközi Otthonos Óvoda

H E L Y I
P E D A G Ó G I A I
P R O G R A M

Hatályba lépés: 2025. november 1.

Készítette: Sebessy-Geönczy Judit igazgató

Tartalomjegyzék

BEVEZETŐ 5
Nevelési alapelveink 5
Törvényi hivatkozások 6
1. AZ ÓVODA ADATAI 7
2. AZ ÓVODA TÁRSADALMI 8
KÖRNYEZETE – HELYZETELEMZÉS 8
3. AZ ÓVODA HELYZETKÉPE – SZEMÉLYI, TÁRGYI FELTÉTELEK 10
3.1 Az óvoda tárgyi – dologi feltételei 10
3.2 Az óvoda személyi feltételei: 11
4. GYERMEKKÉP, ÓVODAKÉP 11
4.1 Gyermekkép 11
4.2. Óvodakép 12
4.3. Óvodapedagógus kép 13
4.4. Dajka kép 14
5. AZ ÓVODAI NEVELÉS CÉLJA 15
6. AZ ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI 16
6.1 Az óvodai nevelés általános feladatai: 16
6.2 Az óvodai nevelés kiemelt feladatai 17
7. A NEVELÉS KERETEI 18
7.1. Egészséges életmód alakítása 18
7.1.1. Testápolás 20
7.1.2. Öltözködés 21
7.1.3. Táplálkozás-étkezés 22
7.1.4. Alvás-pihenés 23
7.2 Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés 24
7.3 Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása 27
7.4 Hagyományápolás, ünnepek, ünnepélyek az óvodában 29
7.4.1 A különbözőség elfogadása, megértése 29
7.5 Sajátos Nevelési Igényű gyermekek nevelése 30
7.6 Óvó-védő tevékenységek 32
7.6.1 Baleset megelőzés és elsősegélynyújtás 32
7.6.2 Védő-óvó előírások 33
8.AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGI FORMÁI 35
8.1 Játék 35
8.1.2. Az óvodáskorban megjelenő játékfajták 37
8.2 Tevékenységi formák, alapműveltségi elemek közvetítése, átadása 40

8.2.1 A külső világ tevékeny megismerése 41
8.2.1.1 Természeti- emberi-tárgyi környezet 41
8.2.1.2 Matematikai tartalmú tevékenységek 46
8.2.2. Verselés, mesélés 48
8.2.3 Ének, zene, népi játék, tánc 54
8.2.4. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka 59
8.2.5 Mindennapos mozgás 61
8.3. Munka jellegű tevékenységek 65
8.4. A tevékenységekben megvalósuló tanulás 70
9. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSE 73
9.1 Napirend 74
9.2 Hetirend 75
10.A NEVELŐMUNKA TERVEZÉSE, ELLENŐRZÉSE, ÉRTÉKELÉSE 76
10.1 Az óvoda Helyi Pedagógiai Programjának ellenőrzésével és 78
11. AZ ÓVODA KAPCSOLATRENDSZERE 79
11.1 A szülő, a gyermek, a pedagógus együttműködésének formái: 79
11.2 Az óvoda és bölcsőde kapcsolata 80
11.3 Az óvoda és az iskolák kapcsolata 80
11.4 Az óvoda egyéb kapcsolatai 80
12. AZ ÓVODÁBA ÉS AZ ISKOLÁBA LÉPÉS FELTÉTELEI 83
12.1. Az óvodába lépés feltételei 83
12.2. Az iskolába lépés feltételei 83
12.3. Tankötelezettség - Felmentés 84
13. A GYERMEKEK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉT SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEK, A SZOCIÁLIS HÁTRÁNYOKAT SEGÍTŐ INTÉZKEDÉSEK 85
13.1. Szociális hátrányok enyhítését segítő pedagógiai tevékenységek 88
13.2. Óvodai szociális segítő feladatai 89
14. GYERMEKVÉDELEMMEL KAPCSOLATOS TEVÉKENYSÉGEK 90
15. EGÉSZSÉGFEJLESZTÉSI PROGRAM 91
15.1. Egészséges táplálkozás 92
15.2. 1-es típusú diabétesszel élő gyermekek ellátásának speciális eljárásrendje ..... 9215.3. Minden napos testnevelés, testmozgás **..... 93**
15.4. Személyi higiéné 93
16. TESTI ÉS LELKI EGÉSZSÉG FEJLESZTÉSE, A VISELKEDÉSI FÜGGŐSÉGEK, A SZENVEDÉLYBETEGSÉGHEZ VEZETŐ SZEREK FOGYASZTÁSÁNAK MEGELŐZÉSE 94
16.1. A bántalmazás, erőszak megelőzése 94
16.2. Baleset megelőzés és elsősegélynyújtás 96

17. KÖRNYEZETTUDTOS NEVELÉS AZ ÓVODÁBAN 96
18. ÉRVÉNYESSÉGI NYILATKOZAT 100
19.LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK 101
MELLÉKLETEK 102
1. sz. melléklet: Nyilatkozat 103
2. sz. melléklet: Eszközök jegyzéke 104
3.számú melléklet: Szabályzat- és keretrendszerek, lehetőség az óvodán kívüli, óvodai nevelés idején 107

Mottónk:

„ A gyermekeknek két dolgot kell adnunk:
gyökereket és szárnyakat.
Gyökereket, amelyek tartást adnak, hogy
tudják, hova tartoznak,
de ugyanígy szárnyakat is,
amelyek egyiket a kényszereitől és előítéleteitől szabadítják meg,
a másiknak lehetőséget adnak új utakat bejárni.”

- Goethe -

BEVEZETŐ

Az **Óvodai Nevelés Országos Alapprogramját** alapul véve: a hazai óvodai neveléstörténet hagyományaira, értékeire, nemzeti sajátosságaira, a pedagógiai és pszichológiai kutatások eredményeire, a nevelésügy nemzetközileg elismert gyakorlatára építve, Magyarország Alaptörvényének értékeit és Magyarország által aláírt nemzetközi szerződésekben vállalt kötelezettségeket figyelembe véve - meghatározza a magyarországi óvodákban folyó pedagógiai munka alapelveit.

Nevelési alapelveink

A ma pedagógusai tudják, hogy az óvodai munkának napjainkban a **n e v e l é s r e** kell fókuszálnia.

- Nevelő munkánkat a **gyermeki személyiség teljes kibontakoztatására irányítjuk**, figyelembe véve a gyermekek egyéni fejlődési ütemét, szükségleteit és érdeklődését.
- Valljuk, hogy **a gyermek fejlődő személyiség**, akit szeretetteljes gondoskodás és különleges védelem illet meg.
- Alapvető fontossággal bír gyermekeink **védelmének, esélyegyenlőségének biztosítása**, valamint jogainak érvényre juttatása a nevelés és a törvények adta eszközökkel.
- Intézményünkben alapvetés az **egyenlő hozzáférés lehetőségének érvényesítése** minden gyermek számára, függetlenül szociális, kulturális vagy egészségügyi helyzetüktől.
- Tudjuk, hogy **a gyermekek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége**, ezért mi – óvodapedagógusok – ezt tiszteletben tartva segítjük, kiegészítjük a családi nevelést, és hátránycsökkentő szerepet töltünk be a gyermekek harmonikus fejlődése érdekében.
- Hisszük, hogy a **gyermek a tapasztalatait, érzelmeit, vágyait a tevékenységein keresztül fejezi ki,** ezért a gyermeki tevékenységek – különösen a szabad játék – kiemelt szerepet kapnak a nevelés teljes időtartama alatt.
- Helyi Pedagógiai Programunkkal – a központi Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjával összhangban – **lehetőséget biztosítunk pedagógusainknak a szakmai szabadság érvényesítésére**, módszertani gazdagságuk kibontakoztatására, miközben mindig a gyermekek érdekeit tartjuk szem előtt.
- Kiemelt figyelmet fordítunk a **sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztésére**, gondozására, nevelésére, szoros együttműködésben a szülőkkel és szakemberekkel. Munkánkat egyéni fejlesztési tervek mentén, differenciáltan, az inkluzív pedagógia szellemében végezzük.
- A nevelési folyamat során a **gyermek egészséges életmódjának megalapozására**, valamint a környezettudatos szemlélet alakítására is nagy hangsúlyt fektetünk. Ezzel

egyidejűleg biztosítjuk az érzelmi, erkölcsi, közösségi, anyanyelvi és értelmi fejlesztés egységét és harmóniáját.

- **Családközpontú szemléletünkben** elismerjük, hogy a gyermekek elsősorban a szülőké. Mi ebben a folyamatban partnerként veszünk részt, támogatva a családokat a gondozásban, nevelésben és tanításban.

Meggyőződésünk, hogy a gyermekkor a **szabad játék, a felfedezés és az élmények** időszaka, amely során a tanulás természetes módon, belső motivációból fakad. Hisszük, hogy a gyermekek akkor tud kiteljesedni, ha ehhez biztosítjuk az **optimális környezeti feltételeket**.

Törvényi hivatkozások

- Magyarország alaptörvénye (2011. április 25.)
- A nemzeti köznevelésről szóló 2011.évi CXC. törvény
- 2023. évi LII. törvény a pedagógusok új életpályájáról
- A Kormány 401/2023. (VIII.30.) Korm. rendelete a pedagógusok új életpályájáról szóló 2023.évi LII. törvény végrehajtásáról
- 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- 229/2012. VIII.28.) Korm. Rendelet a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról
- 2003. évi CLXXV. Törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról
- 2011. évi CLXXIX. Törvény a nemzetiségek jogairól
- 1997.évi XXXI. tv. a Gyermek védelemről és gyámügyi igazgatásról
- Az 1998. évi XXVI. Törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségének biztosításáról
- A 363/2012. évi (XII. 17.) Kormány rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról
- A 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról
- 1995. évi LIII. törvény a környezet védelmének általános szabályairól

Intézményünk vezetése és alkalmazotti közössége arra törekedett, hogy a Helyi Pedagógiai Programunk megfeleljen a ma társadalmi elvárásainak, törvényi változásainak.

Kokad, 2025. szeptember

Kokad Napközi Otthonos Óvoda dolgozói

1. AZ ÓVODA ADATAI

Az óvoda neve: Kokad Napközi Otthonos Óvoda

Az óvoda címe, székhelye: 4284 Kokad, Petőfi u. 22.
Az óvoda telefonszáma: 52/ 252-898

Az óvoda fenntartója és felügyeleti szerve:
Kokad Községi Önkormányzat
Képviselő testülete
Az óvoda fenntartójának címe, telefonszáma:
4284. Kokad, Kossuth u. 60.
52/ 376-228
Az óvoda alapítás éve: 2013.
Az óvoda OM azonosítója: 201955

2. AZ ÓVODA TÁRSADALMI KÖRNYEZETE – HELYZETELEMZÉS

Intézményünk a település közepén helyezkedik el, közvetlenül az Általános Iskola épülete mellett. Bármely irányból könnyen megközelíthető.
Az óvodában egy, vegyes csoport működik, kis-, középső-, és nagycsoportos korú gyermekekkel. Egy óvodapedagógus dolgozik óvodánkban, aki egy személyben vezetői feladatokat is ellát. Nyitott az új felé, tudását, ismeretét rendszeresen gyarapítja és azokat az óvodai életbe beépíti. Lépést tart a változásokkal és figyelembe veszi az óvodába érkező gyermekek adottságait, képességeit, fejlettségüket. Tiszteletben tartja a gyermeki személyiséget.
Intézményünkbe a Kokadon élő családok gyermekei járnak. Minden jelentkezőt felveszünk, mert településünkön ez az egy óvoda működik.
A szülők az etnikai kisebbséghez tartoznak, jellemzően munkanélküliek vagy alkalmi munkából élnek (mezőgazdaságban). Rendkívül magas (100%-os) a hátrányos helyzetű, illetve a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek száma.
Az óvodába érkező gyermekek változó képességekkel és szokásokkal érkeznek, feladatunk ezeknek a képességeknek a fejlesztése és a megfelelő szokások kialakítása, amelyek birtokában képesek lesznek a sikeres iskolakezdésre.

Kokad kis létszámú település, Hajdú-Bihar vármegye keleti részén található, Debrecentől 34 km-re, a román határ mellett.
A lakosság száma 521 fő, a legutóbbi (2024-es) adatok szerint.
A település természeti szépségeit adják: az erdős, ligetes, homokdombos tájak, a települést ölelő, művelés alatt álló szántóföldi parcellák.
Nevezetességek, amelyeket az óvodás gyermekek megismerhetnek: a település központjában található két templom, Művelődési Ház, játszótér, állatsimogató.
A településen jelentős számban élnek a roma nemzetiséghez tartozó emberek.
Kokad köznevelési intézményhálózatában csak az óvoda szerepel, az általános iskola 2015.-ben történt megszűnését követően az iskoláskorú gyermekek ingáznak a szomszédos Létavértes illetve Álmosd településekre.
Ebben a természeti, társadalmi környezetben élnek a kokadi emberek, és az óvodás gyermekek családjaikkal.

A 2,5 – 7 (legfeljebb 8) éves korú gyermekek óvodai nevelését biztosítja a Kokad Napközi Otthonos Óvoda egy óvodaegységben, 1 gyermekcsoportban, 25 férőhelyen. Az intézményben a gyermekcsoport szervezése heterogén formában történik.
A településen élő SNI-s gyermekek nevelését az alapító okiratban megfogalmazottak szerint vállalja az intézmény, a külső szakemberek fejlesztő iránymutatása, segítsége alapján.
Az ilyen állapotú gyermekek fejlesztése **egyéni terv szerint** történik.
Az óvodáskorú gyermekek neveléséhez, fejlesztéséhez a központi elvárásoknak, vonatkozó törvényeknek és a helyi sajátosságoknak is megfelelő Pedagógiai Program ad tartalmat, formát és kereteket.
A program fő tartalmi vonulata, a pedagógiai folyamat központi moduljai: az egészséges és környezettudatos életmódra nevelés, mozgásfejlesztés, értelmi nevelés, szocializáció, differenciáló, egyéni fejlesztő metódussal.
A tartalmi munka megvalósításának színterei az óvoda épülete.
A pedagógiai munka eredményességét a sokoldalúan képzett munkatársak közössége biztosítja (óvodapedagógus, dajka).

A törvényi változásoknak megfelelően 2024. szeptemberétől az óvodai intézményekben kötelezően bevezetésre került az oviKRÉTA rendszer, amely a korábbi papíralapú vagy intézményi szinten eltérő digitális adminisztrációs gyakorlatokat váltotta fel.

Az oviKRÉTA célja, hogy:

- egységes, naprakész és átlátható felületet biztosítson a pedagógiai dokumentáció vezetésére;
- elősegítse az adatbiztonságot és a hatékony kommunikációt az intézményen belül;
- támogassa a nevelőmunka tervezését, nyomon követését és értékelését.

Az oviKRÉTA rendszerben bevezetésre került a teljesítményértékelés modul is, amely a jogszabályban rögzített megadott szempontok szerint történik. A pedagógus munkáját az intézmény vezetése az előre meghatározott területek alapján értékeli, figyelembe véve:

- a nevelőmunka szakmai színvonalát,
- a gyermekek fejlődésének nyomon követését,
- az együttműködési készséget a munkatársakkal, szülőkkel és partnerekkel,
- valamint az adminisztratív és digitális eszközhasználat pontosságát.

Az új rendszer többletfeladatokat is ró a pedagógusokra, ugyanakkor hosszú távon lehetőséget kínál az intézményi működés egységesebb és dokumentáltabb fejlesztésére.

A Helyi Pedagógiai Programban megfogalmazott cél-és feladatrendszer és a kimeneti eredmények jól szolgálják a gyermekek kiegyensúlyozott és időben történő iskolakezdését.

3. AZ ÓVODA HELYZETKÉPE – SZEMÉLYI, TÁRGYI FELTÉTELEK

3.1 Az óvoda tárgyi – dologi feltételei

Az óvoda épületének legfőbb jegyei:
Az épület nem óvoda céljára épült 1895-ben, de a folyamatos felújításokkal alkalmassá tették a nevelési – oktatási feladatok ellátására.
2000-ben felújították a tetőszerkezetet, nyílászárókat cseréltek, tornaszoba és fejlesztő szoba kialakítására került sor
2009-ben korszerűsítették a gyermek-, és felnőtt mosdót és a lefolyórendszert.

A gyermekek közvetlen ellátását szolgáló helyiségek:

Csoportszobák száma	2
Öltöző száma	1
Gyermek mosdó	1
Tálaló, mosogató	1
Szertár, raktár	1
Tornaszoba, egyéni fejlesztő szoba	1

Egyéb helyiségek:

Vezetői iroda	1
Személyzeti öltöző	1

Óvodánk berendezése esztétikus és igényes. Kellemes és harmonikus színek uralják.
Óvodánk játékkészlete, a személyiségfejlesztéshez szükséges szakmai eszköztára minden évben bővül. Könnyen mozgatható, balesetet nem okozó tornaszereken tudjuk fejleszteni mozgásukat.

Udvarunk tágas, hatalmas hárs és japán akácfa, füves és homokos terület egyaránt található benne. Az udvar adottságai megfelelnek arra, hogy minden korosztályú és mozgásigényű gyermek képességeinek és adottságainak kielégítése lehetőséget biztosítson, ill. ösztönző a mozgásra az egyéni lemaradásokat kompenzáló mozgásos játékok ajánlására.
Napos és árnyékos hely egyaránt található benne.
Játékszereink természetes anyagból készültek, amelyek alkalmasak azon feladatok ellátására, amelyeket célul tűztünk ki.
Ezeket a játszóhelyeket szeretnénk még bővíteni azért, hogy minél több mozgásos és szerepjátékot tudjanak gyermekeink eljátszani.
2003-ban egy kisebb épület készült, amiben az udvari játékokat, szerszámokat és a ritkán használt berendezéseket, eszközöket tároljuk.

3.2 Az óvoda személyi feltételei:

Az óvoda dolgozói:
Óvodapedagógus/igazgató: 1 fő
Dajka: 1fő

Az intézmény dolgozóinak munkaideje:
Óvodapedagógus: heti 40 óra (32 óra a csoportban eltöltött idő)
Dajka: heti 40 óra

Az óvoda nyitva tartása: hétfőtől – péntekig $7^{30} – 16^{30}$

A nevelés egész időtartamában biztosított óvodánkban az óvodapedagógus jelenléte.
Továbbképzés a következő területeken jellemző: kommunikáció és beszédfejlesztés, gyermekvédelem.
„A pedagógus-továbbképzési rendszer 2025. január 1-jével megújult: az új szabályozás (419/2024. (XII. 23.) Korm. rendelet) alapján a képzések szervezéséért tartalmi megújító képzéseken a Nemzeti Közszolgálati Egyetem, míg a pedagógus egyéb kompetenciafejlesztését szolgáló választható továbbképzésekért az Oktatási Hivatal felelős. A továbbképzési kötelezettség öt éves ciklusra vonatkozik, melynek során legalább 60 kredit tartalmi megújító, és legfeljebb 60 kredit választható képzés teljesítése kötelező. A gyakornoki pedagógusok számára önálló, 15 kredit értékű gyakornoki képzés biztosított."

A nevelőmunka aktív segítője: 1 fő szakképzett dajka.
Az intézmény dolgozói munkájukat a korszerű követelményeknek megfelelően munkaköri leírásuk szerint végzik.

Az intézményben dolgozók fontos és kiemelt feladatának tekinti:

- A szocializáció, a közösségi nevelés kiemelt kezelését.
- Differenciált, személyre szabott, esélyt növelő hátránykompenzálást.
- Kommunikációt és anyanyelvi nevelést.
- Hagyományok és helyi népszokások éltetését, értékeinek megőrzését, továbbadását, hazaszeretet és a szülőföldhöz kötődés erősítését.
- Környezettudatos magatartás kialakítását, környezetvédelemre nevelést.

4. GYERMEKKÉP, ÓVODAKÉP

4.1 Gyermekkép

Nevelőmunkánk középpontjában **a gyermek, mint fejlődő személyiség áll**. Valljuk, hogy minden gyermek **szellemi, erkölcsi és biológiai értelemben is egyedi**, mással nem helyettesíthető személyiség, ugyanakkor társas lény, aki szoros kapcsolatban fejlődik

környezetével. Ennek megfelelően az óvodai nevelésünk **gyermekközpontú és befogadó**, célja a gyermeki személyiség sokoldalú, harmonikus kibontakoztatása, hátrányainak csökkentése, esélyeinek növelése beleértve a **spontán és tudatos nevelő hatásokat** is.
Gyermekképünkben olyan gyermekek nevelésére törekszünk, akik:

- **derűsek, bátrak és nyíltak**, bizalommal fordulnak társaik és a felnőttek felé,
- **elfogadóvá és megértővé** válnak mások iránt,
- **örömmel, önként és aktívan** vesznek részt a tevékenységekben, saját egyéni értékeikkel gazdagítva azokat, élvezetes játékként megélve a tanulást, **fejlődve önmagukhoz képest**
- **természetes kíváncsiságukat, tudásvágyukat** megőrzik, környezetüket óvják, alakítják,
- **bátran megfogalmazzák érzéseiket, kéréseiket, véleményüket**,
- udvariasak, türelmesek, érdeklődőek, **rendszeretőek és alkalmazkodóak**,
- **érzelmeiket nyíltan fejezik ki**, így segítve önmaguk és mások jobb megismerését,
- **feladattudattal, önfegyelemmel, figyelemmel és pozitív szokásrendszerrel** készülnek az iskolai életre,
- személyiségük életkoruknak és egyéni sajátosságaiknak megfelelően **harmonikusan fejlődik**.

4.2. Óvodakép

Pedagógiai Programunk kiemelten kezeli a gyermekek testi-lelki gondozását, az érzelmi és erkölcsi biztonság megteremtését, a szocializáció kibontakoztatását, az integrált és multikulturális nevelést – a családi nevelés kiegészítéseként.
Az óvoda a köznevelési rendszer szakmailag önálló intézménye, amely a családi nevelés kiegészítőjeként, a gyermek harmadik életévétől az iskolába lépésig biztosítja az életkornak és fejlettségnek megfelelő, sokszínű tevékenységeken keresztül történő nevelést, **személyi és tárgyi, valamint pedagógiai környezetet**.
Az **óvodai nevelés célja** a **gyermekek sokoldalú, harmonikus fejlődésének elősegítése, a személyiség kibontakoztatása, a hátrányok csökkentése, a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek ellátása, és az egyéni különbségek figyelembevételével való fejlesztés.**

Az óvodánk:

- A **családi nevelés** kiegészítője, szemléletét a gyermeki személyiség tisztelete, elfogadása, szeretete és megbecsülése határozza meg.
- Nevelőmunkájában kiemelten figyel a testi, szociális és értelmi képességek egyéni és életkor-specifikus fejlesztésére.
- Olyan **érzelmi biztonságot nyújtó**, szeretetteljes és elfogadó környezetet teremt, amelyben a gyermek természetes kíváncsiságát, tudásvágyát, önkifejezését és önállóságát megőrizheti és fejlesztheti.
- Nevelési elvei között meghatározó a **játék kiemelt szerepe**, amely a gyermek legfőbb tevékenysége, a személyiségfejlesztés eszköze.
- Biztosítja a **gyermeki jogok érvényesülését, a hátránykompenzációt, a különleges bánásmódot** igénylő gyermekek fejlesztését.
- **Differenciált, gyermekközpontú, befogadó pedagógiai módszerekkel** támogatja minden gyermek személyiségének szabad kibontakozását.

- Elkötelezett az **egyenlő hozzáférés biztosítása**, a nevelési esélyek kiegyenlítése és a szociális érzékenység fejlesztése mellett.
- Funkcióit – óvó-védő, szociális és nevelő-személyiségfejlesztő – komplex módon valósítja meg, ezzel segítve a gyermekek iskolai életmódra való alkalmasságát.

Az óvodai nevelés során hangsúlyos célunk, hogy a gyermekek:

- Érzelmileg biztonságos közösségben fejlődjenek,
- Elfogadóvá, együttműködővé váljanak,
- Megőrizzék természetes kíváncsiságukat, önkifejezésüket,
- Alapvető szociális képességeiket, viselkedéskultúrájukat életkoruknak megfelelően alakuljon,
- Saját élményeiken keresztül tapasztalatokat szerezzenek környezetükről,
- Személyiségük harmonikusan, egyénre szabott módon fejlődjön.

Az óvodai nevelés az Alapprogram szellemisége szerint nem ad helyet semmiféle előítélet kibontakozásának, biztosítja minden gyermek számára a szeretetteljes, biztonságos, magas színvonalú nevelést, miközben támogatja önazonosságának megőrzését és fejlesztését.

4.3. Óvodapedagógus kép

Az óvodapedagógust jellemezze **önzetlen gyermekszeretet és gyermekközpontúság**. Nevelőmunkája középpontjában a gyermek áll, a maga egyediségével, méltóságával és fejleszthetőségével együtt. Törekszik a **gyermeki személyiség teljes körű megismerésére, fejlesztésére, autonómiájának kibontakoztatására**. A személyiségfejlődésben jelentkező zavarokat felismeri, és szükség esetén megfelelő szakemberhez irányítja a gyermeket.

Pedagógiai munkánkat az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja határozza meg. Fontos számunkra, hogy a pedagógiai folyamatokat meghatározó dokumentumok összhangban legyenek, terveink egymásra épüljenek és a gyermekek egyéni szükségleteit tükrözzék. A tanulási folyamatot átgondoltan, lépésről lépésre tervezzük meg, **rugalmasan** alkalmazkodva a változó körülményekhez, gyermekekhez.

A gyermeki tevékenységek – különösen a **játék és mozgás – kiemelt szerepet** kapnak. Tudatosan tervezzük meg a különféle tevékenységeket, figyelembe véve a gyermekek életkori sajátosságait, érdeklődését, előzetes tapasztalatait és a környezeti feltételeket. **Differenciálunk, figyelembe vesszük a gyermekek eltérő képességeit**, motivációs bázisát, és célzottan alkalmazzuk a szociális tanulás lehetőségeit.

A nevelőmunka során biztosítjuk, hogy **minden gyermek egyformán** magas színvonalú és **szeretetteljes nevelésben részesüljön**. **Kiemelt figyelmet** fordítunk a **különleges bánásmódot igénylő, hátrányos helyzetű**, valamint sajátos nevelési igényű gyermekekre. Hiszünk abban, hogy minden gyermek fejleszthető; **pedagógiai optimizmussal, türelemmel és következetességgel kísérjük őket fejlődésük útján**.

Szakmai munkánk során a **pozitív példák megerősítésére**, a közösségfejlesztésre és a konfliktuskezelésre is tudatosan figyelünk. Pedagógiai **módszereink változatosak, életkori és egyéni szükségletekre** szabottak. Az értékelés során előnyben részesítjük a **pozitívumokra épülő, differenciált fejlesztő értékelést**, amelynek eredményéről a szülőket rendszeresen tájékoztatjuk.

A gyermekek folyamatos tevékenykedtetése, az élményalapú tanulás, **a szabad önkifejezés lehetősége** minden óvodapedagógus számára elsődleges szempont. Tudatosan **ösztönözzük a gyermeki kezdeményezéseket,** építünk a pozitív visszajelzésekre, és hibáik korrigálását is empatikusan, tapintattal kezeljük.

Munkánkat innovatív szemlélet, empátia, humor, kreativitás és kommunikációs készségek jellemzik. Viselkedésünk, kommunikációnk, közösségi **magatartásunk modellértékű**, szakmai hozzáértést tükröz. Szakmai álláspontunkat képesek vagyunk határozottan képviselni, az óvodai élet során felmerülő feladatokat önállóan, felelősségteljesen ellátni. Rendelkezünk az elvárt **munkafegyelemmel és munkamorállal**.

Használjuk az óvodai nevelést és képességfejlesztést támogató **digitális eszközöket**. **Naprakészen vezetjük a gyermekekkel kapcsolatos adminisztrációt az OviKRÉTA rendszerben, ezzel is biztosítva az átlátható, pontos dokumentálást és a szülők tájékoztatását. A rendszer segítségével nyomon követhetővé tesszük a gyermekek fejlődését, jelenléti adatait, valamint a pedagógiai munka dokumentációját. A digitális napló vezetésében való jártasság és tudatosság ma már a korszerű pedagógiai munka része.**

Szemléletformáló **szerepet vállalunk a környezettudatos nevelés terén is**. Példamutató módon támogatjuk a fenntarthatóság értékrendjének beépülését a gyermeki szemléletbe.

Óvodapedagógusi kompetenciák:

1. Szakmai feladatok, szaktudományos, szaktárgyi, tantervi tudás.
2. Pedagógiai folyamatok, tevékenységek tervezése és a megvalósításukhoz kapcsolódó önreflexiók.
3. Tanulás támogatása.
4. A tanuló személyiségének fejlesztése, az egyéni bánásmód érvényesülése, a hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű vagy beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló többi gyermekkel, tanulóval együtt történő sikeres neveléséhez, oktatásához szükséges megfelelő módszertani felkészültség.
5. A tanulói csoportok, közösségek alakulásának segítése, fejlesztése, esélyteremtés, nyitottság a különböző társadalmi-kulturális sokféleségre, integrációs tevékenység.
6. Pedagógiai folyamatok és a tanulók személyiségfejlődésének folyamatos értékelése, elemzése.
7. A környezeti nevelésben mutatott jártasság, a fenntarthatóság értékrendjének hiteles képviselete és a környezettudatossághoz kapcsolódó attitűdök átadásának módja
8. Kommunikáció és szakmai együttműködés, problémamegoldás.
9. Elkötelezettség és szakmai felelősségvállalás a szakmai fejlődésért.

4.4. Dajka kép

- A gyermekekkel legyen türelmes, elfogadó, szeretetteljes a kapcsolata, pozitív attitűd és segítő szándék jellemezze minden helyzetben. Tartsa tiszteletben a gyermek egyéniségét, életkori sajátosságait, szükségleteit.
- Betartja és képviseli az egyenlő bánásmód elvét a gyermekekkel végzett mindennapi tevékenységek során, nem tesz különbséget, előítélet mentesen támogatja minden gyermek beilleszkedését, fejlődését.

- Fogadjon el minden gyermeket, legyen jelen támogatóan a beszoktatási időszakban, segítse személyes jelenlétével és példamutatásával a gyermekek óvodai befogadását, biztonságérzetük megerősödését.
- Kövesse figyelemmel az óvodapedagógusok elvárásait, iránymutatásait, és azoknak megfelelően aktívan vegyen részt a nevelő-fejlesztő munkában, támogató háttérként segítve a pedagógiai célok megvalósulását.
- Személyesen is vegyen részt a tízórai, ebéd, uzsonna kulturált lebonyolításában – a gyermekek önállóságát fejlesztve, példát mutatva a helyes étkezési szokásokra, higiénére.
- Segítse a gyermekek szokásrendszerének alakulását kedves, következetes hangnemben, és példamutató viselkedéssel. Jelenlétével erősítse a biztonságos, nyugodt csoportlégkört.
- Törekedjen a gyermekekkel való korosztályuknak megfelelő kommunikációra, használjon gazdag, helyes, mintaadó beszédet, és legyen együttműködő, udvarias a felnőtt kapcsolatokban is.
- Legyen tisztában saját kompetenciahatáraival, azokat tartsa tiszteletben. Felmerülő pedagógiai helyzetekben kérje az óvodapedagógus segítségét, visszajelzését.
- Tartsa be az intézményre vonatkozó szabályokat, rendelkezzen pontos, precíz munkavégzéssel, megbízható munkafegyelemmel és felelősségteljes munkamorállal.
- Folyamatosan gondoskodjon az óvodai élethez szükséges higiéniai és egészségvédelmi feltételek meglétéről – tisztaság, fertőtlenítés, rend – a napi rend és tevékenységek zökkenőmentes biztosítása érdekében.
- Vállaljon aktív szerepet az óvodai rendezvények lebonyolításában, legyen nyitott a közösségi eseményekre, szívesen vállaljon kisegítő vagy előkészítő feladatokat
- Az óvodapedagógus mellett a nevelési tervhez kapcsolódó tevékenységekbe is kapcsolódjon be – pl. eszközök előkészítése, egyszerű kreatív feladatok segítése, fejlesztő játékeszközök rendszerezése.
- A pihenőidő nyugodt, biztonságos környezetének megteremtése is feladata: ágyneműk előkészítése, csere, a gyerekek elhelyezésének segítése, az alvás zavartalanságának biztosítása.
- Segítőkész, empatikus, őszinte és korrekt munkatársi kapcsolatokat ápoljon, járuljon hozzá az óvoda kellemes munkahelyi légköréhez, csapatmunkában gondolkodjon.
- Példamutató megjelenésével, kulturált viselkedésével, beszédmódjával és viszonyulásával értékeket közvetít – a gyermekek és felnőttek felé egyaránt.

5. AZ ÓVODAI NEVELÉS CÉLJA

A 2023. évi LII. törvény 67. § kimondja:
„(1) A köznevelési foglalkoztatotti jogviszonyban álló alapvető feladata a rábízott gyermekek, tanulók nevelése, oktatása, óvodában a gyermekek Óvodai nevelés országos alapprogramja szerinti nevelése, sajátos nevelési igényű tanuló esetén az egyéni fejlesztési tervben foglaltak figyelembevételével. Ezzel összefüggésben kötelessége különösen, hogy: nevelő és oktató munkája során gondoskodjék a gyermek személyiségének fejlődéséről, tehetségének kibontakoztatásáról, ennek érdekében tegyen meg minden tőle elvárhatót, figyelembe véve a gyermek egyéni képességeit, adottságait, fejlődésének ütemét, szociokulturális helyzetét.”

A (2,5) 3-7 (8) éves gyermekek életkori és egyéni sajátosságainak eltérő fejlődési ütemének, érési jellemzőinek szem előtt tartásával:

- a sokoldalú, harmonikus személyiségfejlesztés,
- a gyermeki személyiség kibontakoztatásának elősegítése, az életkori és egyéni sajátosságok és az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével, beleértve a sajátos nevelési igényű gyermekek ellátását is,
- a sikeres iskolai beilleszkedéshez szükséges testi, lelki és szociális érettség kialakítása,
- a gyermekek környezettudatos szemléletének és magatartásának megalapozása,
- a különleges bánásmódot igénylő gyermekek integrálásával esélyegyenlőségük biztosítása,
- a nemzetiséghez tartozó gyermekek önazonosságának megőrzése, ápolása, erősítése, az integráció lehetőségének biztosítása,
- érzelmi biztonságot nyújtó légkörben az interperszonális kapcsolatok kialakítása, elmélyítése,
- az önismeret fejlesztése, új erkölcsi normák (tolerancia, elfogadás, befogadás, segítségnyújtás) kialakítása.

A gyermekek óvodáskor végére:

- Rendelkezzenek pozitív énképpel, önbizalommal, melynek birtokában képesek felismerni és elfogadni egyéni kompetenciáikat, erősségeiket, fejlődési lehetőségeiket.
- Érzelmileg nyitottakká váljanak, képesek legyenek önmaguk elfogadására, valamint a másokkal való empatikus és tiszteletteljes kapcsolatteremtésre.
- Tartsák tiszteletben önmaguk és környezetük sokféleségét, elfogadják a különbözőségeket (kulturális, társadalmi, testi-lelki), alakuljon bennük nyitottság és tolerancia.
- Formálódjon környezettudatos szemléletük, tapasztalatok útján ismerjék meg a természetet, értékeit, és igyekezzenek megóvni azokat; legyenek figyelmesek, gondoskodóak környezetükkel szemben.
- Tudjanak hatékonyan és kulturáltan kommunikálni, szóban és nonverbálisan is kifejezni érzéseiket, gondolataikat; legyenek képesek meghallgatni és megérteni másokat.
- Alkalmazzák a közösségi élet szokásait, normáit, ismerjék fel és tartsák be a közösségben való együttélés szabályait; váljon igényükké a társas együttműködés, a segítőkészség, az empatikus viszonyulás.
- Rendelkezzenek azokkal az ismeretekkel, képességekkel és készségekkel, amelyek birtokában képessé válnak az óvodából az iskolába történő zökkenőmentes átmenetre – testi, lelki, értelmi és szociális érettség szintjén is.

6. AZ ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI

6.1 Az óvodai nevelés általános feladatai:

- Az óvodáskorú gyermekek testi, lelki és értelmi fejlesztése, személyiségük harmonikus fejlesztése.

- Az egészséges életmód alakítása.

- Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés erősítése.

- Az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.

- A gyermekek hatékony fejlesztése a közös célok kialakítása a családokkal, az együttműködés során a szülői ház sajátosságainak, szokásainak figyelembevételével.

- Szocializációs folyamatok megszervezése a szokás- és szabályrendszer megalapozása érdekében. A folyamat közvetetten segítse az iskolai közösségben történő beilleszkedéshez szükséges személyiségvonások fejlődését.

- A szabadjáték túlsúlyának biztosítása az óvoda napirendjében a feltételek megteremtésével: megfelelő csoportlégkör, hely, idő, eszköz, élményszerzési lehetőség, indirekt irányítás.

- Helyben élő, évszakkörökhöz kapcsolódó hagyományok ápolása, amely kötődést jelent a település múltjához, jeleléhez és jövőjéhez.

- A családi nevelés óvodai neveléssel szoros együttműködésben szolgálja a gyermekek fejlődését, kiemelt figyelmet igénylő gyermekek nevelését, személyiségük kibontakoztatását.

- A roma gyermekek és szükség esetén a hazáikat elhagyni kényszerülő családok gyermekei önazonosság tudatának megőrzése, ápolása, erősítése, a multikulturális nevelés biztosítása.

6.2 Az óvodai nevelés kiemelt feladatai

1. A fenntarthatóság és a környezettudatos szemléletmód beépítése a különböző tevékenységekbe, amely segítségével megtapasztalják, megismerik a természetet, kialakul az az iránti felelősségérzetük és fokozottabb figyelmet fordítanak majd a természeti környezetük felé.

2. Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat együttműködve az intézmény logopédusával, különös figyelmet fordítva a prevencióra és a szülők szerepének tudatosítására.

7. A NEVELÉS KERETEI

7.1. Egészséges életmód alakítása

Cél:

- a gyermekek testi-lelki jóllétük érdekében elsajátítsák azokat az alapismereteket, készségeket és szokásokat, amelyek hozzájárulnak testi fejlődésükhöz, valamint tudatos és felelős magatartásukhoz saját egészségük megőrzésében és környezetük védelmében.

Feladatok:

- A gyermek testi szükségleteinek kielégítése, gondozása, különös tekintettel a megfelelő táplálkozásra, testápolásra, pihenésre, öltözködésre és tisztálkodásra.

- A mozgásigény kielégítése és a mozgásfejlődés támogatása: a harmonikus, összerendezett mozgásformák kialakításának segítése játékos, sokféle mozgásos tevékenységgel.
- A testi képességek fejlődésének támogatása, különösen a nagymozgások, finommotorika, koordináció, egyensúly és állóképesség fejlesztése révén.
- Az egészség védelme, edzése, megőrzése: a test megerősítése edzéssel (pl. szabad levegőn való tartózkodás, rendszeres mozgás), betegségmegelőzési ismeretek közvetítése játékos formában.

- **Egészséges életmóddal kapcsolatos szokások kialakítása**:

    - egészséges táplálkozás (zöldségek, gyümölcsök, tejtermékek előnyben részesítése, cukros és zsíros ételek kerülése),
    - rendszeres fogmosás,
    - megfelelő öltözködés évszaknak megfelelően,
    - pihenés igényének felismerése és betartása.

- **Életvezetési készségek fejlesztése**, melyek segítik a gyermekeket a problémamegoldásban, alkalmazkodásban, önállóságban és hatékony kommunikációban – ezáltal a kiegyensúlyozott életvitel kialakításában.
- **Egészséges, biztonságos óvodai környezet biztosítása**, mely fizikai, lelki és szociális értelemben is hozzájárul a gyermek fejlődéséhez, jó közérzetéhez.
- **A környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások kialakítása**, környezettudatos magatartás megalapozása (pl. szelektív hulladékgyűjtés, víz- és energiatakarékosság, természet iránti tisztelet).

Az egészséges életmód megvalósításának személyi feltételrendszere:

- igazgató
- óvodapedagógus(ok)
- a nevelőmunkát segítő munkatárs(ak)
- szülők
- védőnő
- gyermekorvos, fogorvos
- családsegítő-és gyermekjóléti szolgálat munkatársai

A nevelési-oktatási intézmény mindennapos működésében kiemelt figyelmet kell fordítani a gyermek, a tanuló egészséghez, biztonsághoz való jogai alapján a teljes körű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatokra, amelyek különösen:
a) az egészséges táplálkozásra nevelés,
b) az egészségfejlesztési kritériumoknak megfelelő mindennapos mozgás (testnevelés) és az azt kiegészítő egyéb testmozgás,
c) a lelki egészséget fejlesztő pedagógiai módszerek és a művészetek alkalmazásával a tanulási eredményesség és a társas kapcsolati készségek fejlesztése, a lemorzsolódás csökkentése
d) az egészséget támogató ismeretek és készségek fejlesztése.

Az egészséges táplálkozásra nevelés
Előnyben részesítjük a vitaminban gazdag zöldségeket, gyümölcsöket, nemcsak főtt formában, hanem nyersen is. A nyers zöldségekből, gyümölcsökből a gyermekekkel közösen készítünk gyümölcssalátákat, zöldségsalátát. A szülőket minden héten tájékoztatjuk a heti menüről, elfogadjuk az általuk megtermelt zöldségeket, gyümölcsöket is.

A táplálkozásban jellemző a csökkentett só- és cukormennyiség. Szénsavas és cukrozott üdítőt, koffeintartalmú italt, energiaitalt egyáltalán nem kapnak a gyerekek. Csípős, erősen fűszeres ételek egyáltalán nem kerülnek be az étrendbe.

Lehetőség van arra, hogy **a diétás étrend**et a szülő is biztosítsa, bevihesse vagy rendelhessen a gyermeke számára ilyen ételt.
Amennyiben közétkeztetés keretében nem biztosítható a gyermek diétás étkezése, a szülő, más törvényes képviselő írásbeli nyilatkozata alapján, a gyermek által bevitt, vagy a szülő, más törvényes képviselő által az intézménybe rendelt étel az intézményben történő elfogyasztásának lehetővé tételével biztosítható. Ennek érdekében az óvoda igazgatója köteles biztosítani a hűtés, a melegítés, és fogyasztás megfelelő feltételeit a hatályos jogszabályok és szakmai előírások betartásával.

<u>Óvodapedagógus és dajka feladata:</u>

- Kulturált körülmények között felszolgálni a fogásokat.
- Megkedveltetni az ízeket, kóstoltatni, de nem erőltetni. Folyamatos folyadékot biztosítani nap közben is.
- A gyermeki szükségletek folyamatos kielégítése, rugalmas, változatos tevékenységű napirend keretében.
- A gyermekek fejlődéséhez szükséges egészséges, és biztonságos környezet megteremtése.
- Az egészséges életvitel igényének alakítása, a gyermekek testi fejlődésének elősegítése.
- A gyermekek egészségvédelmének, edzettségének biztosítása, harmonikus, összerendezett mozgás alakítása és a testi képességek fejlődésének segítése.
- A gyermekek egészségének védelme, az egészségmegőrzés szokásainak alakítása.
- Az egészséges életmód, a testápolás, a tisztálkodás, a fogmosás, az étkezés, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása.
- A helyes táplálkozás ösztönzése különösen figyelve a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só- és telítetlen zsír-tartalmú ételek fogyasztásának csökkentésére, a zöldségek és gyümölcsök, illetve a tejtermékek fogyasztásának ösztönzésére.

- Az egészséges és biztonságos környezet biztosítása a gyermekek fejlődéséhez és fejlesztéséhez.
- A környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos megatartás megalapozása.
- A megfelelő szakemberek bevonásával a szülővel együttműködve speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki, nevelési feladatok ellátása.
- A helyes, egészséges életmód szokásrendszerének fokozott alakítása a hátrányos, halmozottan hátrányos, SNI-s és roma származású gyermekek körében.
- A gondozás során együttműködés az óvoda alkalmazottjaival, a gondozást végző munkatársakkal, a dajka munkájának szervezése, irányítása, ellenőrzése.
- Az egészséges életmód szokás- és szabályrendszerének megismertetése, elfogadtatása a családokkal.
- Az óvoda megelőző tevékenységének szélesítése, együttműködés az egészségügyi szolgáltatókkal, Gyermekjóléti és Családsegítő Szolgálattal, pedagógiai szakszolgálattal és a szülőkkel.
- Az egészségfejlesztési kritériumoknak megfelelő mindennapos testnevelés és az azt kiegészítő egyéb testmozgás, sporttevékenység.

A mozgás jelentőségét fontos kiemelni:

- A mozgásos játékok fejlesztik a gyermekek természetes mozgását és testi képességeit, (erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség, társra figyelés).
- Kedvezően befolyásolják a gyermek teljesítőképességét.
- Felerősítik és kiegészítik a gondozás és az egészséges életmódot erősítő tevékenységeket.
- A mozgásokhoz kapcsolódó gondozási feladatok elősegítik a helyes higiénés szokások kialakítását.

A mozgásfejlesztés lehetőségei:

→ a szabadjátékban a gyermekek kötetlen, spontán, természetes játékos mozgás közben,
→ a mozgás tevékenységen belül,
→ mindennapi mozgásban,
→ differenciált mozgástevékenység során.

Az óvoda udvara tágasak, sokféle lehetőséget nyújt nyugalmas és aktívabb tevékenységekhez. Napsütés esetén biztosított az árnyékos játéktér.
A gyermekek szabad mozgása, edzése különböző stabil, mobil eszközökkel biztosított életkoruknak megfelelően.
Az udvari életet színesítik még: gyermek méretű közlekedési eszközök, homokozók, babaházak és egyéb játékok.
Arra törekszünk, hogy a mindennapok során a gyermekek minél több tevékenységüket a szabad levegőn végezzék.

7.1.1. Testápolás

A testápolási szokások megalapozása az egészséges életmódra nevelés egyik alapvető területe, amely az óvodai mindennapok szerves része.

Cél: a gyermekek megismerjék és elsajátítsák a személyes higiénéhez kapcsolódó tevékenységeket, azok helyes sorrendjét és eszközeit, valamint kialakuljon bennük az igény az önálló, kulturált testápolásra.

Gyakorlati megvalósítás:

- Minden gyermek megismeri és megtanulja a tisztálkodási eszközök rendeltetésszerű és helyes használatát (fésű, törölköző, szappan, fogkefe, fogkrém, papírzsebkendő, WC papír).
- A testápolási tevékenységek kezdetben mindig felnőtt (óvodapedagógus, dajka, pedagógiai asszisztens) példaadása és felügyelete mellett történnek. A készségszint elérése után a gyermekek fokozatosan egyre önállóbban végzik ezeket.

- A gyermekek napi egy alkalommal fogat mosnak, az óvodapedagógus irányítása mellett. A fogmosás szokássá válásának támogatása kiemelten fontos a szájhigiéné megalapozásában.
- A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek közül sokan az óvodában ismerkednek meg az angol WC használatával, a folyóvizes kézmosás szükségességével és fontosságával, melyet szívesen gyakorolnak.
- A kézmosás minden étkezés, WC-használat, szabadtéri játék, illetve szennyeződés után történik.
- A papírzsebkendő minden csoportszobában a gyermekek számára jól elérhető helyen van tárolva, használatát szükség szerint mindig biztosítjuk, használat után a gyermekek a szemetesbe dobják.
- Az egészségügyi papír (WC papír, papírzsebkendő) rendszeres, kulturált és környezetbarát használatára nevelés fokozatosan belső igénnyé válik minden óvodás gyermeknél.
- A dajka aktívan részt vesz a testápolási szokások alakításában, az óvodapedagógus nevelési céljai, elvárásai és iránymutatása mentén.

7.1.2. Öltözködés

Az öltözködés az óvodáskorú gyermekek önállósodásának egyik fontos területe, amely során fejlődik testtudatuk, finommotorikájuk, sorrendiség-érzékük és problémamegoldó gondolkodásuk. A mindennapos öltözködés gyakorlása közben a gyermek saját testéről kap jelzéseket (pl. melege van, fázik), melyek alapján tapasztalatokat szerez az öltözködés sorrendjéről, a kényelmes, praktikus viselet kiválasztásáról, és a tevékenység kivitelezésének megkönnyítéséről.

Cél:
A gyermekek önálló öltözködésének támogatása, testtudatuk, ízlésük, önkifejezésük és felelősségtudatuk fejlesztése, az egészséges öltözködési szokások kialakítása.

Megvalósítás:

- Az öltözködés **kezdetben segítséggel történik**, később a gyermek **egyre nagyobb önállósággal, saját tempójában** végzi el. A pedagógus mindig türelemmel, biztatással, pozitív megerősítéssel támogatja.
- A gyermekeket megtanítjuk az **öltözködés helyes sorrendjére** (alsóruházat, felsőruházat, cipő stb.), és a ruhadarabok önálló kezelésére (cipzár, gomb, patent, cipőfűző, váltócipő használata stb.).

- Fontos szerepet kap **a testi komfortérzet felismerése**, és az ehhez kapcsolódó döntések támogatása (pl. vegyen fel plusz réteget, ha fázik).
- A gyermekek megismerkednek a **réteges öltözködés előnyeivel**, és az **évszaknak megfelelő** ruhaválasztással.
- Felhívjuk a figyelmet **a túl- és alul öltöztetés egészségügyi kockázataira** (pl. megfázás, túlhevülés), és a praktikus, kényelmes, gyermek számára kezelhető ruházat fontosságára.

Szülők együttműködése:

- A pedagógus és az óvoda a szülő **partnereként segíti** a gyermek öltözködési szokásainak alakítását.

- Támogatást nyújtunk a szülőknek a gyermek **öltözködési önállóságának** fejlesztésében.

Fontos a **rendszeres párbeszéd a szülőkkel** a gyermek öltözködési szokásairól, fejlődéséről, különösen hátrányos helyzet esetén, amikor a gyermek számára az óvoda biztosíthatja az elsődleges mintát.

7.1.3. Táplálkozás-étkezés

Az étkezés az egészséges életmódra nevelés, a kulturált viselkedés, az önállóság és a közösségi normák elsajátításának színtere. Az óvodapedagógus és a dajka közös munkája során a gyermekek a mindennapokban megtapasztalják az étkezés rendjét, szokásait, valamint annak közösségi és önállósodást segítő szerepét.

Cél:

- Az egészséges táplálkozás szokásainak megalapozása.
- Az étkezési kultúra, higiéniai szokások és önkiszolgálás fejlesztése.
- Az étkezéssel kapcsolatos mozgásos és finommotoros képességek fejlesztése.
- A szociális tanulás, udvariasság, türelem, önfegyelem erősítése.

Megvalósítás:

- Az étkezéshez minden csoportban **gyermekméretű eszközök** állnak rendelkezésre. Az eszközök **helyes fogása**, hordása, mozgatása fejleszti a gyermekek finommotorikáját, erősíti kezüket, ujjizmaikat.
- **Fokozatosan** megtanulják a **kés és villa helyes használatát**, mely az óvodáskor végére a gyermekek többsége számára készségszintűvé válik.
- Az étkezés során kialakul a **helyes testtartás, az asztalnál ülés szabályainak követése**, az evés közbeni udvarias viselkedés (pl. szalvéta használata, rágás közbeni beszéd kerülése).
- Az óvodai ellátás keretében **napi háromszori étkezést biztosítunk**: tízórai, ebéd és uzsonna. Az étkezések során **ízletes, tápanyagokban gazdag, változatos étrend** áll rendelkezésre, amely figyelembe veszi a gyermekek életkori sajátosságait, fejlődési szükségleteit.
- A gyermekekkel **tudatosan ismertetjük és elfogadtatjuk az új, ismeretlen, esetleg szokatlan ízeket,** például zöldségeket, gyümölcsöket, különféle tejtermékeket, teljes kiőrlésű gabonaféléket.
- A rendszeres **gyümölcs- és zöldségfogyasztás** hozzájárul az egészséges táplálkozási szokások kialakulásához és a rágóizmok megfelelő fejlődéséhez.

- A délelőtti **tízórai étkezés folyamatosan** történik, a gyermekek játékának zavartalanságát figyelembe véve, az egyéni biológiai ritmushoz igazodva.
- Az étkezési szokásokban mutatkozó **egyéni eltérések, hátrányok** leküzdését az óvoda személyes példamutatással, nyugodt, biztonságot nyújtó légkörrel és sok türelemmel támogatja.
- A hátrányos helyzetű gyermekek számára különösen fontos az étkezés során kapott **rendszeresség, minta és szokások átadása**, ami otthoni környezetükből sok esetben hiányzik.

7.1.4. Alvás-pihenés

A nyugodt, zavartalan pihenés a gyermekek testi-lelki fejlődésének elengedhetetlen része. Az óvodai délutáni alvás a gyermekek természetes bioritmusát követi, segít feldolgozni a nap eseményeit, biztosítja a regenerációt és megelőzi a túlterheltséget. A megfelelő környezeti feltételek biztosítása mellett a szokásrend és az egyéni szükségletek figyelembevétele is kiemelt jelentőségű.

Cél:

- A gyermekek nyugodt, biztonságos környezetben történő pihenésének biztosítása.
- Egészséges napirend, ritmus kialakítása.
- A testi és lelki feltöltődés támogatása.
- Önállóság fejlesztése a pihenéshez kapcsolódó tevékenységek során.

Megvalósítás:

- A délutáni pihenés **minden esetben a kiszellőztetett, tiszta, csendes csoportszobában történik.**
- Alvás előtt minden gyermeknek **lehetősége van szükségletei kielégítésére** (WC használat, ivás), ami feltétele a zavartalan pihenésnek.
- A gyermekek a nyugodt pihenés érdekében a **kényelmetlen ruhadarabokat** – életkoruktól függően felnőtt segítségével – összehajtva a saját polcaikra helyezik. **Levetett cipőiket egymás mellé**, rendezetten az ágy végéhez teszik.
- Az érzelmi biztonság megteremtése érdekében igény szerint **simogatással, cirógatással** is segítjük a megnyugvásukat.
- A pihenést minden nap **altató mese, vers, dal** előzi meg, amely segíti az ellazulást, elmélyülést. A mesehallgatás rendszeres része az alvás előtti rituálénak.
- Ébredés után a gyermekek **önállóan vagy segítséggel megigazítják ágyukat**, takarójukat, gondoskodnak az ágy körüli rendről.
- Alvás előtt és után a gyermekek **életkoruknak és képességeiknek megfelelően** részt vesznek a terem átrendezésében, ezzel is fejlődik feladattudatuk, közösségi érzésük és önállóságuk.

<u>A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére</u>

- A gyermekekben kialakul a tiszta, esztétikus környezet iránti igény, vigyáznak rá, részeseivé válnak alakításában.
- Megtanulnak alkalmazkodni a különböző körülményekhez, megfelelően mozogni, tájékozódni, erejükkel gazdálkodni. Ez magabiztossá és öntudatossá teszi őket.

- Önállóan végzik személyükkel kapcsolatos helyes tisztálkodási, öltözködési teendőiket, igényükké válik, és az óvodán kívüli helyzetekben is alkalmazzák.
- Az egészséges életmódhoz kapcsolódó, helyes táplálkozási, higiéniai és káros szenvedélyektől mentes szokások beépülnek.
- Képesek szükségleteik felismerésére, törekszenek azok kielégítésére.
- Kiegyensúlyozottá, edzetté, testileg-lelkileg, szellemileg teherbíróvá válnak.
- Igénylik a szabadban való tartózkodást, a rendszeres mozgást, sétát, kirándulást, a természet közelségét.
- Képesek lesznek a természet szépségeire rácsodálkozni.
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek egyéni képességeiknek és lehetőségeiknek megfelelően elsajátítják az egészséges életmód szokásrendszerét.
- Használják az illemszavakat.
- Ismerik a szelektív hulladékgyűjtés okát és miként jét.
- Igényükké válik a rendezettség, tisztaság, ápoltság.

7.2 Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

Az óvodai nevelés kiemelt területe az érzelmi, erkölcsi és közösségi nevelés, amely a gyermeki személyiségfejlődés egyik alapvető pillére. Az óvodai közösségi élet mindennapjai, a pedagógus személyisége és a közvetített értékrend formálja a gyermek szociális érzékenységét, önismeretét, kapcsolati képességeit és értékrendjét.

1. **Érzelmi biztonságot nyújtó óvodai környezet**

- Az óvoda családias, szeretetteljes légkört biztosít, amely ösztönzi a gyermek érzelmi kötődéseinek kialakulását.
- A gyermekek beilleszkedését már az óvodába lépéskor segítjük pozitív érzelmi hatásokkal, személyes odafigyeléssel.
- A gyermek és az óvoda valamennyi alkalmazottja közötti kapcsolatban a pozitív attitűd és érzelmi biztonság a meghatározó.
- A gyermek magatartását óvodáskorban elsősorban érzelmei vezérlik, ezért kiemelten fontos a stabil, kiegyensúlyozott, biztonságot nyújtó környezet fenntartása.

2. **Erkölcsi és szociális érzékenység fejlesztése**

- Az óvoda segíti a gyermek **erkölcsi és szociális fejlődését**, én-tudatának megerősödését, valamint **önkifejezési törekvéseinek** kibontakoztatását.
- A pedagógus feladata, hogy megtanítsa a gyermeket **az elfogadásra és a különbözőség tiszteletére**.
- Tudatosan alakítjuk a gyermek viselkedését, szokásait, normarendszerét, például az **együttérzés, segítőkészség, önzetlenség, figyelmesség** gyakorlásával.

3. **Közösségi nevelés és értékorientáció**

- A gyermekek szocializációját közös tevékenységeken, játékhelyzeteken keresztül segítjük, amelyek során megtanulják az együttműködést, szabályok betartását, kitartást és önfegyelmet.
- A közösségi normák megalapozása során a gyermekek megtapasztalják a kölcsönös tisztelet, empátia és felelősség alapvető értékeit.
- A közös élmények és szabályok biztonságot nyújtanak, hozzájárulnak a szokásrendszer kialakulásához.

4. **Nemzeti identitás, kulturális értékek közvetítése**

- Az óvodai nevelés során segítjük a gyermekeket abban, hogy megismerjék szűkebb-tágabb környezetüket, szülőföldjüket, a természet szépségeit és az emberi kapcsolatok értékeit.
- E folyamat során alapozzuk meg a nemzeti identitástudatot, a keresztény kulturális hagyományok tiszteletét, a hazaszeretet és család iránti kötődést.
- A gyermekeket ösztönözzük arra, hogy csodálkozással és megbecsüléssel forduljanak a világban tapasztalható jó és szép felé.

5. **Modellértékű nevelői magatartás**

- A gyermekek magatartásának formálásában elsődleges szerepe van az óvodapedagógus(ok), dajka személyes példamutatásának.
- A következetes, tiszteletteljes bánásmód, hiteles kommunikáció mintát ad a gyermek számára viselkedésformák, konfliktuskezelés és érzelmi reakciók terén.

6. **Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek támogatása**

- Az eltérő fejlődési ütemű, érzékenyebb vagy sajátos nevelési igényű gyermekek nevelése során az óvoda együttműködik az ágazati jogszabályok által meghatározott szakemberekkel (pl. fejlesztőpedagógus, pszichológus, logopédus).
- A gyermek fejlődését segítő egyéni bánásmódot az OviKRÉTA rendszerben is rögzítjük, a gyermekek fejlődési naplójában, valamint a szülőkkel és szakemberekkel való együttműködés során is figyelembe vesszük.

Figyelmet szentelünk a gyermekek között kialakuló konfliktusok felismerésének, helyes értelmezésének és a gyermekek konfliktuskezelési technikáinak bővítésére. A gyermekeket a konfliktusok kompromisszumos megoldására neveljük.
Szeretetteljes légkörben a gyermek megtapasztalja, hogy hibázhat és hibáit javíthatja.
Biztosítson az óvodapedagógus minden gyermeknek személyes perceket, hogy a jó kapcsolatot megerősítse. Ezekben, a beszélgetésekben a mások és a saját érzések elfogadása és megfogalmazása is kapjon hangot
Az óvodapedagógus örömét dicsérettel jelzi, és félelemkeltés nélkül megjelöli a veszélyeket, problémákat. A bátortalanabb gyermeket az óvodapedagógus bátorítja, minden kicsi előre lépést pozitív megerősítéssel ismer el. A közösség-fejlesztő pedagógiai munkát az odafigyelés, a meghallgatás, a saját érzések elmondása, mások érzésének meghallgatása, elfogadása hatja át, hogy a gyermekek optimizmusa fejlődhessen.

Ezáltal minden gyermeknek lehetősége van:

- Kommunikálni társaival a közös tevékenység során, számos tapasztalatot szerezni az eredményes, kölcsönösen elfogadható kommunikáció formáiról.
- Megtanulni a közös tevékenységek alkalmával, hogy hogyan viszonyuljanak társaikhoz, a jobb munkakapcsolat kialakításának érdekében. Ez erősíti a pozitív viszonyulást és jelentős mértékben elősegíti a szocializációt.
- Megtanulni a kritika mások számára elfogadható formában történő kifejezésének módját és a kritika elfogadását. A társaktól érkező pozitív visszajelzés egyben önerősítő, önbizalom növelő hatásával hozzájárul a személyiség kibontakozásához.
- Megtanulni, hogy hibázhat és lehetősége van a javításra.
- Megtapasztalni, hogy egy problémának több megoldása is lehet, attól függően, milyen szempontból közelítjük meg.

- Észrevenni, hogy a közös tevékenységben együttműködő társak sokféle színes egyéniségek, egymástól eltérő, saját kulturális környezetükből származó értékeiket képviselők.

Az érzelmi, erkölcsi és értékorientált nevelés célja:

- Legyenek érzelmileg nyitottak, fogadják el önmagukat.
- Legyenek képesek annak elfogadására és megértésére, hogy az emberek különböznek egymástól.
- Önként, örömmel, aktívan, alkotó módon vegyenek részt minden tevékenységben.
- Őrizzék meg természetes érdeklődésüket, kíváncsiságukat, tudásvágyukat.
- Alakuljanak ki azok a képességek, amelyek lehetővé teszik érzelmeik őszinte, az erkölcsi normáknak megfelelő kifejezését.
- Rendelkezzenek olyan viselkedési mintákkal, amelyek lehetővé teszik a hatékony beilleszkedést az adott közösségbe.

Feladata:

- Olyan óvodai légkör teremtése az óvodába lépéstől az iskolakezdésig, ahol:
  - ✓ érzelmi biztonság, állandó értékrend veszi körül a gyermekeket,
  - ✓ bizalom teli, derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes a légkör,
  - ✓ ők vannak a középpontban, értük és velük történik minden, fontosnak érzik magukat,
  - ✓ megélhetik természetes, társas szükségleteiket.
- A lehető legjobb igény szerinti befogadási feltételek biztosítása:
  - ✓ szülővel együtt,
  - ✓ kedvenc játékkal,
- Közös élményeken alapuló tevékenységek gyakorlása a gyermek erkölcsi tulajdonságainak (együttérzés, segítőkészség, önzetlenség, figyelmesség) és akaratának (önállóság, önfegyelem, kitartás, feladattudat, szabálytudat) szokás-, norma rendszerének megalapozása.
- Az együttműködés kialakítása, közösségi kapcsolatok és érzelmeket erősítő helyzetek teremtése, megfelelő módszerek alkalmazása az óvodai és óvodán kívüli tevékenységek során.
- Minden gyermekben fel kell fedezni önmagához mérten azt a területet, amelyben sikereket érhet el.
- A közösségi élet szokásainak, szabályainak következetes betartásával alakuljon állandó értékrendjük.
- A hagyományápolás, multikulturális nevelés biztosítsa a pozitív emberi kapcsolatokat, a ragaszkodást, az egymás iránti figyelmesség fejlődését.
- Az óvoda a gyermek nyitottságára építve segítse a gyermeket, hogy megismerje a szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet a szülőföldhöz és családhoz való kötődés alapja.
- A különbözőség elfogadása, megértése a pozitív jellemzők kiemelésével alakuljon ki a gyermekekben.
- Az óvoda egyszerre segítse a gyermekek erkölcsi, szociális érzékenységének fejlődését, énkép alakulását és engedjen teret önkifejező törekvéseiknek.
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek fejlesztése érdekében szükség szerint speciális szakemberek bevonása.

7.3 Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Az anyanyelvi nevelés az óvodai tevékenységek minden formájában megvalósul, mivel a nevelési eszközök és a gyermeki tevékenységrendszer is ennek szerves részét képezi. Változatos és komplex módon gazdagítjuk óvodásaink kifejezőkészségét, szókincsét és verbális alkotókészségét. Ezt számos beszélgetéssel, játékkal, valamint a spontán helyzetek kihasználásával érjük el, figyelembe véve a gyermekek egyéni érdeklődését és kíváncsiságát, kreativitásukat is fejlesztve.

Az értelmi nevelés szintén változatos tevékenységeken keresztül valósul meg, a kultúra átadásának hatásrendszerével és az óvodai nevelési módszerek alkalmazásával, elsődlegesen a gyermekek szabad játéka által. Az értelmi fejlesztés szoros kapcsolatban áll az anyanyelv és a kommunikáció alakulásával, mivel a kommunikáció egyszerre cél és eszköz a társas kapcsolatokban. Célja a kapcsolatfelvétel, az információ átadása, a megértés ellenőrzése a társ reakcióiból, és a kapcsolatok mélyítése.

Az egyéni fejlődés biztosítása érdekében elengedhetetlen, hogy az óvodapedagógus személyes példájával – odafigyeléssel, meghallgatással, beszélgetéssel – kommunikációs helyzeteket teremtsen, ösztönözze a gyermekek közötti kommunikációt. Bővítjük a gyermekek szókincsét és gazdagítjuk metakommunikációs ismereteiket, mint például az érzelmeket jelző gesztusok, arckifejezések és testtartások.

Célja:

- Alakuljon ki a gyermekek helyes nyelvhasználata, mondatszerkesztése, biztonságos önkifejezése.
- Fejlődjön életkoruknak megfelelő szinten beszédészlelésük, beszédértésük.
- Legyenek képesek élményeiket, véleményeiket elmondani, kifejezni.
- Alakuljon ki a magyar nyelv ismerete, szeretete, megbecsülése, váljon igényükké a természetes beszéd és kommunikációs kedv, fejlődjön kapcsolatteremtő képességük.

Feladata:

- Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása-beszélő környezettel, helyes mintaadással, és szabálykövetéssel az óvodai nevelő tevékenység egészében jelen van.
- A gyermekek életkori sajátosságainak, nyelvi fejlettségének, érdeklődésének megfelelő beszédhelyzetek teremtése, nyugodt beszélő környezet kialakítása, az egymásra figyelés a másik fél mondanivalójának meghallgatása.
- Az anyanyelv ismeretére megbecsülésére szeretettére nevelés.
- A gyermek természetes beszéd-és kommunikációs kedvének fenntartására, ösztönzésére való törekvés.
- Fokozott figyelem a gyermekek meghallgatására, kérdéseik támogatására, válaszaik türelmes kivárására.
- Az óvodapedagógus közlései, kérései egyszerűek, érthetőek, lényegre törőek legyenek a gyermekek számára.
- Alkalom teremtése az egyéni verbális kommunikációra, az esetleges beszédhibák feltérképezése szükség szerint szakember segítségének igénybevételével.
- Beszédmegértés, beszédprodukció, beszédtechnika fejlesztése anyanyelvi játékokkal.

- Változatos tevékenységek biztosítása, az életkori sajátosságok függvényében, építve kíváncsiságukra, érdeklődésükre, meglévő tapasztalataikra, élményeikre, ismereteikre.
- A gyermekek spontán és tervezetten szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása.
- Értelmi képességek (érzékelés észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás, alkotóképesség) fejlesztése.
- Valamennyi értelmi képesség, különösen a képzelet, és a kreativitás fejlődését elősegítő, ösztönző környezet biztosítása.

A településünkön magas a hátrányos helyzetű családok aránya, így a gyermekek nagyon eltérő beszédkészséggel és szókinccsel érkeznek az óvodába. Ezért kiemelten fontos, hogy az anyanyelvi nevelés áthassa az óvoda mindennapi életét és tevékenységeit.
Változatos helyzetekben és módszerekkel, anyanyelvi játékokkal fejlesztjük a gyermekek szókincsét, mondat- és szövegalkotási készségét, valamint gyakoroljuk a relációs szavak és elvont fogalmak használatát. Az anyanyelvi nevelés során fejlődik a gyermekek kommunikációs, metakommunikációs és kooperációs készsége, alakul gondolkodásuk, és képessé válnak összefüggések felismerésére, következtetések levonására.
Szülői megbeszéléseken felhívjuk a figyelmet arra, hogy a gyermek értelmi és érzelmi fejlődésében, valamint a gyermek-szülő kapcsolat erősítésében nagy szerepe van a közös beszélgetéseknek és a közös tevékenységeknek. Szerep- és szituációs játékokkal gyakoroltatjuk a különböző helyzetekhez illeszkedő beszédmódot és nyelvi eszközök használatát. Segítjük a gyermekeket abban, hogy együttes tevékenységek közben sajátítsák el és gyakorolják az együttműködést segítő kifejezéseket és az érintkezés udvarias formáit.
A gyermekek játékába bekapcsolódva természetes módon kínálunk mintát arra, hogyan lehet egymáshoz viselkedésben és beszédben is alkalmazkodni. Nagy hangsúlyt fektetünk az egyéni fejlődési ütem figyelembevételére, a különbözőségek elfogadására és elfogadtatására. Fontos számunkra, hogy a gyermekek kérdéseire mindig életkoruknak és érettségüknek megfelelő, kielégítő választ kapjanak.
A család szociokulturális helyzetét figyelembe véve az értelmi fejlesztés során a gyermek fejlettségi szintjét és ütemét szem előtt tartva választunk célzott módszereket, tevékenységeket és eszközöket, amelyek segítségével a szerzett ingerek és tapasztalatok fejlesztő módon épülnek be a személyiségbe, és alapot adnak a további fejlődéshez.

A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére:

- Gondolataikat, kéréseiket, kívánságaikat ki tudják fejezni egyszerű, összefüggő mondatokban helyes metakommunikáció kíséretében.
- Elsajátítják a helyes kiejtést, hanglejtést, a tiszta beszédet, megfelelően artikulálnak, és használják a nyelvtani formákat.
- Az életkoruknak megfelelő szókinccsel rendelkeznek.
- Kialakul beszédkedvük, beszédfegyelmük, élményeikről örömmel folyamatosan beszélnek.
- Képesek a kivárásra egymás figyelmes meghallgatására.
- Képesek életkori sajátosságaiknak megfelelően összefüggéseket felismerni és következtetéseket levonni.

7.4 Hagyományápolás, ünnepek, ünnepélyek az óvodában

Születésnap, anyák napja, évzáró- ballagási ünnepély:

- A születésnapok megünneplése csoporton belül történik. Az ünnepeltnek ajándékkal kedveskedünk, valamint kedvenc meséjét, énekét kérheti és hallgathatja.
- Anyák napja alkalmával a gyermekek műsorral, ajándékkal köszöntik édesanyjukat, nagymamájukat.
- A nagycsoportos korú gyermekek ballagási ünnepség alkalmával búcsúznak az óvodától.

Szüreti nap
A hagyományok és népszokások éltetése megőrzése, továbbadása a szülőkkel való közös ünneplés.

Mikulás várás:
Énekkel, dallal köszöntik a gyermekek Mikulást és ajándékcsomagot kapnak (Szülői munkaközösség segítségével).

Karácsony a szeretet ünnepe:
A karácsonyt megelőző hetekben a gyermekek közösen átélik az ünnepi várakozást. Feldíszítik az óvodát, különböző díszeket, ajándékokat készítenek, felelevenítik a népi hagyományokat (Luca napi búzaültetés, Betlehemezés).

Farsang:
Szemüveget, sapkát, álarcot készítenek a gyermekek, színes jelmezbe öltöznek.
A csoportszobákat a hangulatnak megfelelően a felnőttek a gyermekekkel közösen díszítik fel.
A gyermekek tudják, hogy ez az ünnep **télűző-tavaszköszöntő**. A tél búcsúztatása így válik teljessé.

Nemzeti ünnep: március 15. és október 23.
- A gyermekek zászlófestéssel, kokárdakészítéssel készülnek
- Minden óvodás gyermek élményeket szerez a fellobogózott utcákról, terekről.

7.4.1 A különbözőség elfogadása, megértése

Cél: hátránykompenzálás, a szélsőséges magatartás közelítése az optimális felé, segítségnyújtás a kudarc feldolgozásához, egyéni fejlesztéssel türelmes, kitartó munkával.

Az óvodában magas a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek száma.
Az alapító okiratban megjelöltek alapján az SNI-s gyermek is felvételt nyer az óvodába. Az esélyegyenlőség jegyében az említett gyermekek nevelése integrált csoportban történik megfelelő arány biztosítása mellett.
A heterogén összetételű közösség révén lehetőség nyílik a megfelelő viselkedési normák és erkölcsi értékek elsajátítására, identitástudatuk fejlesztésére.

Túlnyomó többségben a hátrányos helyzet vagy halmozottan hátrányos helyzet adja a különbözőség alapját, mint például szegényesebb külső, alacsony kommunikációs szint és nehezen szocializálhatóság.

Általában ezekre a gyermekekre jellemző a szélsőséges magatartás, érzelmi csapongás, önértékelés és kontroll hiánya. Néha túlságosan bizalmasak, hízelgőek, máskor hirtelen indulatossá válnak és a kudarc agressziót vált ki.

A velük szemben tanúsított nevelési alapelvek a következők: az elfogadás és a türelem az elsődleges. Az egyéni, egyedi különbözőségek pozitív irányú megközelítése, orientálása érvényesül, figyelembe véve a gyermekek és a gyermekközösségek eltérő kulturális, illetve társadalmi háttérből adódó sajátosságait.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére

- A gyermekek örömmel, szívesen járnak óvodába, bizalommal fordulnak társaik és a felnőttek felé, előítéletek nélkül elfogadják őket.
- Szívesen vesznek részt közös játékokban, tevékenységekben, nyitottak a társas kapcsolatokra, érdeklődnek barátaik, társaik iránt.
- Figyelemmel és türelemmel hallgatják meg egymást és az óvodapedagógust; kialakulóban van bennük a közösségi öntudat.
- Az éntudat, önismeret és önértékelés fejlődése révén képesek az önálló helyzetfelismerésre, problémamegoldásra.
- Megtanulják elismerni saját és társaik megszerzett képességeit, sikereit.
- Önérvényesítésük a társas együttélés szabályainak megfelelően, elfogadható módon valósul meg.
- Örömüket lelik a közös élményekben, sikerekben, fejlődésük során pozitív közösségi élményekkel gazdagodnak.
- Érzelmileg elfogadják egymást, felismerik és értelmezik a testbeszéd alapvető jelzéseit, mint például az öröm, bíztatás, szomorúság, sírás vagy nemtetszés.
- Szükség esetén képesek egymásnak lelki támaszt nyújtani, empatikusan fordulnak társaik felé.
- Belső igényükké válik a helyes viselkedés szabályainak betartása, udvarias magatartásformák alkalmazása (pl. köszönés, kérés, érdeklődés, együttérzés).
- Elfogadják és megértik az emberek közötti különbözőségek természetes voltát.
- Képesek véleményüket bátran, de kulturált formában megfogalmazni.
- Ismerik és alkalmazzák az alapvető udvariassági szokásokat a mindennapok során.
- Megtalálják helyüket a közösségben, és jól érzik magukat benne, pozitív érzelmi kötődésük alakul ki az óvodai csoporthoz.
- A szülőkkel kialakított kapcsolat a kölcsönös bizalom, tisztelet és elfogadás elvén működik, hozzájárulva a gyermek harmonikus fejlődéséhez.

7.5 Sajátos Nevelési Igényű gyermekek nevelése

Sajátos nevelési igényű, kiemelt figyelmet igénylő gyermekek az érzelmi és az értékorientált közösség nevelés terén:

Az érzelmi és a szocializáció során empátiás képességünkre alapozva a gyermek pillanatnyi lelki állapotának, igényének megfelelő harmonikus alaphangulat biztosítása. A befogadó közösségben olyan érzelmi légkör kialakítása, amelyben természetes érték az ember,

függetlenül teljesítményének színvonalától. Személyes példamutatással annak megláttatása, hogy nem vagyunk egyformák, a „másság” elfogadása, a különbözőség tolerálása.
A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos óvodai nevelés és fejlesztés mellett a megfelelő szakemberek (pszichológus, logopédus, gyógypedagógus) segítségével - a szülővel és az óvodapedagógussal együttműködve - történik a nevelési feladatok ellátása.
Differenciált fejlesztés valósul meg: közösségi nevelés, kooperáció, szociális beilleszkedés, önértékelés, motiváció.

A sajátos nevelési igényű gyermekek anyanyelvi fejlesztése a korai fejlesztés alapjaira épül.
A kis lépések elvének alkalmazásával, figyelembe véve a gyermekek cselekvésbe ágyazott gondolkodását, megfelelő időt és alkalmat biztosítunk a következőkre:

- ☞ Az alapmozgások kialakítása és fejlesztése
- ☞ A minimális kontaktus és kooperációs készség, valamint a nonverbális és verbális kommunikáció fejlesztése
- ☞ A beszédindítás, a beszédmegértés fejlesztése, az aktív szókincs bővítése
- ☞ Az alapvető önkiszolgálási szokások kialakítása
- ☞ Az adekvát játékhasználat elsajátítása és a kognitív funkciók fejlesztése
- ☞ Ezeknek a készségeknek a kialakításában kiemelt szerepet játszik a rendszeresség, az utánzás, az egyszerű verbális utasításokat kísérő gesztusok, a zene, a ritmus és a gyakori ismétlés.

A sajátos nevelési igényű gyermekek nevelési és fejlesztési feladatai folyamatos óvodai nevelés és fejlesztés mellett, a megfelelő szakember segítségével történnek.

Az SNI gyermek nevelésének célja:
- Legyen biztosított a gyermekek fejlődési üteméhez történő alkalmazkodás a fejlesztés folyamatában az általános pedagógiai célrendszer figyelembevételével.
- A fejlesztés a számukra megfelelő területen realizálódjon.
- Az SNI-s gyermekek váljanak a közösség teljes értékű tagjává.

Feladata:
- Az SNI-s gyermekek integrált nevelésének biztosítása.
- A gyermek és környezetének teljes körű megismerése.
- Képességekhez és a lehetőségekhez igazodó fejlesztés, egyéni bánásmód biztosítása.
- Sérülés arányának megfelelő önállóságra nevelés.
- Akaratfejlesztés, önbizalom erősítés, reális, pozitív énkép kialakítása.
- Alkalmazkodó képesség fejlesztése, együttműködésre nevelés.
- A gyógypedagógiai fejlesztés segítése, kiegészítése.
- A foglalkoztatáshoz rugalmas szervezeti keretek kialakítása.
- Speciális segédeszközök következetes használata.
- Az óvoda alkalmazottainak és a szülőknek szóló megfelelő tájékoztatás az SNI-s gyermekek befogadásáról.
- A gondozást végző munkatársak fokozott bevonása a nevelésbe hatáskörük szerint.
- Hatékony együttműködés az SNI-s gyermek családjával és a fejlesztést végző szakemberrel.

Intézményünk a település képviselő testülete által elfogadott alapító okiratában foglaltak alapján vállalja fel az SNI-s gyermekek integrált nevelését.

SNI-s gyermekek kiszűrése, s a fejlesztés folyamata:

A folyamat megnevezése	A tevékenység megnevezése
1. Adatgyűjtés: - előzetes, - a nevelés folyamatában	Anamnézis felvétel óvodába lépéskor. Családlátogatás. Megismerés: tervszerű, rendszeres, célirányos megfigyeléssel.
2. Elemzés	Tapasztalatok alapján egyeztetés a szülőkkel, pedagógiai szakszolgálat vizsgálatának igénylése.
3. Szakértői vélemény alapján tervezés	Sajátos szükséglet szerinti egyéni fejlesztési terv összeállítása megfelelő szakember iránymutatásával.
4. A fejlesztés megvalósítása	Speciális képességfejlesztő tevékenységek szervezése a szakértői véleménnyel összhangban, a fejlődés regisztrálása az egyéni mérési dokumentációkban.
5. Értékelés, beavatkozás	A fejlődési folyamat követése a PDCA-SDCA ciklus szerint. Gyakoriság (értékelési rendszer szerint).
6. Kontroll vizsgálat	Kontroll vizsgálat kérése a megfelelő szakértői bizottság közreműködésével az iskolaválasztás és kezdés szempontjából.

Sikerkritériumok:

- **A folyamatos fejlesztések hatására lehetőségeikhez mérten fejlődnek a képességeik.**
- **Együttműködőek a fejlesztést végző szakemberekkel és elfogadják az alkalmazott eljárásokat.**
- **Személyiségük a nevelés, egyéni és közösségi fejlesztés hatására olyan szintre jut, hogy lehetővé teszi integrált, vagy számukra megfelelő iskolai rendszerben való fejlesztésüket.**
- **Érzelmi biztonságuk képessé teszi őket pozitív interperszonális kapcsolatok kialakítására, eredményességük megélésére.**

7.6 Óvó-védő tevékenységek

7.6.1 Baleset megelőzés és elsősegélynyújtás

Baleset-megelőzés A 20/2012.(VIII.31.) EMMI rendelet XVIII. fejezetének A tanuló- és gyermek balesetekkel összefüggő feladatok, óvodára vonatkozó rendelkezései alapján végezzük. A gyermekeket a baleset megelőzése érdekében önmaguk és társaik testi épségének megóvására kell nevelni.
Óvodánk helyiségei, udvarunk és egyéb eszközeink kialakításánál elsődleges szempont a biztonságos, balesetmentes környezet kialakítása. A nevelési év elején a gyermekekkel közösen megtekintjük a veszélyforrásokat a csoportszobában, az udvaron és a gyermekek által használt egyéb helyiségekben.

Fel kell hívni a figyelmüket, hogy a játékeszközök biztonságos használatával nem csak saját, de társaik testi épségét is védik. Fontos, hogy rájöjjenek az óvodások: egy kis odafigyeléssel és óvatossággal rengeteg baleset és a vele járó fájdalom elkerülhető lenne.
A gyerekek megtanulják, hogy egy-egy hétköznapi tárgy (pl.: bicikli, mászóka, autó, gyógyszer) milyen veszélyforrásokat hordoz magával, illetve mire érdemes odafigyelniük a balesetek megelőzése érdekében. Módszere a szerepjáték, mesélés, bábozás, könyv és képolvasás, társasjátékok, beszélgetés.
Az eszközök, használati tárgyak ellenőrzése, karbantartása, hibaforrások megszüntetése folyamatosan történik.
Nagy hangsúly helyeződik a higiénés szabályok betartására, ilyenek pl.: környezet tisztántartása, portalanítás, fertőtlenítés, folyamatos friss levegő biztosítása, járványügyi szabályok betartása.
A gyermekek edzettségét növeli a szabad levegőn végzett többféle mozgásos tevékenység.
A gyermekek életkori sajátosságuknak megfelelő időtartamban pihenhetnek. A pihenés előtt mesét, altatót hallgatnak, és halk zene szólhat. Ezek a tevékenységek biztosítják a megnyugvást, a pihenést.
A megbetegedett gyermekek kiemelése a közösségből mindig megtörténik. A szülők értesítése a csoportvezető óvodapedagógus kötelessége.
Indokolt és sürgős esetben azonnal gyermekorvoshoz kerül a sérült, vagy lázas beteg gyermek.

A köznevelési törvény rendszeres szűrővizsgálatot feltételez minden óvodában, amely kiterjed a gyermekek **tartás, hallás, látás, fogászati szűrővizsgálatára** egyaránt. Közreműködnek benne: védőnők, gyermekorvos, szakorvosok.
A gyermekorvossal, a fogorvosokkal alkalomszerű, míg a **védőnővel rendszeres** a kapcsolat.
Közös és kiemelt érdek a gyermekek egészségének védelme, testi fejlődésének elősegítése.

7.6.2 Védő-óvó előírások

Az óvoda házirendjében vannak meghatározva azok a védő, óvó előírások, amelyeket a gyermekeknek az óvodában való tartózkodás során meg kell tartaniuk. A gyermekbalesetek megelőzése érdekében, illetve bekövetkezésekor ellátandó feladatok az SZMSZ–ben kerültek rögzítésre.

Az óvodapedagógus és a dajka feladatai:

- A gyermekek életkorának megfelelő, párhuzamos tevékenységek végzését lehetővé tevő optimális életritmus kialakítása a napirendben.
- Az időkeretek rugalmas alkalmazása a gyakorlatban.
- Nyugodt, kiegyensúlyozott légkör megteremtése a csoportban.
- A gyermekek szükségleteinek kielégítése a nap egész folyamán (például folyadék).
- A szokás- és szabályrendszer közös alakítása a gyerekekkel.
- Önállósági törekvések támogatása.
- A kulturált étkezés szokásainak megismertetése, gyakoroltatása (kanál, villa, kés használata, szalvétahasználat).
- Az asztalterítés technikájára, esztétikumára való odafigyelés.
- A zsebkendő helyes használata, helyes orrfújás.
- Tüsszentéskor, köhögéskor a kéz száj elé tartása.
- (2,5) 3 éveseknek, illetve egyéni szükséglet alapján a WC papír használatában, a zsebkendő használatában segítségnyújtás.
- A fiúktól WC deszka felhajtásának, a fiúszerepnek megfelelő WC használatnak elvárása.

- A WC lehúzásának igénnyé alakítása, elvégzésének figyelemmel kísérése, kézmosás WC használat után.
- A gyermekek helyes kézmosásra, kéztörlésére szoktatása.
- A gyermekek tisztaság, ápoltság iránti igényének alakítása.
- A fogmosás technikájának megismertetése, mindennapos gyakoroltatása, a fogmosás eszközeinek rendben tartására serkentés.
- A gyermekek környezetében csak annyi tisztítószer és egyéb vegyszer alkalmazása, amennyi feltétlenül szükséges.
- A mosdóban megfelelő méretű eszközök segítsék e szükségletek kielégítését. Minden gyermeknek legyen elkülönített fogmosó felszerelése, törölközője.
- A felöltözésnél, vetkőzésnél egyéni szükséglet szerinti segítségnyújtás.
- A gyermekek időjárásnak megfelelő réteges öltözködésre szoktatása.
- A ruhák összehajtásának, az öltözőpolcon való rendben tartásának megismertetése elvárása.
- A délutáni pihenéshez a csoportszoba kiszellőztetése. .Lefekvés után meséléssel, igény szerint megsimogatással a gyermekek érzelmi biztonságának, nyugalmi állapotának támogatása.
- Lázas, hányós, hasmenéses gyermek szüleinek értesítse.

„A játék, út a gyermekek számára annak a világnak megismeréséhez, amelyben élni fognak, és amelyet megváltoztatni hivatottak.”
/M. Gorkij/

8.AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGI FORMÁI

8.1Játék

Programunk a játékot tekinti a tanulás elsődleges keretének. Ezért napirendünkben a folyamatosságot, rugalmasságot szem előtt tartva a párhuzamosan végezhető tevékenységekre helyezzük a hangsúlyt, melynek jelentőségét a játékra fordított viszonylag hosszú, egybefüggő idő adja.

1. **A játék a kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, egyben az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze**.
   A játék – szabad képzettársításokat követő szabad játékfolyamat – a kisgyermek elemi pszichikus szükséglete. Ennek kielégítésére mindennap, rendszeresen, hosszan tartóan és lehetőleg zavartalanul biztosítani kell a lehetőséget. A gyermek játékában jeleníti meg a külvilágból és saját belső világából származó benyomásait, így válik a játék az egész személyiséget fejlesztő, élményt nyújtó tevékenységgé.

2. **Az óvodai nevelés során a szabad játék túlsúlyának érvényesülését kell előtérbe helyezni.**
   A játék kiemelt szerepe tükröződik az óvoda napirendjében, időkereteiben, valamint a tevékenységek játékos szervezésében. A szabad játék elsőbbsége biztosítja a gyermekek önálló tapasztalatszerzését, kreativitásuk kibontakozását, érzelmi biztonságérzetük fejlődését.

3. **A kisgyermek első valódi játszótársa a felnőtt – először a családban, majd az óvodában is.**
   Az óvodapedagógus utánozható mintát ad a játéktevékenységhez, a szabad játék kialakulása után pedig támogató, kezdeményező vagy segítő szerepet tölt be, amennyiben a játékfolyamat elakad. Tudatos jelenlétével lehetőséget teremt a gyermekek közötti játékkapcsolatok kialakítására is.

4. **A játék kibontakozásához megfelelő környezet és eszközkészlet szükséges**.
   Fontos, hogy az óvodai játékhoz jól kialakított hely álljon rendelkezésre, esztétikus, egyszerű, alakítható, a gyermeki fantázia fejlődését ösztönző eszközökkel. Az óvodapedagógus feladata biztosítani a megfelelő csoportlégkört, az elegendő időt, változatos játékeszközöket és élményszerzési lehetőségeket minden játékforma – gyakorló, szimbolikus, konstruáló, szabályjáték – számára.

5. **A játék folyamatát az óvodapedagógus tudatos, mégis indirekt jelenléte segíti.**
   Az élményszerű, elmélyült, kreatív gyermeki játék kibontakozását feltételteremtő tevékenységével, szükség esetén együtt játszásával, valamint támogató, ösztönző, serkentő magatartásával segíti elő. Az indirekt nevelési hatások révén a gyermek saját élményein keresztül fejlődik, miközben belső motivációja erősödik.

Célja:

- **A gyermekek váljanak képessé egyéni vágyaik, ötleteik, élményeik szabad kifejezésére fő tevékenységükben, a játékban.**
- **A szabad és kezdeményezett, örömteli játékok során, komplex módon fejlődjön személyiségük, alakuljon önismeretük, kreativitásuk, szociális érzékenységük.**

Feladata:

- **Az elmélyült játék feltételeinek megteremtése: megfelelő fizikai tér, elegendő idő és változatos, fejlesztő hatású játékszerek biztosítása.**
- **A különböző játékfajták (gyakorló, szimbolikus, konstruáló, szabályjátékok) tartalmának és minőségének gazdagítása a megismerés, gondolkodás és problémamegoldás fejlesztése érdekében.**
- **A beszéd- és kifejezőkészség, valamint az önismeret fejlesztése bábozás, dramatikus játék és más önkifejezési lehetőségek útján.**
- **Egyéni és közös élményszerzési lehetőségek biztosítása a szabad játék kibontakoztatásához, különös figyelemmel a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű, ingerszegény környezetből érkező gyermekekre.**
- **Az óvodapedagógus tudatos, de indirekt jelenléte a játék során biztosítsa az élményszerű, elmélyült, kreatív gyermeki játék kibontakozását.**
- **A játék, mint a kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, váljon az óvodai nevelés elsődleges, leghatékonyabb eszközévé.**

A játék kiemelt jelentőségű, a pszichikumot, a mozgást, az egész személyiséget fejlesztő, élményt adó tevékenység. A nyugodt, derűs légkör a felszabadult játék feltétele, amely alapvető szokásrendszerre épül. A gyermekek szabadon dönthetnek arról, hogy a választott játékot kivel, milyen helyen, mennyi ideig és milyen eszközzel játsszák.

Megfelelő hely:

Az óvodai játék színtere a csoportszoba, az óvoda udvara, a kedvenc játszó-, kirándulóhely.
A csoportszobákban a játéktér a bútorok ésszerű elhelyezésével úgy történik, hogy variálható legyen, játszósarkoknak, kuckóknak, a szabad mozgásnak lehetőséget biztosítva.
A berendezés segíti a környezetbarát szemléletmód, valamint az egészséges életmód megalapozását.

Megfelelő idő:

Az elmélyült játékot (szabad és egyéb játékot) a rugalmas napirend biztosítja.

Megfelelő eszközök:

A tudatos óvodapedagógusi munka lényeges eleme a játékeszközök kiválasztása, biztosítása.
A játékhoz olyan eszköz áll rendelkezésre a gyermekek által elérhető helyen, amely esztétikus, könnyen tisztítható, jó minőségű, különböző természetes alapanyagú (nincs mérgező festékkel bekenve, nem káros a környezetre), sokféleképpen egymással variálható, fejlesztő hatású. Megfelel a gyermekek életkori és egyéni sajátosságainak.
A hagyományos játékok mellett a természetes anyagokból készült játékokat részesítjük előnyben, valamint az olyanokat, amelyeket a természetben található- évszakonként eltérő anyagokból készítünk. (termések, kavicsok, kagylók, levelek, ágak, csutka, csuhé stb.).
Az óvodában biztosított játékeszközöket a gyermekek szabadon birtokolhatják, így alakul ki bennük az egyezkedés képessége.
A kisgyermek a külvilágból és saját belső világából származó élményeit, benyomásait játékban újra éli. Így válik a játék kiemelt jelentőségűvé, a pszichikumot, a mozgást, az egész

személyiséget fejlesztő, élményt adó tevékenységgé. A gyermekek a környezetükből szerzett élményekkel, tapasztalatokkal játékuk tartalmát gazdagítják. A családban, az óvodában, tágabb természeti- és társadalmi környezetben szerzett élményeiket játék közben átélik. Játékukban az óvodán kívüli negatív tapasztalatok és érzelmek is megjelennek.
Az agressziót vagy a szorongást kifejező játék is a gyermekek élményeiről vall. Biztosítani szükséges azt, hogy a gyermekeknek a játék során legyen lehetősége feszültségeit, belső problémáit felszínre hozni és kifejezni, figyelembe véve a csoport elfogadott szokás és szabályrendszerét.

8.1.2. Az óvodáskorban megjelenő játékfajták

Szabadjáték:
Óvodánkban előtérbe kerül a szabadjáték túlsúlyának érvényesülése.
A szabadjáték abban különbözik a játék más formáitól, hogy annak kereteiben csak a spontán tanulásnak van létjogosultsága, tehát nincs helye a szervezett tanulásnak.
Minden játék, de különösen a szabadjáték, a tanulással szemben a gyermek szabad elhatározásából születik és abban is ér véget.
Mindezt az óvodapedagógus feltételteremtő tevékenysége mellett, a szükség és igény szerinti együtt játszásával támogató, serkentő, ösztönző magatartásával, indirekt reakcióval éri el.
Az óvodapedagógus jelenléte teszi lehetővé a gyermekek közötti játékkapcsolatok kialakulását.

Gyakorlójáték:
Lehet mozgásos, manipulációs, verbális.
A mozgásos gyakorlójáték során gyakori ismételgetéssel, bizonyos mozgásokat begyakorolnak a gyermekek, pl.: bújnak, másznak, ugranak.
A manipulációs gyakorlójáték nagy jelentőségű, a gyermekeink szem-kéz koordinációjának fejlődésében pl. tépés, egymásra rakosgatás, öntögetés folytán.
A verbális gyakorlójáték, amikor a gyermekek örömet találnak a halandzsa szövegek kitalálásában, ismételgetésében. Ugyanakkor egy-egy dallamrészt, vagy verstöredéket is ismételgethetnek. Ez a gyakorlójáték fejleszti ritmusérzéküket és jelentősége van a beszédgátlások megelőzésében is.

Építő- és konstruáló játékok:
E tevékenység közben a gyermekek különböző játékszerekből összeraknak, létrehoznak valamit. Fontos a felfedezésen, élményen alapuló ismeretszerzés. Segít a modellről való leképezésben, képalkotásban, összefüggések felismerésében. Építés, konstruálás közben átélik az alkotás örömét, fejlődik kreativitásuk, logikus gondolkodásuk, szerialitásuk.
Tanulják és tapasztalják a rész és egész viszonyát, megtanulnak tervezni, szerkeszteni.
Alakul megfigyelőképességük, gondolkodásuk.
Az építés elősegíti a szem-kéz koordinációjuk fejlődését.
Az apróbb és bonyolultabb összerakást igénylő műveletek segítik a finommotorikájuk fejlődését.

Szerepjáték:
A szerepjátékban a gyermekek tapasztalataikat, ismereteiket, elképzeléseiket, érzelmeiket, pozitív és negatív élményeiket fejezik ki, a környezet jelenségeit sajátos módon újra alkotják.
A gyermekek szociális tanulással a felnőttek mintájáról sajátítják el, tanulják meg az erkölcsi értékeket, a társadalmi együttélés szabályait.

Gyakorolják a társakkal való együttműködést, átélik az alá és fölérendeltségi viszonyokat. Fejlődik képzeletük egy-egy kitalált történet eljátszásával, szervezőkészségük a játék megszervezésével, empátiájuk a társak érzelmeinek felfogásával.
A játék közben közösen felállított szabályok fejlesztik önuralmukat, akaratukat, szabálytudatukat, erkölcsi érzéküket.
A szerepjáték során lehetőség nyílik a verbális fejlesztésre, hiszen a gyermekek beszélnek, kifejezéseket használnak és alkalmazzák a különböző mondatfajtákat.

Szabályjáték:
Ennél a játékfajtánál legfontosabb a szabályokhoz való igazodás igénye.
Az óvodapedagógus feladata, hogy ösztönözze a gyermekeket arra, hogy maguk is alkossanak szabályokat és szükség szerint meg is valósíthassák azokat.
A szabályjáték közben a gyermekek olyan helyes magatartásformákat sajátítanak el, mint: a türelem, a kitartás, az akaraterő, a mértéktartás, a szerénység, az eredményre törekvés, kudarctűrő képesség.
A szabályjáték fajtái: mozgásos és értelemfejlesztő.
Sokféle mozgásos, egyszerű szabályjáték megismertetésére kerül sor, mint pl.: fogócska, labdajáték, szembekötősdi, körjátékok, ugrókötelezés. A labdahasználattal fejlődik nagymozgásuk, finommotorikájuk, szem- kéz-láb koordinációjuk egyaránt.
Az értelemfejlesztő szabályjátékok igen kedveltek az óvodában. Ezek a következők: dominók, társas-, kártya-, logikai- és barchoba játékok. Ez a játékfajta szociális és értelmi érettséget feltételez és ugyanakkor ezek fejlődését szolgálja. A logikus gondolkodás fejlődésében is igen nagy szerepe van.

Barkácsolás:
A barkácsolás a játék igényéből indul ki, kötetlen és nem öncélú. Az ilyen eszközöknek funkciója van. Az ehhez szükséges eszközök rendszeres gyűjtőmunka eredményeképpen vannak jelen a gyermekek számára folyamatosan elérhető helyen a balesetvédelmi szempontoknak megfelelően. A barkácsolás nagyon változatos tevékenységet biztosít a gyermekek számára pl.: vágás, ragasztás, tépés, hajtogatás, festés, varrás, fonás stb.
Az óvodapedagógus feladata megismertetni a gyermekeket az eszközök használatával, a különböző anyagokkal, a rajzolás, mintázás és kézimunka különböző technikai alapelemeivel és eljárásaival. Az óvodapedagógus ezen a szakterületen tudja a legjobban kihasználni a fenntarthatóságra nevelés pedagógiai lehetőségeit, segít, hogy a gyermekek kreatívan gondolkodjanak a lehetséges jövőről. Ez által megtapasztalhatják, hogy bármilyen anyagból tudnak alkotni, így fejlesztve az ehhez szükséges képességeiket.
Munka közben átélik az alkotás örömét, fejlődik kreativitásuk, társas kapcsolatuk.
Szem-kéz koordinációjuk és finommozgásuk fejlődik tépéssel, vágással, ragasztással.
A gyermekek vizuális ritmusa, esztétikai érzéke díszítéskor fejlődik. A különböző formák és méretek megismerését, az alaklátást, vizuális és tapintásos észleléssel segítik a vizuális technikák.
A barkácsolás a gondolkodási műveletek fejlődésére is hat.

Bábozás – dramatizálás:
A gyermekek belső világának egyik legkifejezőbb eszköze a bábozás. Általa felelevenítik tapasztalataikat, elképzeléseiket, esztétikai és szociális élményeiket. A bábozásnak nagy szerepe van a személyiség fejlődésében. A bábok mögé bújva igazán lehetőség van az önkifejezésre, ugyanakkor a bábozás hat a társas kapcsolatok alakulására. A bábok használata közben bátrabban megszólalnak, ami segíti kommunikációjuk fejlődését.

Az óvodában a dramatizálás mozgáson, látványon, beszéden alapszik. Dramatizáláskor a gyermekek saját vagy irodalmi élményeiket játsszák el kötött vagy kötetlen módon, szerepet vállalva.
A bábozással és dramatizálással fejlődik beszédkészségük, hanglejtésük, beszédritmusuk, szocializációs szintjük, kooperatív készségük, kommunikációjuk, szem-, kéz-, lábkoordinációjuk, testsémájuk.

A játék támogatása

- A gyermek játékválasztásának tiszteletben tartása.
- Reflektív szemléletű jelenlét a játékban: a gyermekjáték fejlődésének nyomon követése differenciált reagálás, egyéni bánásmód megvalósítása.
- A gyermeki fejlődés folyamatosságának, illetve megtorpanásának észrevétele.
- Az egyes gyermekek és játszócsoportok játékának támogatása.
- Az új játék használatának megismertetése az érdeklődő gyermekekkel való együtt játszás során. A gyermek aktuális fejlődési szintjéhez igazított képességstruktúrák adekvát támogatása.
- A kreatív önkifejezés fejlődésnek segítése.
- A gyermekek kérdéseire való odafigyelés, egyéni fejlettségükhöz igazodó válaszadás.
- Csak szükség esetén történő beavatkozás, a játéktevékenység zavarása nélkül.
- Ha a szituáció úgy kívánja, és a gyermekek igénylik, maga is játszótársként vesz részt a játékban.
- A játékfenntarthatósága érdekét szolgáló szabályrendszer a gyermekekkel együtt történő alakítása.
- Az egészséges versenyszellem megalapozása.
- A gyermek közti érzelmi kötődések, kapcsolatok támogatása.

A hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekre vonatkozó feladatok:
Elsődleges feladatunk „megtanítani” játszani. Szükségesnek tartjuk, hogy a szülőket meggyőzzük arról, mennyire fontos a gyermekükkel való rendszeres játék az érzelmi fejlődésben, a szülő-gyermek jó kapcsolata alakulásában. Fontos tudatosítani a szülőkkel, hogy a nevelési célok elérésének legfontosabb eszközének a játékot tekintjük.
Játék útján ismertetjük meg a gyermeket a világgal, tárgyak tulajdonságaival, a valóság jelenségeivel, eseményeivel – ezzel a gyermek értelmi képességeinek fejlődését segítjük elő. Figyelemmel kísérjük és megköveteljük, hogy az alapvető viselkedési, udvariassági szokásokat a játék folyamatában is tartsák be. A fejlődés egyéni sajátosságait tiszteletben tartjuk, a gyermek játékába csak akkor avatkozunk be, ha a gyermek ezt igényli, ha indokoltnak érezzük, mert a konfliktust nem tudják önállóan megoldani.

Sajátos nevelési igényű, kiemelt figyelmet igénylő gyermekekre vonatkozó feladatok:
A különböző fejlettségű gyermekeknek más a játékeszköz-igénye és a szociálisan érettebb gyermekek segítségével mintát adunk az együttműködésre, a megegyezésre. A játék során a valóság jobb megismerése a képességek és tulajdonságok alakításával a gyermek személyiségének komplex fejlesztése.
Legfőbb fejlesztési forma, amely keretet és lehetőséget nyújt a sajátos nevelési igényű gyermekek meglévő fejlettségi szintjét kihasználva a fejlődés biztosítására.

A fejlődés várható eredménye óvodáskor végén:

- A gyermekek képesek kitartóan, több napon keresztül ugyanazon játéktémában kreatív módon együtt játszani.
- A játszócsoportok között jó kapcsolat alakul ki, ahol egymás játéktevékenységét kiegészítik, segítik.
- Szerepjáték során képesek szerepet vállalni, megosztani, eljátszani vagy arról lemondani.
- A problémahelyzetek megoldására is képessé válnak.
- Gyűjtőmunkák, séták, kirándulások során szerzett természeti kincseket, ismereteket alkotó és kreatív módon felhasználják játéktevékenységeikben.
- Saját elképzeléseiknek megfelelően próbálkoznak játékeszközök készítésével, melyet alkalmaznak a szabad játékban.
- Képessé válnak a szabályok alkotására, alakítására, elfogadására, betartására, fejlődik önfegyelmük.
- A hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű és nemzetiségi gyermekek képessé válnak az elmélyült játékra, együtt játszásra, a szerepek vállalására.
- Az SNI-s gyermekek képessé válnak egyéni lehetőségeikhez mérten a játékba való bekapcsolódásra, a társakkal való együttműködésre.
- A tehetséges gyermekek a játék során megmutatják kiemelkedő képességeiket.

8.2 Tevékenységi formák, alapműveltségi elemek közvetítése, átadása

Az óvodai nevelés országos alapprogramjában a külső világ tevékeny megismerése és a matematikai tartalmú tapasztalatok egységet képeznek.
„A gyermek a környezet megismerése során matematikai tartalmú tapasztalatoknak, ismereteknek is birtokába jut és azokat a tevékenységeiben alkalmazza. Felismeri a mennyiségi, alaki, nagyságbeli és téri viszonyokat: alakul ítélőképessége, fejlődik tér-, sík- és mennyiségszemlélete.” (ONAP)

A gyermek természetes kíváncsisága, aktivitása és érdeklődése révén tapasztalatokat szerez szűkebb és tágabb természeti, emberi és tárgyi környezetének formai, mennyiségi és térbeli viszonyairól. A valóság felfedezése közben pozitív érzelmi viszonya alakul ki a természet, az emberi alkotások és értékek iránt, miközben tanulja azok szeretetét, védelmét és megőrzésének fontosságát.
A környezet megismerése során a gyermek olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek az életkorának megfelelő eligazodáshoz és tájékozódáshoz szükségesek. Megismeri szülőföldjét, az ott élő embereket, a helyi tájat, hagyományokat, néphagyományokat, szokásokat, valamint a közösséghez való tartozás élményét. Fokozatosan kialakul benne a nemzeti, családi és tárgyi kultúra értékeinek szeretete és védelme.
A környezet megismerésével párhuzamosan a gyermek matematikai tartalmú tapasztalatokra és ismeretekre is szert tesz, amelyeket spontán módon alkalmaz különböző tevékenységeiben. Felismeri a mennyiségi, formai, nagyságbeli és térbeli összefüggéseket; fejlődik ítélőképessége, tér-, sík- és mennyiségszemlélete.

Az óvodapedagógus feladata, hogy biztosítsa a gyermek számára a környezet tevékeny és sokoldalú megismerésének lehetőségét. Ehhez elegendő időt, helyet, eszközöket és élményszerzési alkalmakat szükséges nyújtania, spontán és szervezett tapasztalatszerzés

formájában. Elő kell segítenie a környezetkultúra, a biztonságos életvitel szokásainak kialakulását, a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, valamint a társas kapcsolatokon keresztül a környezet alakításában való aktív részvételt.
Kiemelt hangsúlyt kell fektetni a fenntarthatóság pedagógiájára, a környezettudatos szemlélet megalapozására és alakítására, hogy a gyermekek már korai életszakaszukban értő, felelős viszonyba kerüljenek környezetükkel.

8.2.1 A külső világ tevékeny megismerése

A külső világ és környezet fogalma magában foglalja egyrészt a természeti környezetet (mint a természet, víz, levegő, talaj, növények, állatok), másrészt az ember által alkotott, épített környezetet. A környezettudatos és természetbarát életmódra való nevelés a mindennapi tevékenységek során valósul meg. A közvetlen élményekre épülő tevékenységek hatására fejlődik a gyermekek érzékenysége, és megalapozódik a természethez alkalmazkodó, azt óvó és védő életmód.
A környezet minél átfogóbb megismertetése lehetőséget biztosít az egyetemes és nemzeti kultúra értékeinek, hagyományainak, valamint az adott tájra, helységre jellemző néphagyományok közvetítésére. A külső világ tevékeny megismerésének témaköreit mindig az aktuális évszakok, napszakok, események, ünnepek és néphagyományok határozzák meg.

Nevelési folyamatainkban figyelembe vesszük a gyermekek életkori sajátosságait és egyéni fejlettségét, a megvalósítás apró történéseken keresztül valósul meg.
A külső világ megismerésének elsődleges forrása maga a természet és a társadalmi valóság. A gyermeket körülvevő szűkebb és tágabb világ, amelyben él, általános jellemzőkkel bír, de tapasztalatai eltérhetnek a település és a táj jellegétől függően.

Célja:

- **A gyermekek minél több tapasztalathoz jussanak (mozgásos és érzékszervi) az őket körülvevő természeti – emberi – tárgyi környezetből formai, mennyiségi, téri viszonyairól.**
- **Fedezzék fel környezetüket, s a szerzett tapasztalatok birtokában életkoruknak megfelelően legyenek képesek biztonságosan eligazodni, tájékozódni abban.**
- **A gyermekekben alakuljon ki pozitív érzelmi viszony a természet, az emberi alkotások iránt, tanulják meg azok védelmét, az értékek megőrzését, alapozódjon környezettudatos magatartásuk.**

8.2.1.1 Természeti- emberi-tárgyi környezet

Az óvodai környezeti nevelésnek nagyon fontos és kiemelkedő szerepe van az állatok védelmében, a környezetvédelemben, a környezettudatos magatartás és az egészséges életmód kialakításában. A pedagógus személyisége kiemelkedő mintának számít, viselkedése, tevékenysége, a természethez és a gyermekekhez való pozitív viszonya a példa erejével hat a szülőkre is.

Feladata:

- A gyermekek tapasztalataikra, élményeikre alapozva szerezzenek ismereteket a szűkebb és tágabb természeti, emberi, tárgyi környezetről.
- A megismerési folyamat épüljön a gyermekek spontán érdeklődésére, kíváncsiságára.

- A megfelelő ismeretek mélyítése, rendszerezése, az alkalmazás lehetőségeinek biztosítása.
- A természetbarát és környezettudatos magatartású ember tulajdonságainak megalapozása, a természeti környezet védelme, lakó és óvoda környékének közös megóvása.
- A szülőföld az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok, és néphagyományok, szokások, a családi és tárgyi kultúra értékeinek megismertetése.
- A kommunikációs készség fejlesztése a közvetlen, közvetett tapasztalat- és ismeretszerzés során.
- A gyermekek önálló véleményalkotása, döntési képessége fejlődésének elősegítése a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában.
- A hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű és roma gyermekek körében kiemelten kezelendő a környezet tevékeny megismerése és óvása, a környezettudatos magatartás.
- Egészséget befolyásoló környezeti tényezők felismertetése.

A gyermekek különböző tapasztalatokkal érkeznek az óvodába. A természeti és társadalmi környezetről sokféle szintű és mélységű benyomással rendelkeznek. Ezek figyelembevételével történik a környezet megismerésére irányuló nevelési tennivalók tervezése és szervezése.
Az óvodapedagógus feladata, hogy biztosítson elegendő alkalmat, időt, helyet, eszközöket a spontán és szervezett tapasztalat és ismeretszerzésre, a környezetkultúra és a biztonságos életvitel szokásainak alakítására.
A tájegység növény- és állatvilágát közvetlen közegükben séták, megfigyelések alkalmával tapasztalják, ismerik meg a gyermekek, a tágabb környezetben élőket pedig kirándulások alkalmával. (pl. állatkertben; vadas parkban; erdőspusztai, Irinyi arborétumban; stb.)
Nem az ismeretek halmozása, a mindent megtanítás szándéka a fontos, hanem a közvetlen élmények révén megtapasztalni, megismerni a környezettel kapcsolatos komplex módon szerzett ismereteiket, s hogy tudják alkalmazni különböző élethelyzetekben.
Az ismeretszerzésre építeni szükséges, de ugyanakkor nem elhanyagolandó az irányított tapasztalás sem, ezáltal tematikusan bővülnek gyermekeink ismeretei.
A külső világ tevékeny megismerése lehetővé teszi a csoporthoz való érzelmi kötődést, kapcsolatépítést, a szülőföld szeretetének megalapozását.

A meglévő ismeretek mélyítésén és rendszerezésén, bővülésén belül a következőket kell érteni és biztosítani (életkoronként, koncentrikusan bővülve).
A környezeti nevelés

Külső:

- ☞ természeti környezet - természet, víz, levegő, talaj, növények, állatok stb.
- ☞ ember alkotta (épített) környezet: épületek, a műemlékvédelem, az eszközök és anyagok, környezetbarát szokások, hulladékgazdálkodás, vásárlás, az emberi kapcsolatok, a városi környezet stb.

A belső:

- ☞ természeti környezet: az egészséges életmód, a napirend, a táplálkozás, a mozgás, a betegség-megelőzés.
- ☞ személyes környezet: a mentálhigiéné, a lelki élet egészsége, az önértékelés és énkép.

Óvodai programunkban kiemelt feladat a Külső világ tevékeny megismertetése a gyermekekkel, a négy évszak körforgását alapul véve.
Társadalmi és természeti környezet tevékeny megismerése tematikusan, évszakos lebontásban:

Őszi tapasztalatszerzési lehetőségek:

- *Visszaemlékezés a nyári élményekre, az ősz színeinek felfedezése, feldolgozása különböző tevékenységek segítségével.*
- *A természet felkészülése a télre, a fák, növények, az időjárás változásainak megfigyelése. Hűvösebbek és rövidebbek a nappalok, napszakok megnevezése.*
- *Az időjárás hatása a közlekedésre: vizes utak, köd, biztonságos közlekedés.*
- *Az őszi betakarítási munkák folyamatos megfigyelése, tevékeny megtapasztalása. (aratás, szüret, krumpli felszedés, kukoricatörés, morzsolás, játékok a kóróval)*
- *Szántóföldeken, kiskertekben található zöldségfélék, gyümölcsök megismerése, megnevezése. A gyűjtött gyümölcsök, zöldségfélék elkészítése és fogyasztása a csoportban.*
- *Virágok megfigyelése, megnevezése. Gyűjtés, szárítás, préselés, maggyűjtés.*
- *Az állatok felkészülése a télre. (vadon élő, erdei állatok, költöző madarak)*

Őszi jeles napok, ünnepek az óvodában:

- szeptember 3. Takarítás Világnapja
- szeptember 30. A népmese napja
- október – Szüreti mulatság
- október 1. Az idősek világnapja
- október 4. Állatok világnapja
- október 15. A kézmosás világnapja

Téli tapasztalatszerzési lehetőségek:

- *Téli táj és az időjárás változásainak megfigyelése.*
- *Kinti örömök a hidegben: hógolyózás, hóemberépítés, szánkózás.*
- *Benti örömök, tevékenységek: gyöngyfűzés, varrás, szövés, gombozás, fonás.*
- *Az időjárás és az öltözködés összefüggéseinek megláttatása.*
- *A téli réteges öltözködés jelentősége.*
- *Testi és lelki egészség megóvása: egészséges életmód megélése a mindennapokban, vitamindús táplálkozás: déli gyümölcsök, sült tök, zöldségek fogyasztása.*
- *Gondoskodás az itt telelő madarakról.*

Téli jeles napok, ünnepek az óvodában:

- Advent, készülődés a karácsonyra
- Mikulás ünnepség
- Betlehemes karácsonyi ünnepség
- február 2. medve előbújása, népi megfigyelések újraélése
- Farsang, jelmezbál a csoportban

Tavaszi tapasztalatszerzési lehetőségek:

- *Éledő természet megcsodálása, időjárás változásainak megfigyelése.*
- *Időjárásnak megfelelő öltözködés.*

- *Tavaszi séták során kiskertek megfigyelése, kerti munkák kipróbálása, óvodában csíráztatás, virágültetés, az elültetett fák gondozása.*
- *Tavaszi virágok megcsodálása, megismerése, gondozása.*
- *Korai zöldségekből, gyümölcsökből saláták készítése, kóstolása.*
- *Előbújó bogarak, hazatérő madaraink megfigyelése, méhek védelme.*
- *Közlekedési ismeretek bővítése: vízi, légi, szárazföldi, szekerezés a településen, szőlőskertekben.*
- *Élményszerző séták az óvoda környékén, állatkerti kirándulások.*

Tavaszi jeles napok, ünnepek az óvodában:

- március 8. Nemzetközi nőnap
- március 11. Erdők világnapja
- március 15. Nemzeti ünnep
- március 18. Az újrahasznosítás világnapja
- március 20. A boldogság világnapja
- március 22. Víz világnapja
- április 7. Az egészség világnapja
- április 22. A Föld napja
- Húsvét
- Anyák napja
- május 10. Madarak és fák napja
- Pünkösd

Nyári tapasztalatszerzési lehetőségek:

- *Levendula ültetvény megtekintése a településen.*
- *Nyári játéktevékenységek: papírsárkány készítés és röptetés, szélforgózás, papírhajó úsztatás.*
- *A nyári időjárási jelenségek megfigyelése: záporok, zivatarok, viharok, dörgés, villámlás, szivárvány.*
- *Különös gonddal védjük egészségünket: óvatos napozás kalapban vagy sapkában, a fej, szem, bőr védelme a tűző napsugaraktól, gyakoribb folyadékbevitel.*
- *A színes ugráló iskolákkal való játék az óvoda udvarának járdáján.*
- *Mozgásos játéktevékenységek a játszóterek szabad területén.*
- *Udvari közlekedési játékeszközök használata.*

Nyári jeles napok, ünnepek az óvodában:

- június 5. Környezetvédelmi világnap

Célunk, hogy cselekedeteikkel járuljanak hozzá környezettudatos magatartásuk előmozdításában és járuljanak hozzá egy fenntartható jövő kialakításához.

<u>3-4 éves korban:</u>

- Az óvoda elfogadása, megszerettetése.
- Az óvoda közvetlen környezetének megismerése.
- A családtagjainak felsorolása és megnevezése.
- Testünk részeinek megismerése – önmaga felismerése tükörben.
- Évszakok szépségének, színeinek és jelenségeinek megfigyelése.
- Időjárás és öltözködés összefüggéseinek megláttatása.

- A közvetlen környezetükben található növények, állatok megismerése.
- Az óvoda környezetében található közlekedési eszközök és a gyalogos közlekedés szabályainak megismerése.

4-5 éves korban:

- Élményszerző séták szervezése, az óvoda közvetlen környezetének megismerése.
- A családról szerzett ismeretek bővítése.
- Testünk-testrészek ismerete, testfogalom, oldaliság észleltetése.
- Az évszakokra jellemző időjárás változásainak megfigyelése.
- Összefüggések keresése az időjárás változása, emberek tevékenysége, és az állatok életmódja között.
- A növények fejlődésének követése.
- Gyűjtőmunka ösztönzése.
- Szárazföldi közlekedési eszközök megnevezése, különböző szempontok szerinti csoportosítása.
- Vízi, légi közlekedési eszközökkel való ismerkedés.

5-6-7 éves korban:

- Megismerik a gyermekek a tágabb óvodai környezetet, ellátogatnak intézményekbe, középületekbe, parkokba, terekre.
- A család témakör tovább bővül: megkülönböztetik tagjait nemek és kor szerint, felsorakoztatják a rokoni kapcsolatokat.
- Különböző foglalkozási ágakkal és eszközeivel való ismerkedés.
- A testünk témakör tovább bővül: testrészeket pontosan megnevezik, kialakul bennük laterális dominanciájuk, megnevezik érzékszerveiket.
- Megismerik az évszakokhoz kapcsolódó időjárási tényezőket, összehasonlítják azokat.
- Megismerkednek a napszakok, hónapok fogalmával és megnevezik a hét napjait.
- A környezettudatos magatartás kialakítása.
- Az állatokat, növényeket csoportosítják, táplálkozásuk, lakóhelyük, hasznosságuk és egyéb tulajdonságaik szerint. Olyan állatokat és növényeket is megismernek, ami nem tartozik szorosan környezetükhöz.
- A szárazföldi, vízi és légi közlekedési eszközöket megkülönböztetik, tulajdonságaik alapján csoportosítják.

A gyermekekben megalapozódik a természet megismerésével, a természet szeretete, a természet tisztaságának, szépségének védelme.
Az udvaron lehetősége van a gyermekeknek a növények gondozására, lehullott levelek összegyűjtésére, komposztálására, virágültetésre, locsolásra, télen a madáretetésre.

Kiemelt feladat a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű, a nemzetiségi gyermekek környezeti, esztétikai nevelése. Ez azért fontos, mert otthon pozitív példát ritkábban látnak, lakásviszonyaik elhanyagoltak, a házuk környezete rendezetlen.
A vonzó, szép, tiszta óvodai környezetben nap, mint nap arra nevelődnek, hogy ne szemeteljenek, és ne rongálják az őket körülvevő tárgyakat. A növényeket óvják és gondozzák.
A gyermekeken keresztül a szülők szemléletét is formálni kívánjuk. Neveljék ők is gyermekeiket környezetük óvására, védésére, szépítésére (nagytakarítás, virágültetés, fásítás stb.).
A gyermekek kérdéseire, észrevételeire reagálva, **gyarapodik szókincsük, fejlődik kommunikációs képességük**.

Lehetőségük nyílik arra, hogy megosszák egymás között tapasztalataikat. Gondolataikat, érzelmeiket, észrevételeiket összefüggően, mondatba fűzve fejezzék ki. A séták során gyakorolják a köszönést, üdvözlést, bemutatkozást, megszólítást, és a helyes viselkedési formákat. Mindezekre különös figyelmet szükséges fordítani a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű és nemzetiségi gyermekek körében.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére:

- A gyermekek megtanulnak tájékozódni, eligazodni a szűkebb és tágabb természeti, társadalmi környezetben.
- Elsajátítják a lakóhelyükkel és családjukkal kapcsolatos legfontosabb ismereteket.
- Ismerik szüleik foglalkozását.
- Képesek az önálló véleményalkotásra, döntések meghozatalára.
- Különbséget tudnak tenni a napszakok, napok, évszakok között.
- Óvják, védik, gondozzák környezetüket.
- Megismerik és alkalmazzák a környezettudatos magatartás alapjait.
- Megismerik a testrészek különböző funkcióit.
- Ismerik és betartják a környezetükben lévő alapvető közlekedési szabályokat, megnevezik a közlekedési eszközöket és azokat csoportosítani tudják.
- Ismeri a növény- és állatvilág gyűjtőfogalmához tartozó pár növényt és állatot.
- Ismeri a közvetlen környezetében található növényeket, állatokat.
- Képesek ismereteiket a különböző helyzetekben, tevékenységekben alkalmazni.
- Kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek.
- Szívesen vesz részt kiránduláson, sétákon, kiállításon, rendezvényen.
- Viselkedésüket jellemezze a szeretet, tisztelet, az egymás problémái iránti érdeklődés.

8.2.1.2 Matematikai tartalmú tevékenységek

Matematikai fogalmakkal a mindennapi életben állandóan találkozik a kisgyermek, így szinte természetes módon ismerkedik meg velük.

Az óvodapedagógus célja:

- A matematikai érdeklődés felkeltése.
- A minket körül ölelő világ mennyiségi, formai, kiterjedésbeli összefüggéseinek felfedeztetése, megtapasztaltatása.
- A játék során adódó spontán matematikai helyzetek kihasználása.
- Logikai és matematikai szabályjátékok megismertetése, alkalmazása.

Feladata:

- A gyermekek matematikai érdeklődésének felkeltése, képességeik fejlesztése.
- A gyermekek logikus gondolkodásának, problémafelismerő, megoldó képességének, kitartásának fejlesztése akár speciális játékokkal.
- A környezet megismerése során szerezzenek matematikai tartalmú tapasztalatokat és alkalmazzák azokat tevékenységeikben.
- A matematika iránti érdeklődés felkeltése.
- Érdekes, a gyermekek kíváncsiságára építő problémahelyzetek teremtése.

- Komplex óvodai tevékenységek keretén belül, játékos feladatokon keresztül szerezzenek matematikai tapasztalatokat.
- Alaki, nagyság béli és térbeli viszonyok megismertetése, ítélőképességük alakítása, tér, sík és mennyiségszemléletük fejlesztése, számfogalmuk kialakítása.

Az óvodába kerülés kezdetén és a mindennapi életben is találkoznak a gyermekek matematikai fogalmakkal és összefüggésekkel.
A gyermekek napi tevékenységek közben, a növényápolás és állatgondozási feladatok ellátása, valamint a szelektív hulladék szétválogatása és feldolgozása során is szerezhetnek matematikai tartalmú tapasztalatokat.
Az újra felhasználás lehetőséget biztosít különböző logikai játékok készítésére és azok alkalmazására a mindennapi nevelő munka folyamán.
Mindezek következtében fejlődik logikus gondolkodásuk, helyzet, problémafelismerő- és megoldó képességük, valamint kitartásuk.
A matematikai készségeket, képességeket az alább javasolt témakörök feldolgozása alapján szükséges fejleszteni egyéni és mikro csoportos formában kooperatív technikák alkalmazásával, az életkori sajátosságokat figyelembe véve:

<u>Matematikai képességek kialakítását segítő tevékenységek</u>

A számfogalom előkészítése, megalapozása

- Mennyiségek összemérése hosszúság, magasság, szélesség, vastagság, bőség, tömeg, űrtartalom szerint.
- Halmazok összemérése, elemek párosítása. A válogatások során nyíljon mód párosításra, számlálásra, a több, kevesebb ugyanannyi érzékeltetésre, gyakorlására.
- Fedezzék fel a rész-egész viszonyát a válogatások, mennyiségek bontása során.
- Játékos szituációban számoljanak, bontsanak, mennyiségfogalmuk egyéni fejlettségtől függően a 1-10 –ig számkörben mozogjon egyéni képességüknek és korosztályuknak megfelelően.
- Sorba rendezett elemek helye a sorban, sorszámok megértése.
- Mérések különböző egységekkel, hosszúság, terület, tömeg, űrtartalom.

Tapasztalatszerzés a geometria körében

- Szerezzenek tapasztalatokat gömbölyű és szögletes formákról, érzékeljék ezt testükön, tárgyakon.
- Építsenek szabadon és másolással különféle elemekből.
- Alkossanak síkban is szabadon, szerezzenek tapasztalatokat síkmértani formákról, fedezzék fel a rész-egész viszonyát.
- Használják a logikai játékot, építsenek vele, fedjenek le felületeket.

Tájékozódás a térben és a síkban

- Irányok azonosítása, megkülönböztetése,
- Játékok során figyeljék meg ezeket tükörben, fedezzék fel a tükörkép, szimmetria érdekességét, játsszanak sokat a tükörrel.
- Próbáljanak meg tájékozódni a labirintusokban is.
- Fedezzék fel, hogy a sorozatok olyan rendszerek, amelyek életükben is felfedezhetők. Hozzanak létre változatos sorozatokat játékokban színekkel, hangokkal, mozgással, formákkal.
- Tájékozódás síkban és térben (névelők, névutók, határozók használatának gyakorlásával)

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére:

- **Képesek mennyiséget megállapítani, párosítani, sorszámlálni.**
- **Képesek logikusan gondolkodni, logikai következtetéseik életkoruknak megfelelő.**
- **Problémamegoldó képességük jó.**
- **Képesek részekből egészet kirakni.**
- **Összehasonlítanak nagyság, szín, forma szerint, megnevezik az egyszerű tulajdonságokat.**
- **Értik és követni tudják térben és síkban az irányokat, a helyzeteket kifejező névutókat, és azokat a napi gyakorlatban alkalmazzák. (alá, fölé, mellé, közé…)**
- **Számfogalmuk tízes számkörön belül biztos, tehetséges gyermekeknél akár fölötte is kialakulhat.**
- **Alakuljon ki a helyes ítélet felállításának képessége.**
- **Műveletek végzése, relációk felállítása.**
- **Alkalmazzák a megismert matematikai kifejezéseket.**
- **Rendelkezzenek a digitális kultúra megalapozásához szükséges készségekkel, képességekkel, részképességekkel, Alakuljon ki jártasságuk a digitális társadalomba való érvényesüléshez.**
- **Ismeri az alapvető mértani testeket, azokat képes felismerni és megnevezni (kocka, gömb, téglatest).**
- **Van tapasztalatuk a tükörképről, szimmetriáról.**

A hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekekre vonatkozó feladatok:

Nagy gondot fordítunk a gyermekek már meglévő tapasztalatainak felhasználására, azok rendszerezésére, ezeken keresztül eljuttatva őket a bonyolultabb összefüggések, következtetések felismeréséhez. Lehetőséget biztosítunk, hogy a gyermek korának és fejlettségének megfelelő matematikai ismereteket szerezzen, fejlődjön problémamegoldó gondolkodásuk, mely révén a mindennapokban is könnyebben eligazodnak. A tapasztalat- és ismeretszerzés folyamatában a gyermek megismerési vágyára, érzelmi beállítottságára, önkéntes figyelmére építünk.

Sajátos nevelési igényű, kiemelt figyelmet igénylő gyermekekre vonatkozó feladatok:

A megismerés minden mozzanatát a közvetlen környezetből kell indítani és a gyermek meglévő ismereteire, tapasztalataira kell alapoznunk. Elemi szintről kezdjük az ismeretek átadását, egyszerű feladatokkal, amelyeket a gyermek már biztosan meg tud oldani, apró lépésekre bontjuk a témákat. A természeti és társadalmi környezet megismerése során szükséges, hogy minél több tapasztalatot szerezzenek a képességeikhez mérten, amelyhez a különböző érzékszerveket, mozgást, játékot fontos beépítenünk. Mindezen ismeretek megszerzéséhez ki kell alakítanunk a megértő, befogadó környezetet, biztosítanunk kell a játékos feldolgozás lehetőségét.

8.2.2. Verselés, mesélés

Az anyanyelvi nevelés alapvető eszközei a mese és a vers, amelyek régi értékeket és hagyományokat közvetítenek a gyermekek felé. Az óvodapedagógus személyes példamutatásával a gyermekek elsajátítják és gyakorolják a mese- és versmondás lényeges

elemeit. A magyar gyermekköltészet, népi és dajkai hagyományok gazdag alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra és verselésre.
A **mondókák, dúdolók, versek érzelmi biztonságot nyújtanak** a gyermek számára, hozzájárulnak anyanyelvi neveléséhez, megalapozzák a könyvekhez fűződő pozitív viszonyt, és elősegítik az olvasóvá válást. Ritmusukkal, a mozdulatok és a szavak egységével komplex érzéki-érzelmi élményt nyújtanak, miközben fejlesztik a gyermek emlékezetét, képzeletét, szókincsét.
A **magyar gyermekköltészet**, valamint **a népi és dajkai hagyományok** gazdag forrást jelentenek a mindennapos verselésre, mondókázásra. A **mese** a gyermek **érzelmi, értelmi és erkölcsi fejlődésének egyik legfontosabb eszköze.** A képi és konkrét formában megjelenő mesevilág – bábozás, dramatizálás segítségével – feltárja a külvilág és az emberi lélek legfőbb viszonyrendszereit, és segíti a gyermek viselkedésformáinak alakítását. A meseválasztás során fontos **a gyermek életkorának, érdeklődésének és fejlettségi szintjének megfelelő, tudatos válogatás.**
Az **élőszavas mesemondás** különösen hatékony eszköz a gyermek szemléletmódjának és világképének alakítására. A **mese megoldást kínál a gyermek szorongásaira**, mágikus világképe pedig ráébreszti őt a mélyebb pszichés realitásokra. A tárgyi világot megelevenítő szemlélet segíti a belső világ és a külvilág közötti kapcsolat kialakulását.
A **mesélő személyes jelenléte nagy érzelmi biztonságot nyújt**, és a mesehallgatás során – a játékhoz hasonlóan – a gyermek **belső képvilágot alkot**, amely az élményfeldolgozás egyik legfontosabb formája. A **mesélés rítusainak és szokásainak kialakítása** segíti a gyermek ráhangolódását és a történetek befogadását.
A saját mese- és versalkotás, valamint annak mozgással, rajzzal vagy egyéb művészi formákkal való kombinálása a gyermek önkifejezésének és kreativitásának egyik természetes módja.
A **mindennapos mondókázás, verselés és mesélés a gyermek mentálhigiénés fejlődésének alapvető eszköze,** segít az érzelmek feldolgozásában, oldja a feszültséget, és támogatja az egészséges személyiségfejlődést.
A bábozás és dramatizálás az anyanyelvi nevelés és a játék szerves része, amely elősegíti a gyermekek kreativitását és fantáziáját.

Az óvodai nevelés során, a gyermekek életkori sajátosságait figyelembe véve, helyet kapnak:

- a **népmesék**, népi hagyományokat őrző mondókák, rigmusok, népmondák,
- a **klasszikus és kortárs irodalmi művek**,
- valamint **más népek és nemzetiségek meséi**, amelyek mind hozzájárulnak a gyermekek irodalmi élményvilágának gazdagításához, identitásának formálásához és kulturális érzékenységének alapozásához.

Célja:

- Ismerkedjenek meg a magyar gyermekköltészettel a népi, dajkai hagyományokkal, valamint a klasszikus és a kortárs irodalmi művekkel egyaránt.
- Az irodalmi élmények folyamatosan keltsék fel és elégítsék ki érdeklődésüket.
- Kellő mértékben alapozódjon meg érzelmi, értelmi és erkölcsi fejlődésük, pozitív értékítéletük.
- A gyermek érzelmi biztonságának erősítése, pozitív énképének alakítása.
- A gyermek anyanyelvi nevelésének megalapozása, szókincsének, kifejezőkészségének, nyelvi ritmusérzékének fejlesztése.
- A könyvekhez, irodalmi művekhez fűződő pozitív érzelmi viszony kialakítása, az olvasás megszerettetésének megalapozása.

- A gyermek érzelmi, erkölcsi és értelmi fejlődésének támogatása, képzeletének, emlékezetének, gondolkodásának fejlesztése.
- A belső képalkotás és a kreatív önkifejezés elősegítése a mesehallgatás, verselés, dramatikus játék és saját alkotás során.
- A gyermek mentális jóllétének támogatása, a feszültségek oldása, a szorongások feldolgozása.

Feladata:

- A mese segítse a gyermekek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének alakulását.
- A gyermekek életkori sajátosságainak, nyelvi fejlettségének, érdeklődésének megfelelő beszédhelyzetek teremtése, beszélő, verselő, mesélő környezet kialakítása.
- A mondókák, dalos játékok, versek és mesék rendszeres jelenlétének biztosítása a mindennapokban, spontán és szervezett formában egyaránt.
- A mese képi és konkrét formában, esetlegesen a bábozás és dramatizálás eszközeivel tárja fel a gyermekek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonylatait, a lehetséges és megfelelő viselkedésformákat.
- Változatos életkorhoz igazított klasszikus és kortárs irodalmi élmények, valamint népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemeinek, meséinek közvetítése.
- A mese és vers helyének és szerepének biztosítása az óvodai élet egészében.
- Az előadói mozgáskultúra fejlesztése.
- A gyermeki személyiségben rejlő pozitív tulajdonságok felerősítése, a negatív tulajdonságok tompítása, leépítése.
- Az élőszavas mesélés, bábozás, dramatikus játék alkalmazása, a belső képalkotás és a szimbolikus gondolkodás fejlesztésének érdekében.
- A gyermek önálló vers- és mesealkotásának bátorítása, valamint ezek mozgásos, képi vagy dramatikus kifejezésének támogatása.
- A gyermekek szóbeli kifejezőkészségének, hallás utáni szövegértésének fejlesztése, az artikuláció és nyelvi ritmusérzék alakítása.
- A meséléshez kötődő rítusok kialakítása, amelyek segítik a gyermek ráhangolódását, és előkészítik az élmények befogadását.
- A szülők szemléletformálása, bevonásuk a közös verselés, mesélés, olvasás élményébe, az otthoni meseélmények erősítése. A nemzetiségi kultúra és irodalom jeles műveinek közvetítése, megismertetése.

A mese alkalmas az óvodás gyermek szemléletmódjának és világképének formálására, egyben oldja szorongásait és feloldást, megoldást kínál számára.
A mese tárgyi világot is megelevenítő szemléletmódja a csodák, átváltoztatják, ráébresztik a gyermeket egy mélyebb értelemben vett pszichikus realitásra.
A mese, vers, bábozás és dramatikus játékok hozzájárulnak a gyermekek érzelmi biztonságához, anyanyelvi neveléséhez. Ezeken keresztül a gyermekek elsajátítják a helyes kiejtést, a beszédhallást és a nyelvtanilag helyes beszédet. A népi mondókák segítségével alakítható a magán- és mássalhangzók helyes ejtése, megfelelő artikulációja.
A gyermekek beszédhibáinak javulását anyanyelvi gyakorlatok alkalmazásával szükséges segíteni.
A gyermekek sok új fogalmat ismernek meg a mesékből. A bábjátékban, dramatikus játékban kibontakozik a gyermekek szabad önkifejezésének igénye, képessége.

A dramatikus helyzetek lehetőséget adnak a társalgási kedv fokozására, önálló vers mondására. A tehetséges gyermekek képesek lehetnek saját vers- és mesealkotásra, annak mozgással vagy ábrázolással való kombinálására, melyet a szabad önkifejezés egyik módjaként élhetnek meg. Az irodalmi anyag válogatásánál más népek versei, meséi is feldolgozásra kerülnek, biztosítva ezzel a multikulturális nevelést.

A 2,5-3-4 éves gyermekek első igazi versélménye a mondókához, ölbeli játékokhoz kapcsolódik. A többször átélt ölbeli játék, a fizikai kontaktus sokat jelent a gyermekeknek és a felnőtteknek az érzelmi egymásra találásban. Lehetőséget kell teremteni a vidám rigmusok korai megkedveltetésére is. A gyermekekkel együtt sokszor kell ismételgetni az állathívogatókat, altatókat, kiolvasókat.
Az egyszerű állatmeséken keresztül fokozatosan rászoknak a gyermekek a mese figyelmes végig hallgatására, a többszöri meghallgatása után élvezői és kezdeményezői lesznek a dramatikus feldolgozásnak is.
A vers, mese, dramatikus játékokhoz olyan kellékek használata szükséges, ami fejleszti fantáziájukat, mozgásukat, s a mesékhez való erős kötődés kialakulását.

A 4-5 éves gyermekekben kialakul a mese, a vers mélyebb szeretete. Játékukban mind gyakrabban előfordul a mesélés, bábozás, az ismert mondókák, és a halandzsa szöveg ismételgetése. Az új verseket a gyermekek élményeihez, tapasztalataihoz, évszakhoz, s a mindenkori témákhoz illően választjuk meg. Ebben a korban gyermekek segítséggel megjelenítik a meséket, az átélt élményeket, s rögtönöznek drámajátékot, bábjátékot is.

Az 5-6-7 éves korú gyermekeknél minden adandó alkalmat meg kell ragadni a kiolvasó rigmusok ismételgetésére. Újra és újra felelevenednek az előző években tanult versek. Ügyelni szükséges a szavak gondos, tiszta ejtésére, az értelemszerű, kellő hangerejű hangsúlyozásra. A délutáni pihenés alatt folytatásos mesét is lehet olvasni a gyermekek számára. Ebben az életkorban alkalmanként lehetőség adódik a mese, történet önálló befejezésére, új mesék kitalálására, képolvasásra.

A mese kiválóan alkalmas az óvodás gyermek szemléletmódjának és világképének alakítására. A mese képi és konkrét formában feltárja a gyermekek előtt a külvilág, és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonylatait a lehetséges, megfelelő viselkedésformákat.
A mesének, versnek **egész nap helye van az óvodai életben**, amikor a gyermekeknek igényük és kedvük van hozzá.
A mese, mondókázás, verselés a **kisgyermek mentális higiénéjének elmaradhatatlan eleme**.
Az állandó, meghitt hely segítségével, tudatos meseválasztással fokozatosan szoknak rá a gyermekek a figyelmes meghallgatásra.
A mesesarokban, egy adott polcon megtalálhatják kedvenc verses, mesés, mondókás könyvüket.
A 6-7 éves gyermekek **könyvtárlátogatás** alkalmával értékes ismeretterjesztő, színes kiadványokat is kezükbe vehetnek.
Altatás előtt mindennap mesét hallgatnak, altató verseket mondhatnak, hallgathatják az óvodapedagógusuk énekét, akár kellemes altató zene is szólhat ez idő alatt.
A **versek, mondókák képnézegetésbe**, **rajzolásba, beszélgetésbe iktatása is fontos**, ha a tevékenységhez illeszkedő a témája
A következő területeken fejleszti a gyermekek képességeit:

- ismeretszerzés a meséken keresztül,
- esztétikai fejlesztés a bábok és a komplex művészi élmény segítségével,
- érzelmi nevelés a mesehőssel való azonosulás közben,

- erkölcsi nevelés a jó és a rossz megismerése, differenciálása,
- a közösségi, szociális érzelmek átélését elősegítő kooperáció fejlesztés,
- értelmi képességek fejlődése figyelem, emlékezet, gondolkodás, analizálás, szintetizálás,
- anyanyelv és kommunikációfejlesztés, kapcsolatteremtés egymás között, szókincsbővítés,
- hátránykompenzálás, identitásképzés, közösségteremtés.

A pedagógiai bábjáték helye a nevelési folyamatban

Az óvodában számos területen megjelenhet a bábjáték:
- szabadjáték alkalmával a gyermekek spontán indított bábbal való játéka,
- motiváció alkalmával, kezdeményezés elősegítésére alkalmazható báb,
- mese-vers tevékenységnél a pedagógus(ok) vagy a gyermek(ek) előadásában,
- a pedagógus és gyermekek közös bábjátéka, mesedramatizálása esetén,

Irodalmi anyag összeállítása korosztályonként:

A 2,5-3-4 éves gyermekek számára ajánlott versek, mesék a következők:
- hintáztatók, „höcögtetők", lovagoltatók,
- egyszerű mondóka, mese
- rövid, rögtönzött történetek
- láncmesék
- egyszerű állatmesék

A 4-5 éves korú gyermekek számára ajánlott versek, mesék a következők:
- népi mondókák
- névcsúfolók, kiolvasók
- vidám, humoros szövegű versek
- mai magyar költők versei, alkalmi versek
- állatmesék
- egyszerű szerkezetű tündérmesék
- óvodapedagógusok által elmondott történetek
- verses mesék

Az 5-6-7 éves korú gyermekek számára ajánlott mesék, versek, mondókák a következők:
- népi mondókák
- kiolvasók
- találós kérdések
- lírai versek
- erdei állatokról szóló mesék
- bonyolultabb tréfás mesék
- tündérmesék
- cigány mesék, versek, történetek
- folytatásos meseregények
- folytatásos történetek, elbeszélések
- maguktól kitalált mesék

A hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekekre vonatkozó feladatok:
Szeretnénk elérni, hogy a vers és mese az óvodán kívül a családban is napi élmény legyen. Az irodalmi művek hallgatása örömteli élményként jelenjen meg, amit a gyermek szívesen kér. Meséléssel és verseléssel értékeket és hagyományokat adunk át, metakommunikációs jelzéseinkkel élményszerűen bemutatva ezeket. Bátorítjuk a gyermeket a mesekönyvek nézegetésére, és nagy hangsúlyt fektetünk a dramatizálásra, amely segíti a személyiségfejlődést, oldja a gátlásokat, és növeli a játékbátorságot.
A mesék erkölcsi értékeket közvetítenek, erősítik a közösséghez tartozás érzését, és lehetőséget adnak a tanulásra, szórakozásra, kellemes időtöltésre. Segítünk a gyerekeknek leküzdeni szorongásaikat, oldani gátlásaikat, erősíteni képzeletüket és önbizalmukat. A mese feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonylatait, és bemutatja a megfelelő viselkedésformákat.
A versmondással fejlesztjük a gyermek verbális emlékezetét és bővítjük szókincsét.

Sajátos nevelési igényű, kiemelt figyelmet igénylő gyermekekre vonatkozó feladatok:
Az irodalmi művek, versek, mondókák, dúdolók felhasználásával, mondogatásukkal, ritmusuk által a személyes kapcsolat, mint a fejlesztés érzelmi alapjának kialakítása. Mesehallgatással szabályokhoz, normákhoz való igazodás elsajátítása. Mese által fejlődnek, bensőségesebbé válnak érzelmi kapcsolatai, erősödik én-tudata, önbizalma.

A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére:

- A gyermekek ismételgetik a verseket, rigmusokat, mondókákat.
- Tudnak mesélni, bábozni, dramatizálni.
- Tudnak egy elkezdett történetet saját fantáziájuk alapján folytatni és befejezni.
- Önállóan kezdeményezik egyéb tevékenységeik során mondókák, versek előadását.
- Vannak kedvelt meséik és mesehőseik.
- Értékelik és védik a könyveket, bábokat, eszközöket.
- Képesek felnőtt irányításával, irodalmi élmények reprodukálására, dramatizálással és bábozással.

„Lehet élni zene nélkül is.
A sivatagon át is vezet út.
De mi (...) azt akarjuk, hogy az ember ne úgy járja végig élete útját,
mintha sivatagon menne át, hanem virágos réteken."
/Kodály Zoltán/

8.2.3 Ének, zene, népi játék, tánc

A magyar zenei nevelés szilárd alapja a közös ének, amely hordozza és gazdagítja az anyanyelvi örökséget.

Célja:

- A gyermekek zenei érdeklődésének, zenei érzékenységének és zenei kreativitásának megalapozása, az énekes népi játékok és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások élményszerű megismertetése által.
- Az ének-zene befogadásához szükséges képességek (hallás, ritmusérzék, emlékezet, figyelem stb.) fejlődésének megalapozása.
- A gyermekek zenei ízlésének, esztétikai fogékonyságának fokozatos formálása.
- A közös éneklés, énekes játékok, zenehallgatás, néptánc során átélt örömteli élmények segítségével a közösségi érzés, az érzelmi kifejezőkészség és a zenei anyanyelv fejlesztése.
- A magyar és más nemzetiségek népi kultúrájának megismertetésén keresztül a nemzeti identitás megalapozása, valamint a hagyományokhoz való pozitív érzelmi viszony kialakítása.
- A gyermek személyiségfejlődésének sokoldalú támogatása a zene komplex eszközrendszerén keresztül: az érzelmek kifejezésének, a ritmusérzéknek, mozgáskoordinációnak, zenei memóriának és figyelemnek a fejlesztése által.

Feladata:

- A gyermekek számára érzelem gazdag, motiváló zenei légkör megteremtése, amelyben biztonságban érezhetik magukat, és bátran megnyilvánulhatnak.
- A zenei anyag életkori sajátosságokat figyelembe vevő, igényes összeválogatása a magyar néphagyomány, kortárs művészetek, valamint más nemzetek zenei kultúrájának bevonásával.
- A gyermekek egyéni képességeihez igazodó, örömteli és élményszerű éneklés biztosítása, a zenei kreativitás kibontakoztatása érdekében.
- A közös éneklés, énekes népi játékok, zenehallgatás megszerettetése, rendszeres beépítése a mindennapi tevékenységekbe, a felnőtt minta spontán utánzásán keresztül.
- A dalokhoz kapcsolódó ritmus, dallam és mozgás harmóniájának kialakítása, a gyermeki önkifejezés fejlesztése.
- A gyermekek ismerkedése különböző hangszerekkel, hangszeres zenehallgatás élményszerű megtapasztalása, figyelmes hallgatásra nevelés.
- A zenei anyag kiválasztásánál figyelembe kell venni az évszakok változásait, a természet jelenségeit, a naptári év jeles eseményeit, ünnepeit és a hagyományos szokásokat, valamint a helyi közösség kulturális sajátosságait.
- A népi játékok, dalok, táncok és kortárs zenei anyagok alkalmazásával a hagyományok továbbélésének segítése, a nemzeti és nemzetiségi kultúrák megismertetése és elfogadásának elősegítése.

- A zenei képességek – úgymint egyenletes lüktetés, ritmusérzék, éneklési készség, hallás, zenei emlékezet, mozgáskoordináció – fejlesztése játékos, élményalapú tevékenységeken keresztül.
- A hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű, roma származású, valamint sajátos nevelési igényű gyermekek zenei tevékenységekbe való aktív bevonása, pozitív sikerélményeik biztosítása. A zenei élmények által érzelmi biztonságuk, önbizalmuk, lelki egészségük támogatása.
- A zenei tehetség kibontakoztatásának segítése változatos, sokoldalú ének-zenei tevékenységeken keresztül.
- A zenei nevelés során a nemzetiségi nevelés támogatása: a gyermekek nemzetiségi hovatartozásának figyelembevételével a kulturális identitásuk erősítése, a hagyományok megőrzése és átörökítése.

Az óvodai ének és zenei nevelés megalapozza, elősegíti a zenei anyanyelv kialakulását.
A zenei élményt többféle tevékenységhez lehet kapcsolni a mindennapok során.
Az éneklés – zenélés a komplexitás jegyében a gyermek mindennapi tevékenységének részévé válik a felnőtt minta spontán utánzásával.
A gyermekekben meglévő, ösztönös zenei érzékre építve gyakoroljuk az anyanyelv, zenei anyanyelv elsajátítását.
Az ének – zenei nevelés az óvodában Forrai Katalin: Ének az óvodában, című összeállítása, kortárs művészeti alkotások, és multikulturális tartalmú zenei anyagok felhasználásával történik.
Az infokommunikációs eszközök felhasználásával, színvonalas zenei alkotásokkal ismertetjük meg a gyermekeket.
A zenei tevékenység, valamint az improvizálás örömet okoz, s egyben fejlesztő hatással bír, ez tükröződik mozgásukban, táncmozdulataikban és éneklésük során is.

Az ének-zenei anyaga összeállítása korosztályonként:

2,5-3-4 éves korban:
Ebben az életkorban a gyermekek zenei tevékenységeinek fő formája a kötetlen énekelgetés, az együtt mozgás, az érzelmi biztonságot adó ölbeli játék, valamint a felnőtt minta spontán utánzása. Az utánzó mozgással kísért szerepjátékok, a ritmus és hangzás élményszerű megtapasztalása kerül előtérbe.

Ajánlott zenei anyag:
- Ölbeli játékok, hintáztató és lovagoltató játékok, höcögtetők
- Arc- és kézjátékok (pl. „Ez elment vadászni” típusú)
- 3–5 hangból álló egyszerű gyermekdalok, énekes játékok (pentaton hangsor előnyben)
- Mondókák változatos tempóban és hangszínnel

Hallásfejlesztés:
- Halk–hangos hangok megkülönböztetése beszédben, mondókákban, énekben
- A környezet zörejeinek tudatos meghallgatása (pl. eső, madárcsicsergés, ajtócsukódás)
- Hangszerek alapvető hangszíneinek megfigyelése (pl. csörgő, dob, triangulum)
- Magas–mély hangok érzékelése, kézmozdulattal való kifejezése (pl. felfelé és lefelé mutatás)

Ritmusérzék fejlesztés:

- Egyenletes lüktetés érzékeltetése játékos mozdulatokkal (pl. taps, dobbantás, ringás)
- Egyszerű ritmusminták utánzása (kézzel, lábbal, eszközökkel)

4-5 éves korban:

Ebben az életkorban a gyermekek ritmus- és hallásfejlesztése tudatosabb formát ölt. A zenei anyag már összetettebb, a gyermekek aktívabban vesznek részt a zenei tevékenységekben, örömteli énekléssel és ritmuseszközök használatával.

Ajánlott zenei anyag:

- 3–6 hangból álló gyermekdalok
- 4–8 motívumból álló énekes népi játékok, dalos játékok
- Gazdagodó mondókaanyag mozgással, ritmizálással
- Egyszerűbb népi gyermekjátékok (pl. "Kicsi vagyok én…")

Hallásfejlesztés:

- Halk–hangos hangok tudatos megkülönböztetése énekben, beszédben, tapsban
- Magas–mély hangok érzékeltetése a dallamvonal kézmozgással való követésével
- Tiszta éneklés fejlesztése gyakori önálló énekelgetés során
- Egyszerű dallamfordulatok felismerése, visszaéneklése

Ritmusérzék fejlesztés:

- Egyenletes lüktetés kifejezése változatos formában (taps, dob, testhangok)
- Dalok, mondókák ritmusának kiemelése és utánzása
- Ritmushangszerek aktív használata (dob, csörgő, xilofon, ritmuspálcák stb.)
- Gyors–lassú tempók megkülönböztetése, játékos átélésük

5-6/7 éves korban:

A zenei készségek fejlesztése ebben az életkorban tudatosabb formát ölthet. A gyermekek képesek tisztábban énekelni, ritmustartásuk stabilabb, figyelmük fókuszáltabb, zenei memóriájuk fejlődőképesebb. Fontos szerepe van az élményszerű dallamalkotásnak, improvizációnak és a kortárs vagy nemzetiségi kultúrák megismertetésének is.

Ajánlott zenei anyag:

- Bővülő mondóka- és dalanyag
- Népi gyermekjátékok, dramatikus játékok
- Kortárs zenei alkotások (óvodás korosztálynak készült gyerekdalok)
- Roma népzene, nemzetiségi dallamvilág – kulturális nyitottság fejlesztése

Hallásfejlesztés:

- Halk–hangos, magas–mély tudatos megkülönböztetése énekben és zenehallgatás során
- Dallamfelismerés, dallamalkotás (pl. dallambújtatás: ismert dallamok játékos felismerése)
- Tiszta éneklés egyéni gyakorlással, felnőtt minta utánzásával

Ritmusérzék fejlesztés:

- Egyenletes lüktetés és ritmus tudatos megkülönböztetése
- Ritmuseszközök kreatív használata (ritmuskompozíciók alkotása, kíséretek)
- Motívumhossz és ritmusképletek érzékeltetése (pl. 2–4 ütemes ritmusminták)

A gyermekek megismerkednek a különféle népi játékformákkal, mint például a **párcserés, sorgyarapító, fogyó, kapus, hidas játéko**k, melyek számos **gyermek néptánc-elemet** is tartalmaznak. A **mozgásos játékok, a közös táncmozdulatok**, népi játékok során fejlődik a gyermekek mozgáskultúrája, egyensúlyérzéke, és fokozatosan rátalálnak a mozgás és zene közös ritmusára. A téri mozgások, irányok követése, a térben való tájékozódás, különböző testhelyzetek megélése – mind hozzájárulnak a mozgáskoordináció és testtudat fejlődéséhez.
A páros játékok, táncok során fejlődik a gyermekek **szociális érzékenysége**, **együttműködési készsége, egymásra figyelés képessége**. A **tapsoltatók, tenyérsimogatók, láblógatók** segítik különböző testrészeik megismerését és használatát ritmikus mozdulatok közben, így az **önismeret, testkép és koordináció** egyaránt fejlődik.

A csoportszobában található **hangszerek** (dob, triangulum, csörgők stb.), illetve a természetes vagy újrahasznosított anyagokból **saját kézzel készített hangkeltő eszközök** használata különösen inspiráló a gyermekek számára. Ezek játékos alkalmazása fejleszti a zenei kreativitást, auditív figyelmet, hallásdifferenciálást és ritmusérzéket.

A **zenehallgatási anyag kiválasztása** mindig az adott évszakhoz, ünnepkörhöz, valamint a gyermekek érdeklődéséhez és fejlettségéhez igazodik. A cél, hogy már korai életkortól kezdve kialakuljon a gyermekekben a zene szeretete, befogadásának képessége.
A különböző **énekes játékok és mondókák** nemcsak a hagyományőrzést szolgálják, hanem elősegítik a **beszédfejlődést, a szókincsbővítést**, valamint a **nyelv kifejező erejének** gyakorlását is.

Különösen fontos ez a **hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű** gyermekek esetében, akiknél a mondókázás, éneklés, mozgásos játék biztonságérzetet nyújt, segíti az érzelmi kiegyensúlyozottságot, a csoporthoz való tartozás érzésének megerősödését, és támogatja az alkalmazkodóképesség fejlődését.

Sajátos nevelési igényű, kiemelt figyelmet igénylő gyermekekre vonatkozó feladatok
A zene különösen hatékony eszköz a sajátos nevelési igényű (SNI) gyermekek fejlesztésében. Nyugtató, figyelemfelkeltő és motiváló erejével elősegíti a gyermek érzelmi állapotának stabilizálását. A zenei nevelés során fejlődik a gyermekek hallása, ritmusérzéke, emlékezete, harmonikus mozgása, és mindez szoros kapcsolatban áll a beszédfejlődéssel, valamint az érzelmek kifejezésének képességével.

A rendszeres éneklés, zenei játék, hangszeres tevékenység és mozgásos kíséret segít:

- az **érzékszervi és észlelési** funkciók fejlesztésében,
- a **figyelem és koncentráció** erősítésében,
- az **érzelemszabályozás** tanulásában,
- valamint a gyermekek **önkifejezési képességének kibontakoztatásában**.

A gyermekek eltérő fejlettségi szinten állnak, így a zenei nevelésben is elengedhetetlen a differenciált fejlesztés. A cél az, hogy **minden gyermek a saját ütemében fejlődhessen**, és megtapasztalja az éneklés, ritmus, zene örömét.

Differenciálás szempontjai:

- Tartalom szerint: más-más dal, mondóka különböző fejlettségi szinthez
- Eszközhasználat szerint: egyszerűbb–összetettebb ritmushangszerek
- Csoportalakítás szerint: kisebb csoportos foglalkozások, egyéni játék
- Tempó, ismétlésszám szerint: lassabb tempó, több ismétlés a rászorulóknak

Zenei tevékenységek beépítése a napirendbe

A zenei nevelés nemcsak a célzott foglalkozások idején valósul meg, hanem **folyamatosan jelen van a nap folyamán.**

Spontán zenei tevékenységek:

- Játék közbeni dúdolgatás, mondókázás
- Dalindítás egyéni kezdeményezésre
- Séták, udvari játékok alatt közös éneklés
- Átvezető dalok használata

Tervszerű zenei tevékenységek:

- Reggeli körjáték: évszakhoz, jeles napokhoz kapcsolódó dalok
- Zenei nevelési tevékenység heti rendszerességgel
- Komplex tevékenységekbe ágyazva: mozgásos dramatikus játék, mesedélután, bábozás
- Ünnepi készülődések: karácsony, húsvét, anyák napja, népi hagyományőrzés

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére:

- A gyermekek önállóan és kreatívan kezdeményeznek mondókákat, énekeket mindennapi tevékenységeik során (játék, ábrázolás, mozgás stb.).
- Örömmel és aktívan vesznek részt énekes-táncos, mozgásos játékokban, bekapcsolódnak a közös éneklésbe.
- Életkoruknak megfelelően tisztán, pontosan énekelnek, felismerik és reprodukálják az ismert dalokat.
- Megkülönböztetik és tudatosan alkalmazzák a zenei fogalompárokat (pl. halk-hangos, gyors-lassú, magas-mély, egyenletes-lüktető stb.).
- Képesek egyszerű ritmus-, mozgás- és dallammotívumokat felismerni, rögzíteni és visszaadni (pl. tapsolás, ritmikus lépegetés, kézmozdulat).
- Biztonsággal használják a különféle ritmushangszereket (pl. dob, cintányér, triangulum), ismerik azok hangját, funkcióját.
- Figyelmesen, érdeklődve hallgatják a különböző stílusú és eredetű zenei műveket (pl. klasszikus zene, népzene, kortárs zene).
- A népi gyermekjátékokat és a hozzájuk kapcsolódó népi mondókákat, rigmusokat életkoruknak megfelelően ismerik, eljátszani és énekelni képesek.
- Megismerkednek a jeles napokhoz, ünnepkörökhöz kapcsolódó népszokásokkal, énekekkel, játékokkal; azokban örömmel részt vesznek.
- Az SNI-s (sajátos nevelési igényű) gyermekek egyéni képességeik szerint fejlődnek az utánzásban, önkifejezésben, aktív részeseivé válnak az ének-zenei tevékenységeknek.
- Kialakul az énekléshez, zenéhez való pozitív érzelmi viszony, a zene iránti nyitottság, zenei ízlésük, esztétikai érzékenységük fejlődik.
- A közös zenei élmények révén fejlődik szociális érzékenységük, közösségi viselkedésük, szabálykövetésük, együttműködési készségük.
- A zenei nevelés során fejlődik mozgáskoordinációjuk, figyelmük, ritmusérzékük, memóriájuk és érzelmi kifejezőképességük.

8.2.4. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

A gyermekek ábrázolótevékenysége a vizuális nevelési lehetőségek legfontosabb eleme, amely az óvodai nevelés egészét áthatja. Az ábrázolótevékenység a tárgyi világ megismerését, feldolgozását, újra alkotását teszi lehetővé a gyermek számára.

Célja:

- Gazdagodjon a gyermekek tér, forma látása és színvilága.
- Alakuljon ki esztétikai érzékenységük, a szép iránti nyitottságuk és igényességük.
- Váljon igényükké az alkotás és önkifejezés, mely a belső képek gazdagítására épül.
- Fejlődjön a gyermekek személyisége az ábrázolás és kézimunka különböző fajtái, valamint a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés során.

Feladata:

- Az esztétikum, a harmónia megláttatása a gyermekeket körülvevő óvodai környezetben.
- Ismerjék meg a szülőföld az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élményét a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékeit, tartsák fontosnak ezek szeretetét, védelmét.
- A feltételek megteremtése, a gyermekek képi, plasztikai kifejező nyelvének, konstruáló, komponáló, térbeli tájékozódó, rendező képességének fejlesztéséhez.
- A rácsodálkozás képességének kialakítása.
- Az ábrázolás és kézimunka eszközeinek helyes és biztonságos használatának elsajátítása.
- Kézügyesség, finommotorika, kreativitás fejlesztése.
- A gyermekek saját és egymás munkájának megbecsülése, reális értékelése.
- A gyermeki alkotások bemutatása az installációs falon és különböző rendezvényeken, kiállításokon.
- A hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű, SNI-s és roma gyermekek esztétikai élményhez juttatása, az ábrázoló- és kézimunka tevékenység megszerettetése.

Fontos, hogy álljon rendelkezésre hely, idő megfelelő mennyiségű és minőségű anyag, eszköz, elérhető helyen az egész nap folyamán.
Maga a tevékenység, és annak öröme a fontos, valamint az igény kialakítása az alkotásra, a kreatív önkifejezésre, a környezet alakítására, és az esztétikai élmények befogadására.
Az eszközök kiválasztásánál fontos a célszerűség és a természetes alapanyag mellett, a hulladék újra hasznosítása. (ajándékkészítés, játékkészítés stb.)

Így tesszük lehetővé a gyermekek számára, hogy ez által hozzájáruljanak a fenntarthatósághoz, ezzel is tudatosítva bennük, hogy a jövő rajtuk is múlik.
Lehetőséget kell biztosítani arra, hogy a gyermekek az elkezdett munkájukat minden esetben fejezzék be.
Megismerhetik a tevékenységükhöz használt anyagok és eszközök tulajdonságait, s azok biztonságos alkalmazását.
Mintázhatnak, rajzolhatnak, festhetnek, építhetnek, barkácsolhatnak, konstruálhatnak, díszíthetnek kedvükre.
Új technikákkal ismerkedhetnek meg. Ezek a technikák hozzák magukkal gyermekeink finommotorikájának fejlődését, segítik őket abban, hogy műveik kifejezőbbé váljanak.
A hiányosságok felfedezése újabb, pontosabb megfigyelésre készteti őket.

Vizuális tartalmak korosztályonkénti összeállítása:

2,5-3-4 éves korban:

- A gyermekek játszva ismerkednek különböző anyagokkal, eszközökkel és technikákkal, miközben felnőtt irányítással és mintakövetéssel átélhetik az alkotás örömét.
- Szabad alkotásaikban megjelennek a firkák, mázolások, gyurmázások, amelyek az élmények, érzések első képi leképezései.
- Lehetőségük nyílik különféle képi kifejezésre: festésre, rajzolásra, ragasztásra, gyurmázásra, nyomatkészítésre, karcolásra agyagba, homokba.
- Formák, alakzatok alkotásával fejlődik kézügyességük, szem-kéz koordinációjuk és színbeli tájékozódásuk.

4-5 éves korban:

- Megjelenik a **szándékos képalakítás igénye**, a gyermekek szívesen alkotnak konkrét témákban, egyre tudatosabban használják az általuk ismert eszközöket és anyagokat.
- **Közös vizuális élményfelidézés** során erősödik a figyelmük, emlékezetük, kifejezőkészségük.
- Kifejezésmódjuk gazdagodik, **bővül az eszköztáruk** természetes anyagokkal (pl. spárga, fonal, textília, termés, csuhé, kukoricaszár, csutka).
- Plasztikai munkáikban megjelenik a **formák tagolása**, felületképzés, tapintási élmények.
- Részt vesznek **játékokhoz kapcsolódó kellékek készítésében**, melyeket integrálnak a játékba, ezzel fejlesztve kreatív gondolkodásukat.

5-6-7 éves korban:

- A gyermekek tevékenységeiben megjelenik a **tudatosság, tervszerűség és részletgazdagság.**
- Egyre gyakoribb a közös alkotás, amely segíti a társas kapcsolatok, együttműködés fejlődését.
- Az óvodapedagógus irányításával megismerkednek változatos technikákkal: mozaikkészítés, márványozás, díszítés, hajtogatás, varrás, gyöngyfűzés stb.
- Rajzaikban **történések, cselekmények és térábrázolás** is megjelenik.
- A gyermekek vizuális tevékenységei során fejlődik:
  - ☞ grafomotoros készségük,
  - ☞ szem-kéz koordinációjuk,
  - ☞ kreativitásuk,
  - ☞ formaészlelésük,
  - ☞ esztétikai érzékük,
  - ☞ önkifejező képességük,
  - ☞ önkritikájuk.
- A **szabadban is lehetőségük nyílik ábrázoló tevékenységekre** (pl. homokba rajzolás, természetes anyagokból való alkotás).
- A **hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű** és gyermekek számára az óvoda biztosítja azokat a feltételeket (eszközök, tér, inspiráció), amelyek otthoni környezetükben hiányozhatnak, így ők is részesülhetnek gazdag esztétikai élményekben.
- **Szüleik és társaik is megtekinthetik alkotásaikat**, ami motiváló hatású számukra.

A hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekekre vonatkozó feladatok:
Figyelembe vesszük a gyermekek közötti képességbeli különbségeket a rajz, festés, mintázás, kézimunka és vizuális tevékenységek során. A személyiségfejlődés folyamatát irányító feladatokat gondosan megtervezzük, megvalósításukat rugalmasan kezeljük, és alkalmazkodunk a spontán gyermeki igényekhez. Fontosnak tartjuk a tolerancia és empátia érvényesülését. Az óvoda értékrendszerét közvetítve, a gyermekek és a szülők ízlésének formálásában is aktívan részt veszünk, igyekszünk elfogadtatni azokat.

Sajátos nevelési igényű, kiemelt figyelmet igénylő gyermekekre vonatkozó feladatok:
Finommotorika fejlesztése speciális játékokkal, gyurmázással, rajzolással, tépéssel, festéssel.
Fontos cél, hogy a gyermekek örömmel alkossanak, élményt találjanak a folyamatban.
Egyéni fejlesztési szintekhez igazodó anyaghasználat és motiváció.

A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére:

- Az eszközöket (ceruza, ecset, olló) helyesen, készségszinten használják.
- Élményeket és érzelmeket képesek vizuálisan kifejezni.
- Gazdagon használják a színek skáláját.
- Emberábrázolásban felismerhetők részformák és arányok.
- Tudnak színesen és egyéni módon díszíteni.
- Finommozgásuk, szem-kéz koordinációjuk fejlődik.
- Széleskörű technikaismerettel rendelkeznek, önkifejező képességük alakul.
- Vizuális észlelésük, emlékezetük, térlátásuk koruknak megfelelő.
- Képesek esztétikai véleményt alkotni.
- Vonalvezetésük balról jobbra halad.
- Alkotáshoz való viszonyuk rendezett: ügyelnek környezetükre, munkájuk tisztaságára.

8.2.5 Mindennapos mozgás

A mozgás a kisgyermekek egyik legalapvetőbb szükséglete és természetes önkifejezési formája, amely szoros kapcsolatban áll a testi, lelki és szociális fejlődésükkel. A mindennapos testmozgás hozzájárul a harmonikus személyiségfejlődéshez, az egészséges életmód megalapozásához, valamint a pszichomotoros képességek és szociális kompetenciák fejlődéséhez.

Keretei:

1. Spontán mozgás: a szabad játék során megvalósuló természetes, aktív mozgás.
2. Irányított mozgásfejlesztés: tudatosan tervezett, napi rendszerességgel megvalósított mozgásos tevékenységek.
3. Szervezett mozgásos tevékenység: csoportos, célzott mozgásfejlesztő foglalkozások, illetve ünnepekhez, projektekhez kapcsolódó komplex programok.

Célja:

- Váljon a gyermekben igénnyé a mozgás iránti pozitív attitűd kialakítása, az egészséges életmód és testtudat megalapozása.
- Fejlődjön a gyermekek mozgáskultúrája, testi kondicionális képességeik: a fizikai erőnlétük, állóképességük, ügyességük.

- Fejlődjenek pszichomotoros készségeik és képességeik, valamint egyéni fejlettségi szintjükhöz igazodva testi képességeik, mozgáskultúrájuk, mozgás harmóniájuk. A gyermek önbizalmának, együttműködési és szabálykövető képességének erősítése.
- A gyermekek sikerélményhez juttatása, örömteli mozgásélmények biztosítása.

Feladata:

- A mozgásos tevékenységek lehetőségének biztosítása a szabad játékban, a gyermeki mozgásigény kielégítésével.
- Derűs, biztonságos, motiváló légkör megteremtése, amely támogatja a gyermekek szabad mozgását és önkifejezését.
- Különböző eszközök és lehetőségek kínálása a gyermekek természetes mozgásának fejlesztésére (járás, futás, egyensúlyozás stb.).
- Mozgásos játékok, feladatok alkalmazása a pszichomotoros készségek és képességek fejlesztésére.
- Az egészséges életvitel kialakítása, az egészségfejlesztő testmozgás rendszeres gyakorlásával a szabadban és beltérben egyaránt.
- A testtudat, testkép, egyensúlyérzék és testtartás fejlesztése, a deformitások megelőzése érdekében.
- A térben való tájékozódás, irányok, oldaliság tudatosítása, játékos formában.
- A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű, valamint roma gyermekek mozgásának és fizikai állóképességének fokozása, fejlesztésük támogatása egyéni szükségleteik szerint.
- Sajátos nevelési igényű (SNI) gyermekek bekapcsolása a mozgásos tevékenységekbe, differenciált, személyre szabott módon.
- A gyermekek önértékelésének és mások teljesítményének megbecsülése, pozitív visszacsatolással és közös értékeléssel.
- A zenei ritmusra történő mozgásos játékok, táncok, különösen néptánc alkalmazása, a mozgáskultúra játékos, táncos fejlesztése érdekében.
- A szabad levegő maximális kihasználása, a napi mozgásos tevékenységek megszervezésében.

Az óvodába kerülő gyermekek szeretnek mozogni: szökdelni, ugrálni, szaladni, csúszni, kúszni, mászni. Fontosnak tartjuk megőrizni, ha szükséges felkelteni a mozgáskedvet és tudatosan építeni rá. Ezért lényeges mozgásra inspiráló környezet alakítása, a mozgásos tevékenységek pozitív megerősítése, valamint a szükséges szabályok megtanítása, az óvó-védő intézkedések betartása. Úgy kell kialakítani a gyermekek napirendjét, hogy egész nap biztosítva legyen számukra a megfelelő hely és eszközök a mozgásos tevékenységekhez, a csoportszobában és az udvaron egyaránt. Az eszközök és a tevékenységek kiválasztásánál a gyermekek életkorához, fejlettségi szintjéhez és a csoport összetételéhez szükséges igazodni.
Az udvaron, a szabad levegőn is ki kell használni minden lehetőséget és helyet a szabad mozgásra. A sokoldalú mozgásfejlődést segítő, környezetbarát anyagokból készült felszerelések és eszközök mindig a gyermekek rendelkezésére állnak.
A gyermekek mozgásigénye különböző. Nagyon fontos, hogy az aktívabb és a nyugodtabb tevékenységet kedvelő gyermekek is megtanuljanak alkalmazkodni, egymást tiszteletben tartani. Mindezekhez elengedhetetlen bizonyos alapvető szabályok megtanítása, betartása.
A jó légkörben, jól szervezett mozgásos tevékenységekben a gyermekek örömmel vesznek részt. Így a sikeres, jó hangulatú mozgás, élményt nyújt, és újabb cselekvésre késztet. Ennek hatására a mozgás természetesen beépül a spontán tevékenységbe, szokássá, igénnyé válik.

A rendszeres mozgás során fejlődnek pszichikai, testi, érzelmi, szociális képességeik, alakul pozitív énképük, önkontrolljuk, érzelemszabályozó, szabálykövető társas viselkedésük, együttműködő képességük, kommunikációjuk és problémamegoldó gondolkodásuk.
Az örömteli, érzelmi biztonságban zajló játékokkal, gyakorlási formákkal elősegítjük a mozgás és értelmi fejlődés kedvező egymásra hatását.
A spontán, a szabad játék kereteiben végzett mozgásos tevékenységeket kiegészítik az irányított mozgásos tevékenységek.
A komplex testmozgások beépülnek az óvodai élet egyéb tevékenységeibe is, miközben együtt hatnak a gyermek személyiségének fejlődésére.
A mozgásfoglalkozások **atlétikai, torna- és játék jellegű gyakorlatokból** állnak. A játék és a játékosság alapvető eszközként jelenik meg. A speciális gyakorlatok (gerinctorna, lábboltozat-erősítés) **lehetőséget biztosítanak a testalkati deformitások megelőzésére**.
A **differenciált, eltérő nehézségű feladatok** lehetővé teszik, hogy minden gyermek megtalálja a neki megfelelő mozgásformát.

A mozgásos anyag összeállításánál figyelembe vesszük:

- az óvoda tárgyi felszereltségét,
- a gyermekek egyéni tempóját és képességeit.

Hetente egy alkalommal **kötött mozgásos foglalkozás** történik.
Naponta van **frissítő torna** (5–10 perc), amelyet mozgásos játékok és gimnasztikai gyakorlatok alkotnak.
A bátortalanabb, ügyetlenebb gyermekeket segítjük, erősítjük önbizalmukat.

A mozgás foglalkozások anyaga korosztályonként:

2,5-3-4 éves korban:

- A foglalkozások középpontjában a **természetes mozgásformák** állnak.
- Ismerkednek **a testrészekkel és azok funkcióival**.
- Gyakorolják a tárgyhoz viszonyított testhelyzeteket.
- Fejlődik a személyes tér és testtudat.
- **Utánzást ösztönző mozgásos játékok** révén erősödik a mozgáskultúra

4-5 éves korban:

- **Egyensúlyérzék, szem-kéz, szem-láb koordináció** fejlesztése kerül előtérbe.
- Játékos formák: célba dobás, kugli, ugróiskola, ugrókötél.
- A testséma fejlesztés fontos része az **oldaliság kialakítása**, amelyet csuklóra kötött szalaggal segítünk, a kezességtől függetlenül.

5-6-7 éves korban:

- Elsődleges cél az **észlelés és finommotorika fejlesztése**, amely az írás előkészítésének alapja.
- Kisebb testrészekre irányuló mozgásokat végeznek (pl. labdával, babzsákkal).

A roma gyermekeknek fokozott a mozgásigényük. Ezek a gyermekek egészségtelen, szűk lakásviszonyok között élnek, ezért a szabadban végzett mozgások kedvezően befolyásolják teherbíró képességük fejlődését, az egészségük megőrzését, megóvását.

A hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekekre vonatkozó feladatok:

- Figyelembe vesszük az **eltérő fejlettségi szintet és képességeket**.
- A gyermekeket **képességeiknek megfelelően** engedjük gyakorolni.
- A hibák javítását **tapintattal végezzük**, különösen ügyelve arra, hogy senki ne kerüljön kínos helyzetbe társai előtt.

Sajátos nevelési igényű, kiemelt figyelmet igénylő gyermekekre vonatkozó feladatok:

- A mozgás a gyermek természetes megnyilvánulási formája és **örömforrás, ezért erre építünk**.
- Különösen fontos szerepe van az értelmi sérült gyermekeknél:
  - ☞ Mozgásuk gyakran **ügyetlen, bizonytalan**, koordinálatlan.
  - ☞ **Nagy- és finommozgásaik** fejletlenek, ezért célzott fejlesztést igényelnek.
  - ☞ javítják testi képességeiket, ügyességüket, állóképességüket,
  - ☞ támogatják szociális és értelmi fejlődésüket,
  - ☞ erősítik egészségüket és személyiségüket.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére:

- Szeretnek mozogni, aktívan és örömmel vesznek részt mozgásos tevékenységekben, játékokban.
- A mozgásos játékokban kitartóak, motiváltak, és saját egyéni igényeiknek, képességeiknek megfelelően kapcsolódnak be.
- Nagymozgásuk és finommotorikájuk jelentősen fejlődik, mozgásuk összerendezettebbé válik.
- Egyensúlyérzékük, téri tájékozódási képességük megerősödik.
- Tudják használni a térbeli irányokat (bal-jobb, elöl-hátul, fent-lent), képesek pontosan tájékozódni térben és síkban egyaránt.
- Kialakul bennük az oldaliság (dominancia), mely segíti az iskolaérettség elérését.
- A különféle kézi szereket (labda, karika, babzsák stb.) biztonságosan, célszerűen és örömmel használják.
- Önfegyelmük, feladattudatuk és figyelmük megerősödik, képesek a szabályok betartására, feladatok követésére.
- Megtanulják kezelni a sikert és a kudarcot, fejlődik kudarctűrő képességük.
- Erősödik együttműködő készségük, képesek csoportban együtt játszani, egymást segíteni.
- Egészséges versenyszellemmel, de sportszerűen képesek részt venni a mozgásos versenyhelyzetekben.
- Tudatosan figyelnek testükre, kialakul bennük az egészséges életmódhoz szükséges pozitív attitűd a mozgás iránt.

8.3. Munka jellegű tevékenységek

„Amit csak hall a gyermek, könnyen elfelejti.
Amit lát is már inkább megjegyzi,
De, amiben ő maga is tevékenyen részt vesz,
az bizonyosan bevéső dik az emlékezetébe.”
/Kodály Zoltán/

A munkajellegű tevékenységek – amelyek sok szempontból rokoníthatók a játékkal és a cselekvő tapasztalatszerzéssel – fontos eszközei a személyiség fejlesztésének. Az önkiszolgálás, az óvodapedagógusnak és a társaknak való segítségnyújtás, a naposi feladatok ellátása, a környezet, növények és állatok gondozása mind olyan tevékenységek, amelyek során a gyermek aktívan vesz részt saját környezetének alakításában, és e közben értékes tapasztalatokat szerez.
A munka jellegű tevékenységek az óvodai nevelés szerves részét képezik. A gyermek fejlődése szempontjából nemcsak a gyakorlati készségek kialakításában, hanem a személyiség formálásában is kiemelkedő szerepet játszanak. Megfelelő pedagógiai szemlélettel ezek a tevékenységek valódi nevelési értéket képviselnek, és hosszú távon is megalapozzák a gyermek pozitív munkához való viszonyát, társas kapcsolatait és önismeretét.

Célja:

- A munkajellegű tevékenységek során fejlődjenek azok a személyiségvonások és szokások (pl. kitartás, önállóság, felelősségtudat, céltudatosság), amelyek pozitívan befolyásolják a gyermek közösséghez való viszonyát, együttműködési készségét, kötelességtudatát.
- Alakul a munkához való pozitív attitűd – gyermek érezze a munkát, élménynek, örömforrásnak, amelyben szívesen vesz részt.
- Erősödik a szociális érzékenység, a segítőkészség, az együttérzés és az együttműködés készsége.
- Megtörténik az életkori szinthez igazodó felelősségvállalás a saját és a közösségért végzett tevékenységek során.

Feladata:

- Az életkori sajátosságokhoz igazodó munkatevékenységek megismertetése, bevezetése, gyakorlása, ezek során a siker és élmény biztosítása minden gyermek számára.
- A pedagógus tudatos szervező munkája során biztosítson megfelelő időt, helyet, eszközt a gyermekek számára az egyéni és közösségi munkák elvégzéséhez.
- A gyermeki személyiség fejlesztése játékos, cselekvő tevékenységeken keresztül, ahol a munkavégzés nem kényszer, hanem örömforrás és sikerélmény.
- A közösségi magatartásformák megalapozása: a gyermekek tanulják meg a feladatok megosztását, az együttműködés szabályait, egymás munkájának megbecsülését.
- A munkához kapcsolódó erkölcsi értékek közvetítése, mint a felelősségvállalás, pontosság, megbízhatóság.
- A gyermekek munkájának folyamatos követése és értékelése: pozitív, építő jellegű visszajelzések adása, differenciált, fejlesztő értékeléssel.
- A hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű, valamint nemzetiségi gyermekek támogatása a munkatevékenységekhez való pozitív viszony kialakításában, sikerélmény biztosításával.
- Sajátos nevelési igényű gyermekek (SNI) számára olyan feladatok biztosítása, amelyek képességeikhez igazodnak, és sikerélményhez juttatják őket, növelve önértékelésüket.

8.3.1. Az óvodás gyermekek életkori sajátosságainak megfelelően javasolt munkatevékenységek felsorolása

- **önkiszolgálás** (testápolás, étkezés, öltözködés)
- **asztalfelelősi munka**
- **alkalomszerű munkák és megbízatások**
- **növény- és állatgondozás**
- **a környezet rendjének megőrzése**

Önkiszolgálás:
A gyermekek a felnőttek segítségével ismerkednek meg az önkiszolgálási feladatokkal és azok sorrendjével.

- Igényesen végzik a testápolást, öltözködést.
- Megtanulják rendben tartani saját holmijukat, óvják a tárgyi környezetüket.
- Kulturált étkezési szokásokat sajátítanak el.
- A rendszeres gyakorlás révén ezek a tevékenységek készségeikké válnak.

Felelősi munka:

2,5-3-4 éves (mini-kiscsoport):
Ebben az életkorban még nem jellemző a felelősi munka. A hangsúly az önkiszolgáláson van. A gyermekek alapvető technikai készségeket sajátítanak el:

- A beszoktatási időszak után a gyermekek felnőtt irányításával viszik az étkezéshez szükséges eszközöket a tálalóasztaltól, elkezdődik az önkiszolgálás gyakorlása.
- A második félévben a tízórai és uzsonna után kiviszik saját tányérjukat, poharukat.
- A nagyobbak példát mutatnak a kisebbeknek a heterogén csoportban.
- A villa használatát 4 éves kortól kezdik gyakorolni, aki otthon már használja az óvodában is biztosítjuk számára a lehetőséget, hiszen figyelembe vesszük az egyéni eltéréseket.

4-5 évesek (középsősök):
Ebben a korcsoportban fokozatosan jelenik meg a felelősi munka, az óvodapedagógus irányításával, ellenőrzése mellett.

- A gyermekek világos, követhető sorrend szerint kerülnek kiválasztásra a felelősi feladatra.
- Óvodapedagógus felügyelete alatt megterítik az asztalt maguknak és társaiknak, ügyelnek az esztétikus elrendezésre.
- Használják a villát, és a második félévben ismerkednek a kés használatával is.
- Étkezés után összehajtják a terítőt párokban és letörlik az asztalt.
- Részt vesznek a teremrendezésben, az öltöző rendjének megőrzésében, az élősarok gondozásában.

5-6-7 évesek (nagyok):
A korábban tanultakat ebben az életkorban a gyermekek nagyobb önállósággal, magasabb szinten végzik.

- Figyelemmel kísérik, ki lesz a napos.

- Esztétikusan rendezik el az evőeszközöket, helyesen használják őket.
- Étkezés után összehajtják a terítőt, letörlik az asztalt, segítenek az edények kihordásában.
- Részt vesznek a morzsa és ételmaradék eltakarításában.
- A fektetők lerakásánál aktívan közreműködnek.
- Segítenek az óvodapedagógusnak a tevékenységekhez szükséges eszközök előkészítésében.
- Gondozzák az élősarkot.
- Részt vesznek a csoportszoba rendjének kialakításában, különböző felelősi szerepekben (pl. könyvfelelős, polcrend-felelős, babaszoba-felelős).

A munka jellegű tevékenységek hatása a gyermek személyiségfejlődésére:

1. **Önállóság és felelősség**

A munkajellegű feladatok gyakorlása során a gyermekek fokozatosan megtanulják:
- saját ügyeik ellátását,
- felelősséget vállalni egy-egy részfeladatért,
- kitartani a megkezdett tevékenység mellett.

2. **Közösségi együttműködés**

A csoportos feladatok során fejlődik:
- a társak iránti figyelmesség,
- a másokért végzett munka öröme,
- a közös szabályok elfogadása és betartása.

3. **Esztétikai érzék**

A terítés, rendrakás, környezet gondozása hozzájárul:
- a szépre való érzékenység fejlődéséhez,
- az igényes munkavégzés kialakulásához.

4. **Finommotorika és mozgáskoordináció**

A munkajellegű tevékenységek során fejlődik:
- a kéz-szem koordináció (pl. evőeszköz-használat, öltözködés),
- a finommotoros mozgás (pl. terítő hajtogatás, kis tárgyak elhelyezése).

5. **Szociális kompetenciák**

A szerepek vállalása, felelős feladatellátás:
- önbizalmat ad,
- erősíti a csoporthoz tartozás érzését,
- elősegíti a szabálykövető magatartás kialakulását.

<u>Alkalomszerű munkák, és megbízatások:</u>

A gyermekek a nap folyamán alkalomszerű megbízatásokat is kaphatnak, ami függ a gyermek fejlettségétől, személyiségétől, a környezeti adottságoktól.

2,5-3-4 évesek tegyenek eleget az óvodapedagógus kéréseinek, spontán segítsék munkáját.

4-5 évesek kérésre, különböző eszközöket hozzanak be vagy vigyenek ki, üzeneteket adjanak át.

5-6-7 évesek bonyolultabb feladatokat is szívesen teljesítsenek, pl. keressenek meg egy adott személyt óvodán belül és adják át neki az üzenetet, vagy hívják oda a megfelelő helyre.
Olyan feladatokat is kapnak, amit önállóan kell elvégezni pl., rakjanak rendet a mesesarokban, vagy a polcon.
Kapnak olyan feladatot is, amit otthon kell elvégezni és számon kérhető, pl. gyűjtőmunka.

Növény- és állatgondozás:
A környező világ megismerésének egyik része a növények, és állatok fejlődésével és gondozásával való ismerkedés. Az óvoda virágoskertjének ápolása, madáretetők gondozása.

2,5-3-4 évesek:
- a növények és állatok gondozását figyelemmel kísérik
- ősszel gyűjtenek faleveleket, terméseket
- télen segédkeznek a madáretetésben
- tavasszal segítenek a csíráztatás előkészítésében
- nyáron segítenek a növények ápolásában

4-5 évesek:
- folyamatosan közreműködnek a növények, állatok gondozásában télen a madarakat rendszeresen etetik, tavasz elején részt vesznek a magvak ültetésében, fejlődésük nyomon követésében
- ősszel terméseket, magvakat gyűjtenek, azokat elhelyezik az élősarokban és alkalomszerűen segítenek a falevelek összegyűjtésében, komposztálásában
- nyáron segítenek virágok öntözésében, ápolásában, a termések betakarításában

5-6-7 évesek:
- folyamatosan gondozzák a növényeket és állatokat
- ősszel terméseket, magvakat, növényeket gyűjtenek, elrendezik az élősarokban
- közreműködnek az őszi falevelek eltakarításában, komposztálásában
- télen részt vesznek a hó eltakarításban
- tavasszal csíráztatást, hajtatást, majd ültetést, veteményezést, palántázást végeznek, figyelemmel kísérik a növények fejlődését
- nyáron segítenek a növények és füves udvarrészek öntözésében, virágok gondozásában gyermekméretű eszközökkel

A környezet rendjének megőrzése:
Az óvoda külső és belső környezetének tisztántartása, ápolása, védése az óvoda minden gyermekének fontos feladata. (szelektív hulladékgyűjtés)
A környezetépítő és szépítő munkában minden gyermekünk életkorának és egyéni képességének megfelelő szinten vesz részt.

2,5-3-4 évesek:
- ismerjék meg környezetükben a tárgyak helyét, vegyék el önállóan, amire szükségük van, majd tegyék is vissza
- a csoportszoba könnyebb berendezési tárgyait igénybe vehetik játékaikhoz, majd tegyék el
- egyéni képességeikhez mérten vegyenek részt a teremrendezésben, az udvari játékok elrakásában.

4-5 évesek:

- a csoport játékait közösen megbeszélt helyről vegyék el, illetve tegyék vissza
- a teremrendezésben folyamatosan vegyenek részt
- a csoportszoba különböző berendezési tárgyait igénybe vehetik játékaikhoz
- apróbb rendetlenségeket vegyenek észre, hozzanak helyre
- segítsenek a fektetők elhelyezésében
- vegyenek részt az udvari játékok elrakásában

5-6-7 évesek:

- a csoport játékait, eszközeit tartsák rendben
- vegyenek részt a polcok rendjének megőrzésében, rendben tartásában
- ügyeljenek a kiszolgáló helyiségek rendjére
- segítsenek eszközök ki – és behozatalában
- legyenek felelősei az udvari játékok elrakásának

Minden korcsoportú gyermek számára biztosított a különböző munkatevékenységhez a nyugodt légkör, a játékosság, gyakorlási lehetőség, hely és idő. A különböző munkaeszközök életkori sajátosságoknak megfelelő méretben és mennyiségben állnak rendelkezésre, használatukat mindig felnőtt felügyelete és bemutatása mellett sajátítják el sok gyakorlással.
Az egyéni és közös munkavégzést mindig követi az értékelés valamelyik formája: önértékelés, egymás értékelése.
A szülők rendszeresen tájékoztatást kapnak az óvodában végzendő különböző munkatevékenységekről, felhívjuk figyelmüket az otthoni gyakorlási lehetőségekre.

A hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekekre vonatkozó feladatok:
Lehetővé tesszük a gyermek számára, hogy megismerkedjen különböző munkaeszközökkel, azok használatával, a munkavégzés célszerűségével. A különböző munkafajták bevezetésénél figyelembe vesszük az egyéni sajátosságokat és a terhelhetőséget. Lehetőséget biztosítunk az önálló munkavégzésre. Erősítjük a munka iránti pozitív érzelmeket a gyermekben. Megtapasztaltatjuk azokat az eltérő vonásokat, amelyek a munkát a játéktól megkülönböztetik. Figyelembe vesszük a gyermekek eltérő élettani tapasztalatait és családi modellből hiányzó elemeiket. A munkafeladatok gyakoroltatásánál ügyelünk a fokozatosság és rendszeresség elvének érvényesítésére.

Sajátos nevelési igényű, kiemelt figyelmet igénylő gyermekekre vonatkozó feladatok:
A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek is szívesen végeznek egyszerű tevékenységeket „segíthetnek” a felnőtteknek vagy társaiknak. Elsődleges a gyermek saját személyével kapcsolatos önkiszolgálási teendők megtanulása.

A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére:

- Képesek a saját személyükkel kapcsolatos feladatok ellátására.
- A gyermekek a rájuk bízott feladatokat önállóan, egyéni képességeiknek megfelelően szívesen végzik.
- A munkajellegű tevékenységek által, bizonyos cselekvések szokássá válnak, kitartásuk fejlődik.
- A környezetükben lévő növényeket, állatokat óvják, védik, gondozzák.
- Megfelelő igényszint alakul ki bennük saját maguk és környezetük rendjének biztosításával.

- Szívesen vállalnak közösségért végzett munkát.
- A gyermekekben kialakul a munka iránti tisztelet, megbecsülés.
- Problémákat meglátják, önállóan megoldást keresnek, együttműködésre, kompromisszumra, eredményességre törekednek.

8.4. A tevékenységekben megvalósuló tanulás

A gyermek tanulási képességeinek kibontakoztatása és fejlesztése az óvodai nevelés teljes folyamatát átható, alapvető és folyamatos feladat. A gyermek adottságai, a családban és tágabb környezetében szerzett tapasztalatai, valamint az óvodai élet során nyújtott tanulási lehetőségek mind-mind meghatározzák fejlődési irányát és motivációját.

Az óvodai tanulás:
- nem korlátozódik csupán az ismeretszerzésre,
- a nap minden pillanatában, természetes vagy szimulált környezetben zajlik,
- spontán, utánzásos, és az óvodapedagógus által szervezett tevékenységeken keresztül valósul meg,
- célja a gyermek személyiségének teljes körű fejlesztése.

A tanulás legfőbb **eszköze a játék**, melybe integrálva történik a gyermek képességeinek fejlesztése, élményeinek bővítése, ismereteinek rendezése.
A tanulás feltétele a gyermek aktív részvétele, tapasztalati úton történő megismerése, felfedezése, melyben kiemelt szerepet kap a kreativitás, a kíváncsiság és az önálló cselekvés.

Célja:
- A gyermek képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, élményeinek rendszerezése.
- A tanulást támogató környezet biztosítása, mely a gyermekek kíváncsiságára, utánzási hajlamára, élményeire és érzelmi beállítódásaira épül.
- A tanulási folyamat során a gyermeki kompetenciák fejlesztése, előzetes élményekre és ismeretekre támaszkodva.

Feladata:
- Tanulástámogató környezet kialakítása: nyugodt, biztonságot adó légkör megteremtése.
- A gyermekcsoport életkorához és összetételéhez igazodó változatos tevékenységek biztosítása.
- A párhuzamos tevékenységek során az életkornak megfelelő eszközök, szabad választás lehetőségének biztosítása.
- A gyermeki kíváncsiság felkeltése és kielégítése megfelelő mennyiségű és minőségű ingerhatásokkal, tapasztalással, cselekvéssel, felfedezéssel.
- Sokoldalú érzékszervi tapasztalás biztosítása a kreativitás erősítése érdekében.
- Problémahelyzetek kialakításával segíteni az önálló gondolkodás fejlődését.
- A tanulásban rejlő lehetőségek tudatos kihasználása, a gyermek tanulási és magatartási problémáinak felismerése, és szükség esetén szakmai segítség kérése.
- Változatos módszerek alkalmazása, a tanítás-tanulás folyamatának tudatos támogatása.
- A gyermekek aktuális állapotának, szükségleteinek figyelembevétele, rugalmas pedagógiai tervezés.

- A gyermekek önállóságának, figyelmének, kitartásának, aktivitásának, feladattudatának, valamint pszichikus funkcióinak fejlesztése.
- A fenntarthatóság elveinek beépítése a tanulási folyamatba, környezettudatos szemlélet kialakítása.
- Infokommunikációs eszközök célszerű, kritikus, etikus használatának támogatása.

A tanulás lehetséges formái az óvodában:
- az utánzásos minta- és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás, szokások alakítása,
- a spontán játékos tapasztalatszerzés,
- a játékos, cselekvéses tanulás,
- a gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés,
- az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés,
- a gyakorlati problémamegoldás.

Alkalmazott munkaformák:
Egyéni, páros, mikro csoportos és csoportos tevékenységek, kooperatív technikák.

Alkalmazott módszerek:
Bemutatás, magyarázat, szemléltetés, megfigyelés, beszélgetés, elbeszélés, tevékenykedtetés, ellenőrzés, hibajavítás, értékelés, dicséret, buzdítás, bátorítás.
Az óvodás gyermek életkori sajátosságaiból adódóan a tanulás utánzásos, spontán és szervezett tevékenység, mely a teljes személyiséget fejleszti. A gyermekek természetes helyzetekben tevékenységeken keresztül játékosan szereznek ismereteket. Az óvodapedagógus feladata a sokrétű, jól átgondolt, párhuzamos tevékenykedtetés. A megfelelő, inger gazdag környezet felkelti érdeklődésüket, kíváncsiságukat, s ösztönzi őket, hogy próbálkozzanak, kísérletezzenek, felfedezéseket tegyenek. Az óvodapedagógus a rendelkezésre álló tanulási, képességfejlesztési segédanyagokat, eszközöket, digitális anyagokat ismeri, megfelelően használja. Az IKT eszközök használata nagyban segítik a gyermekek érdeklődésének felkeltését és annak fenntartását.
A személyiségfejlődés szempontjából fontos, hogy pozitív és negatív élményekkel egyaránt találkozzanak a gyermekek, hogy át tudják élni a siker és kudarc helyzeteket is. A tanulás irányítása során az óvodapedagógus személyre szabott pozitív értékeléssel segíti a gyermeki személyiség kibontakozását. A gyermekek hibáit, tévesztéseit, mint a tanulási, fejlődési folyamat részét kezeli az egyéni megértést elősegítő módon.

<u>A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére:</u>
1. A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettséget.
2. A gyermek az óvodáskor végén belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában, az óvodásból iskolássá szocializálódik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembevétele mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdéshez- melyhez az alábbi feltételek megléte szükséges: **testi, lelki és szociális érettség**, amelyek egyaránt fontosak az eredményes iskolai munkához:
   a) **A testileg egészségesen fejlődő gyermek** hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan

fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikus finommozgásra képes. Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.

b) **A lelkileg egészségesen fejlődő gyermek** az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdéséhez. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciálásnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.

c) **A szociálisan egészségesen fejlődő gyermek** készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőttel és gyermektársaival. Egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni, késleltetni tudja szükségletei kielégítését. Feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb – szükség szerint kreatív – elvégzésében nyilvánul meg; kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.

   A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettséget.

   A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek iskolaérettségi kritériumai tükrözik a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekekkel szemben (363/2012. (XII.17.) Korm. rendelet).

Pedagógiai Programunk a tevékenységi területek végén jelöli a kimeneti szinteket.

A hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekekre vonatkozó feladatok:

Az óvodás korban a tanulás és a játék nem különíthetők el egymástól. A gyermek úgy tanul, hogy játszik. A tanuláshoz meg kell keresni az egyéni adottságokat figyelembe véve az optimális terhelhetőségi szintet. A tanulás folyamat során nagy szerepet tulajdonítunk az utánzásnak. A gyermekek tovább haladási lehetőségeit tekintve szükséges az alapok hiányának pótlása. A tanulás módszereinek alkalmazásakor figyelembe vesszük a gyermek életkori sajátosságait.

Sajátos nevelési igényű, kiemelt figyelmet igénylő gyermekekre vonatkozó feladatok:

A meglévő ismereteikre alapozva az esetleges lemaradást vagy tartós stagnálást figyelembe véve visszatérünk a gyermeknek arra a szintjére, amelyben még biztonságosan mozog és fokozatosan terhelve, a feladatok nehezítésével juttatjuk el a következő szintre.

Speciális szakemberekkel végzett pedagógia munka mellett érhetjük el csak a fentiekben leírt fejlettségi szintet a gyerekek.

9. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSE

Napirend – Heti rend

Az óvodai élet megszervezése a gyermek egészséges fejlődését, fejlesztését szolgálja, melynek alapja a jól megtervezett napirend és heti rend. Ezek biztosítják a megfelelő időkeretet a különböző tevékenységekhez, lehetővé téve a differenciált, párhuzamosan is végezhető foglalkozásokat és a csoportos tevékenységeket.
A **napirend rugalmasan igazodik a gyermekek egyéni szükségleteihez**, motiváltságához, a helyi sajátosságokhoz és a környezet változásaihoz. A rendszeresség és az ismétlődés biztonságot nyújt a gyermek számára.

A nevelési év szeptember 1-től – augusztus 31-ig tart.
A nyári hónapokban az évszak jellegének és az aktualitások függvényében fejlesztési célkitűzéseink megtartásával alakítjuk a napirendet, heti rendet és a tevékenységek tartalmát.
A nyári nyitva tartás igényét tárgy év elején /február 15-ig/ felmérjük. Formáját a képviselő testületi döntés határozza meg.
Augusztus hónapban az óvoda zárva tart nagytakarítás, felújítás miatt. Ebben az időszakban együttműködési szerződés keretében a Létavértesi Gyermeksziget Óvoda – Bölcsöde tagóvodája biztosítja az óvodai ellátást, amennyiben igény mutatkozik rá.
Augusztus hónapban a tagóvodába biztosítjuk
A nyári étkeztetés megoldásában a fenntartó közreműködése szükséges.
Az iskolai téli és tavaszi szünetben, igény szerint fogadjuk a gyerekeket, gyermekfelügyeletet látunk el.

9.1 Napirend

A jól kialakított napirend az óvodai élet szervezésének egyik legfontosabb alapja. Biztosítja a gyermekek számára az állandóságot, a kiszámíthatóságot, ami biztonságérzetet nyújt. A napirendet a folyamatosság és a rugalmasság jellemzi, amely igazodik a gyermekek életkori sajátosságaihoz, aktuális szükségleteihez, motiváltságához, aktivitásához, valamint a változó környezeti hatásokhoz. A harmonikusan felépített napirend támogatja a gyermek testi, lelki és szociális fejlődését, miközben előtérbe helyezi a játék elsődlegességét, a tevékenységek közötti egészséges egyensúlyt, és megfelelő időkereteket biztosít a szabad játékra, pihenésre, étkezésre, mozgásra és tanulásra.

Tevékenységek			**Tevékenységek megnevezése**
Kezdete	**Vége**	**időtartama**	
7:30	10:30	3 óra	Szabadjáték Folyamatos tízórai Gondozási tevékenységek Növekvő idejű tervezett, szervezett tevékenységek (5-35 perc) Nagycsoportos gyermekek feladatra differenciált iskola-előkészítő fejlesztése
10:30	10:40	10 perc	Mozgás
10:40	11:40	1 óra	Séta, levegőzés Szabadjáték az udvaron Nagycsoportos gyermekek feladatra differenciált iskola-előkészítő fejlesztése
11:40	12:40	1 óra	Asztalfelelősi teendők (terítés, előkészület az ebédhez) Gondozási teendők Ebéd
12:40	15:00	2 óra 20 perc	Teremrendezés Gondozási teendők Előkészület a délutáni pihenéshez Mese-zene Alvás-ébredés
15:00	15:30	0,5 óra	Teremrendezés Gondozási teendők Uzsonna (Naposi feladatok)
15:30	16:30	1 óra	Szabadjáték, hazamenet
Megjegyzés: Ezt a keret jellegű napirendet a csoportvezető óvodapedagógus az adott csoport életritmusához és sajátosságaihoz igazítja.			

9.2 Hetirend

Hetirend			
Szervezeti forma	**2,5 - 3 – 4 évesek**	**4 – 5 évesek**	**5 – 6 – 7 évesek**
kötött	mozgás	mozgás	mozgás
kötetlen tevékenységek egyéni, csoportos és mikro csoportos formában	külső világ tevékeny megismerése, matematikai tartalommal verselés, mesélés. ének, zene, népi játék, tánc rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	külső világ tevékeny megismerése, matematikai tartalommal verselés, mesélés. ének, zene, népi játék, tánc rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	külső világ tevékeny megismerése, matematikai tartalommal verselés, mesélés. ének, zene, népi játék, tánc rajzolás, festés, mintázás, kézimunka
egyéb tevékenységek	hittan	hittan	fejlesztő foglalkozások, egyéni fejlesztés hittan

Megjegyzés: a kötött és kötetlen tevékenységi formák egy heti renden belül, azonos témára épülnek.

10.A NEVELŐMUNKA TERVEZÉSE, ELLENŐRZÉSE, ÉRTÉKELÉSE

Az óvodai nevelés tervezését, valamint a gyermekek megismerését és fejlesztését, a fejlődésük nyomon követését különböző kötelező dokumentumok szolgálják.
Pedagógiai Programunk céljai összhangban vannak az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjával. Az óvodai nevelés csak a jóváhagyott pedagógiai program alapján valósulhat meg.

Az óvodapedagógus pedagógiai munkájában:

- Figyelembe veszi, komplex módon a tervezési folyamat minden lényeges elemét.
- Tudatosan tervezi a tevékenység céljainak megfelelő módszereket, eszközöket, szervezési módokat.
- Többféle módszertani megoldásban gondolkodik. Az adott helyzetnek megfelelően rugalmasan alkalmazza azokat.
- A cselekvésbe ágyazott tanulási folyamatot tartja szem előtt, tudatosan törekszik a gyermekek motiválására, aktivizálására.
- Reflexióval felülvizsgálja a végrehajtott pedagógiai folyamatokat a megvalósítás eredményességének érdekében.
- Tervezőmunkájában épít a gyermekek előzetes neveltségi szintjére, tudására, folyamatosan felhasználja a szociális tanulásban rejlő lehetőségeket és alkalmazza a differenciálás elvét.
- Munkája során megismeri a gyermekek személyiségét, fejlesztésüket önmagukhoz viszonyított fejlődésében szemléli, és autonómiájuk kibontakoztatására törekszik.
- A gyermekek személyiségfejlődési nehézségeit feltárja és szükség esetén megfelelő szakemberhez irányítja.
- Reálisan és szakszerűen elemzi és értékeli saját gyakorlatában az egyéni bánásmód megvalósulását.
- Csoportos tevékenység esetén is figyel az egyéni szükségletekre, a gyermekek hibáit, tévesztéseit, a tanulási fejlődési folyamat részének tekinti.
- Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében, hosszabbtávú fejlesztési tervet dolgoz ki, az általános pedagógiai célrendszert szem előtt tartva.
- A pedagógiai folyamatok értékelése a gyermekek életkori sajátosságainak figyelembevételével történik, visszajelzései világosak, egyértelműek a konkrét cselekvésre, teljesítményre vonatkoznak.
- A gyermekek fejlődése érdekében, az egyéni képességek figyelembevételével, folyamatos pozitív megerősítésre, értékelésre törekszik.
- Óvodánkban az Ovi-KRÉTÁ-ban dolgozunk
- A nevelőmunka tervezése év elején történik, amit félévkor értékelünk, és erre építve határozzuk meg a következő félév feladatait.
- A tanköteles kor előtti évben a gyermekek napi 45 perc időtartamban vesznek részt iskola-előkészítő tevékenységekben, melyek a gyermek terhelhetőségéhez igazodnak. Ez a fejlesztés – megfelelő infrastrukturális háttér esetén – külön térben is megszervezhető.
- A tanköteles korú, de óvodában maradó gyermekeket a fejlesztés szempontjából úgy kell kezelni, mint a tanköteles kor előtti évben járó társaikat. Fejlődésüket az iskolakezdéshez szükséges készségek és képességek rögzítésével dokumentálják. Ebben az időszakban diagnosztikus mérési rendszerek is alkalmazhatók.

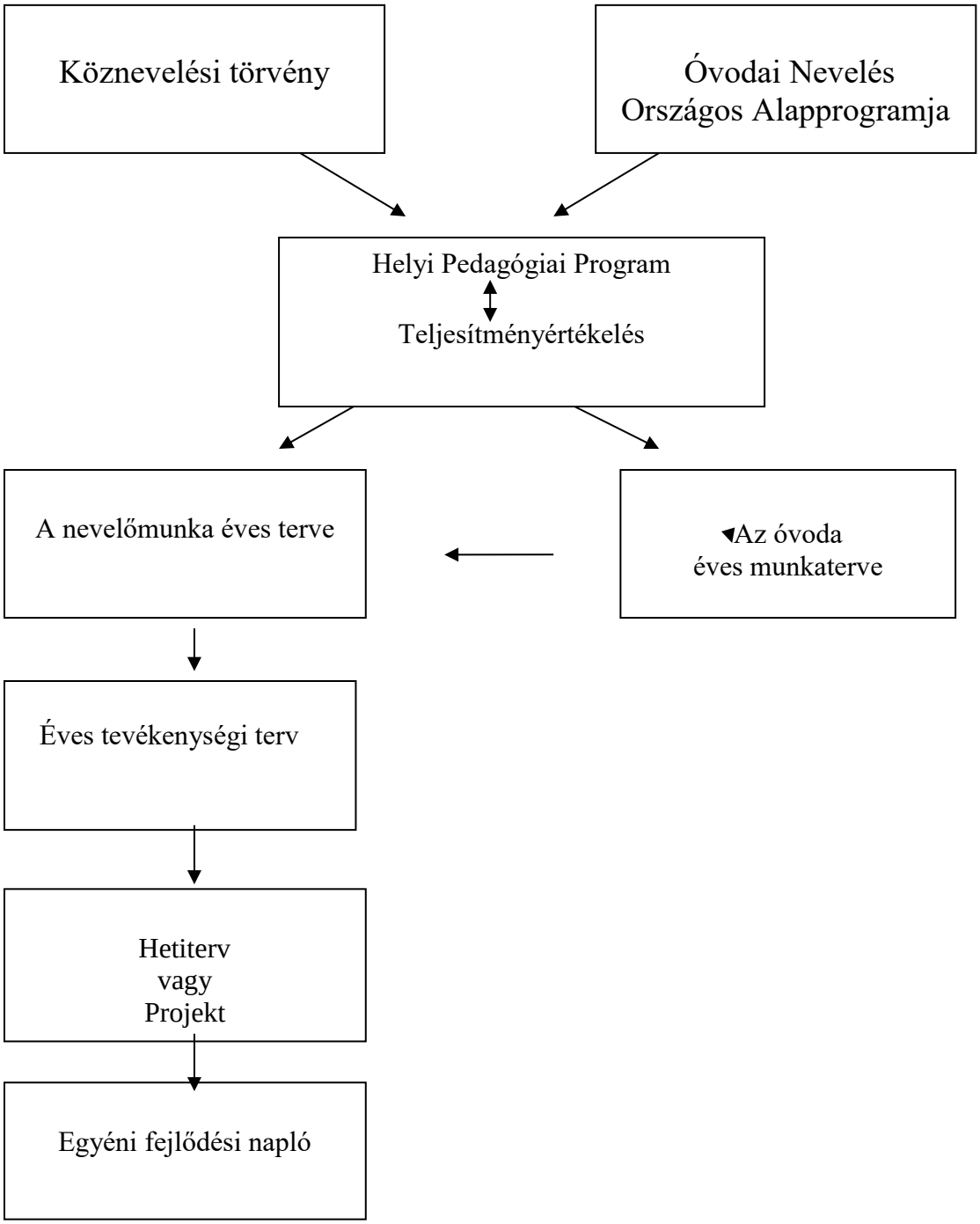
Köznevelési törvény
Óvodai Nevelés
Országos Alapprogramja
Helyi Pedagógiai Program
Teljesítményértékelés
A nevelőmunka éves terve
Az óvoda
éves munkaterve
Éves tevékenységi terv
Hetiterv
vagy
Projekt
Egyéni fejlődési napló

Beiratkozás:

A beíratás minden évben április utolsó két hetében.
A felvételről a szülők szóban és határozat formájában értesülnek.

Az óvodába érkezés előtt minden gyermeket, előzetes egyeztetés alapján otthonában meglátogat a csoportvezető óvodapedagógus.
Igény szerint anyás befogadás keretein belül érkeznek meg a kiscsoportos gyermekek az óvodába.
Az első szülői értekezleten ismertetésre kerül a Helyi Pedagógiai Programból adódó neveléssel kapcsolatos cél- és feladatrendszer. A szülők felé megfogalmazódik gyermekük óvodába járásával kapcsolatos különböző kérések sora.
Megismerik az óvoda Szervezeti és Működési Szabályzatának és Házirendjének tartalmát.

Megválasztásra kerül a gyermekek csoportonkénti Szülői Munkaközösség képviselete.
Ismertetésre kerül a nevelésmentes napok, ünnepek, ünnepélyek és a szünet rendje.
A gyermekek nevelése heti fejlesztési terv szerint történik.
Az iskolaérettségi előszűrést minden nagycsoportban január végéig végzik el az óvodapedagógusok a fejlesztésben résztvevő külső szakemberek véleményének figyelembevételével.
A további vizsgálatot igénylő gyermekek esetében a helyi Pedagógiai Szakszolgálat, és ha szükséges a tanulási képességet vizsgáló Szakértői Bizottság közreműködését kérjük.

10.1 Az óvoda Helyi Pedagógiai Programjának ellenőrzésével és értékelésével kapcsolatos feladatok

Az óvoda Helyi Pedagógiai Programjának megvalósítását folyamatosan figyelemmel kell kísérni, ellenőrizni és értékelni. Ennek alapját a teljesítményértékelés képezi, amely a pedagógiai munka hatékonyságának, eredményességének és minőségének meghatározó eleme.

A teljesítményértékelés az alábbi elvek mentén történik:

- Egyéni, személyre szabott módon zajlik, figyelembe véve az adott pedagógus munkáját, szakmai fejlődését és sajátosságait.
- A pedagógus teljesítményének értékelését a **vezetői/fenntartói értékelés zárja** le, amely az összegyűjtött visszajelzések, megfigyelések és dokumentumok alapján készül el.
- A pedagógusnak lehetősége van az **önértékelésre**, mely segíti a szakmai önreflexiót, tudatosságot és a fejlődési irányok meghatározását.

Az ellenőrzés és értékelés célja nemcsak a program hatékony megvalósításának biztosítása, hanem a pedagógus szakmai fejlődésének elősegítése, erősségeinek kiemelése és a fejlesztendő területek tudatosítása is.

11. AZ ÓVODA KAPCSOLATRENDSZERE

Az óvoda kapcsolatrendszere kulcsszerepet játszik a gyermekek fejlődésének támogatásában. Az egyik legfontosabb kapcsolat a családdal való együttműködés, amely a gyermekek nevelésének alapja. Ez az együttműködés sokféle formát ölthet: a személyes találkozásoktól kezdve a közös ünnepekig és rendezvényekig, mindig a családok szokásait és sajátosságait figyelembe véve. Az óvodapedagógus családközpontú szemlélettel dolgozik, a segítségnyújtás módját a család igényeihez igazítva.
Az óvoda aktív kapcsolatot tart fenn mindazon intézményekkel, amelyek a gyermek életének különböző szakaszaiban jelen vannak. Ezek lehetnek:

- Bölcsődék és más szociális intézmények (óvoda előtti időszakban),
- Pedagógiai szakszolgálatok, gyermekjóléti szolgálatok, egészségügyi és közművelődési intézmények (óvodáskorban),
- Iskolák (óvoda után).

A kapcsolattartás formái mindig az aktuális feladatokhoz és a gyermek egyéni szükségleteihez igazodnak. Az óvoda ezekben a kapcsolatokban nyitott és kezdeményező szerepet vállal.

1. ***A szülő, a gyermek, a pedagógus együttműködésének formái.***
2. ***Az óvoda és bölcsőde kapcsolata***
3. ***Az óvoda és az iskolák kapcsolata.***
4. ***Az óvoda egyéb kapcsolatai***:
    - Fenntartó önkormányzattal
    - Felekezeti vagy egyházi jelleg esetén kapcsolatot tart az egyházi intézményekkel,
    - Ha nemzetiségi nevelés is folyik, együttműködik az érintett nemzetiségi önkormányzatokkal és szervezetekkel,
    - Közművelődési intézményekkel
    - Egészségügyi szervekkel
    - Szakszolgálati intézményekkel
    - Családsegítő és Gyermekjóléti szolgálattal

Az óvoda partnerkapcsolatai során alkalmazza az infokommunikációs eszközöket és a különböző online csatornákat.

11.1 A szülő, a gyermek, a pedagógus együttműködésének formái:

Törekvésünk, hogy az óvodában, a családi nevelés az óvodai neveléssel szoros együttműködésben szolgálja a gyermekek fejlődését.
A szülők megismerik a szokásokat, nevelési célokat és a nevelési feladatokat.
A gyermekek egyéni fejlettségéről folyamatos konzultáció történik a szülőkkel az őszinteség, a következetesség, tapintat jegyében.
A szülőknek tapasztalniuk kell, hogy gyermekeik következetesen nevelődnek és tiszteletben van tartva egyéniségük.

Az óvodánkban a szülőkkel és gyermekekkel történő jó kapcsolattartás formái a következők:

- Beíratás az első személyes kapcsolat, találkozás, ahová a szülő – gyermek együtt érkezik.
  A családlátogatás célja, hogy az óvodapedagógus a gyermek óvodába érkezése előtt megismerkedhessen a szülővel és gyermekkel egyaránt saját környezetükben. Speciális esetekben (pl.: veszélyeztetettség, védelembevétel, tartós hiányzás) az óvodapedagógusok kötelező családlátogatást végeznek.
- Szülői értekezlet szervezése. Javasolt témái: pedagógiai, pszichológiai, egészségügyi jellegű a szülői igény figyelembevételével.
- Egyéni esetmegbeszélés és fogadóóra is történik az aktualitások jegyében előzetes időpont egyeztetéssel.
- Napi kapcsolattartás, egyéni beszélgetések során a szülő tájékoztatást kap a gyermekével történt aznapi lényeges eseményekről.

11.2 Az óvoda és bölcsőde kapcsolata

A bölcsődék alapellátás keretében a családdal együttműködve biztosítják a gyermekek nevelését-gondozását. Bölcsődei ellátásból érkező gyermekek esetében az óvodapedagógus a kisgyermeknevelőkkel konzultálva arra törekszenek, hogy a gyermek minél zökkenő mentesebben kezdje az óvodai életet.

11.3 Az óvoda és az iskolák kapcsolata

Az óvodás gyermekek a szomszédos településeken, jellemzően Létavértesen vagy Álmosdon kezdhetik el iskolai tanulmányaikat.

11.4 Az óvoda egyéb kapcsolatai

A fenntartó önkormányzattal

A kapcsolattartás tartalma: az intézmény optimális működtetése, a fenntartói elvárásoknak való megfelelés, illetve az intézmény érdekeinek képviselete.

Az intézmény és a fenntartó kapcsolata folyamatos, mely kiterjed:

- az intézmény működésével, működtetésével összefüggő feladatok ellátására,
- az intézmény alapdokumentumainak előterjesztésére, ha erre szükség van,
- az intézmény pénzügyi-gazdálkodási tevékenységére,
- az intézmény gazdálkodási, törvényességi ellenőrzésére,
- az intézmény szakmai munkájának eredményességére, a szakmai munka értékelésére,
- a program alapján végzett értékelések nyilvánosságra hozására,
- járványügyi készenlét online kapcsolattartás a jogszabályban meghatározott feltételek biztosítása érdekében.
- A kapcsolattartás formái:
  szóbeli tájékoztatás
  beszámolók, jelentések
  egyeztető tárgyaláson, értekezleten, való részvétel

a fenntartó rendelkezéseinek átvétele, végrehajtása
speciális információ szolgáltatás az intézmény működéséhez, gazdálkodásához, szakmai munkájához kapcsolódóan
statisztikai adatszolgáltatás
az intézmény működésének és tartalmi munkájának értékelése

A közművelődési intézményekkel

A városban Művelődési ház/Közösségi színtér és könyvtár áll a kultúra és művelődés szolgálatába. Szervezésükben részt vesznek a gyermekek kiállításokon, játszóházi foglalkozásokon stb.

A könyvtár gyermekeknek szóló állománya szintén rendelkezésére áll minden óvodásnak.

A kapcsolat rendszeres, tartalmában teljesen megújuló, a pedagógiai munka, azaz a gyermekek nevelésének szolgálatában áll.

Egészségügyi szervekkel

A gyermekorvossal, védőnőkkel, munkaegészségügyi orvos, a gyermekkori diabétesz gondozásával foglalkozó egészségügyi intézménnyel, valamint a tartós gyógykezelés alatt álló gyermekek szakorvosával való kapcsolattartást az intézmény vezetője látja el. Kapcsolat tartalma: a gyermekek egészségügyi ellátását és az egyéb egészségügyi feladatokat végző szervezet, az igazgatóval egyeztetett rend szerint, együttműködve végzi a preventív munkát, és a védőnők feladatkörébe tartozó feladatok egyeztetése.

A kapcsolat formája:

Esetmegbeszélések – alkalmanként – egy-egy járványos megbetegedés sorozat kapcsán.

Védőnői látogatás az óvodában, mely során ellenőrzi a gyermekek ápoltságát.

Gyakoriság**:** nevelési évenként a hatályos jogszabályokban foglaltak alapján, illetve szükség szerint a gyermekek ellátása érdekében.

Az alkalmazottak alkalmassági munkaegészségügyi vizsgálatát végző szolgáltatás tekintetében a munkába állás előtti orvosi vizsgálatra és az időszakos (évente) orvosi vizsgálatra történő beutalás az igazgató kötelessége, a vizsgálaton való részvétel kötelessége pedig az alkalmazottaké.

Szakszolgálati intézményekkel

- Hajdú-Bihar Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Derecskei Tagintézménnyel,
- Hajdú-Bihar Megyei Gyógypedagógiai Szakértő és Rehabilitációs Szolgáltatói Központtal.
- A Hajdú-Bihar Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Szakértői Bizottságával a kapcsolat esetszerű, törvény általi kötelezettségként segítséget nyújtanak a gyermekek sajátos nevelési igényeinek megállapításában. Javaslatot tesznek az SNI-s gyermekek fejlesztésére, a szakemberek biztosítására és meghatározzák a fejlesztés irányait.

A kapcsolattartás formája elsősorban eseti, mely kiterjed:

- a gyermek fejlettségével, személyiségével, magatartásával összefüggő szakvélemény megkérésére
- az SNI, illetve a BTMN feltárásával összefüggésben végzett vizsgálat keretében a gyermek további egy nevelési évig történő óvodában maradását támogató előzetes szakértői vélemény kiállítása
- a gyermekek Nevelési Tanácsadóban történő fejlesztésére, foglalkozására
- az igazgató konzultációs kapcsolatot tarthat a Nevelési Tanácsadóval a vizsgálatra küldött, vagy fejlesztő foglalkozásokon résztvevő gyermekekkel kapcsolatban.

Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálattal

A kapcsolat a szolgálattal rendszeres és aktualitásokon nyugszik. Kölcsönös figyelem felhívás történik a segítségre szoruló gyermekek és családok esetében. A szolgálat által működtetett jelzőrendszernek aktív résztvevője az intézmény óvodapedagógusa, mint gyermekvédelmi felelős. Az esetmegbeszélések alkalmával történik a gyermekek helyzetét javító stratégiák és taktikák meghatározása.

A Létavértes-Kokad-Álmosd-Bagamér Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálattal és a Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal Derecske Járási Hivatal Járási Gyámhivatal illetékeseivel rendszeres kapcsolatot tart fent az óvoda. Kölcsönös kérésre alapozott írásos vagy szóbeli tájékoztatás formájában készül az adott kisgyermekről a véleményalkotás.

Az esetkonferenciákon és az éves gyermekvédelmi beszámolói értekezleten az intézményt az igazgató képviseli.

A kapcsolat formája, lehetséges módja:

- segítség kérése a Család és Gyermekjóléti Központtól, ha a gyermeket veszélyeztető okokat pedagógiai eszközökkel nem tudja megszüntetni, valamint minden olyan esetben, amikor a gyermekközösség védelme miatt ez indokolt,
- a szociális segítő értesítése - ha az óvoda a szolgálat beavatkozását szükségesnek látja,
- amennyiben további intézkedésre van szükség, az óvoda vagy a szociális segítő megkeresésére a Család és Gyermekjóléti Központ javaslatot tesz arra, hogy az óvoda a gyermekvédelmi rendszer keretei között milyen intézkedést tegyen,
- esetmegbeszélés - az óvoda részvételével a szolgálat felkérésére,
- szülői kérelem hiányában a gyermek tankötelezettsége megkezdésének halasztását a Gyámhatóság is kezdeményezheti, mely folyamatban a tankötelezettség törvényi főszabálytól eltérő megkezdése érdekében az óvoda szakmai álláspontjának kifejtése érdekében a Gyámhatósággal való kapcsolattartás,
- közös intézkedési terv kidolgozása a hátrányos helyzet csökkentésére, prevenciójára,
- szülők tájékoztatása (a Család és Gyermekjóléti Központ címének és telefonszámának, valamint a szociális segítő intézményben való tartózkodásának időpontjáról és helyszínéről), lehetővé téve a közvetlen megkeresését.

Gyakoriság: nevelési évenként minimum 1 alkalommal, illetve szükség szerint.

Oktatási Hivatallal

A kapcsolattartás tartalma:

- A gyermek 6. életévének betöltése után a tankötelezettség megkezdésének halasztását kizárólag egy alkalommal és egy nevelési évre kérelmezheti a szülő az Oktatási Hivataltól. Ha a Pedagógiai Szakszolgálat szakértői bizottsága a sajátos nevelési igény (SNI), illetve a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézség (BTMN) feltárásával összefüggésben végzett vizsgálat keretében a szülői kérelem benyújtására nyitva álló határidőn belül (január 18. napjáig).
- Ha a szakértői véleményében javasolja, hogy a gyermek további egy nevelési évig óvodai nevelésben részesüljön, a szülői kérelem benyújtására nincs szükség. Ilyenkor a szakértői véleményt az óvodában kell bemutatni, az óvoda pedig annak alapján berögzíti az óvodában maradás tényét a köznevelés információs rendszerébe (KIR).
- A kijelölt intézmény vezetője a megküldött szakértői vélemény alapján értesíti a hivatalt, ha a gyermeket az óvodába nem íratták be.
- Oktatás-képzés igénybevétele (pl. diabéteszes gyermekek ellátása stb.).
- Minősítések, tanfelügyeleti ellenőrzések lebonyolítása.
- Digitális tartalmak elérése.

Kapcsolattartó: igazgató

Gyakorisága: szükség szerint

Egyházakkal
Kapcsolattartó: Az egyházak képviselőivel az igazgató tartja a kapcsolatot.
A kapcsolat tartalma: Az óvodás gyermekek részére a történelmi egyházak által nyújtott hittan, szülői igény szerint, szakképzett hitoktatóval szervezhető, akit az egyház megbíz. Az óvoda biztosítja a vallási neveléshez szükséges helyet. A hit és vallásoktatás idejének és helyének meghatározásához be kell szerezni a szülői szervezet véleményét.
Az óvodában szervezett hitoktatás szabályait a Házirend tartalmazza.

Pedagógiai Oktatási Központtal
Tartalma**:** Az igazgató kapcsolatot tart a helyi Pedagógiai Oktatási Központ (POK) szaktanácsadóival.

A konyhával
Az aktuális gyermeklétszám megbeszélése alapján a gyermekadagok küldése céljából.

12. AZ ÓVODÁBA ÉS AZ ISKOLÁBA LÉPÉS FELTÉTELEI

12.1. Az óvodába lépés feltételei

A Nemzeti Köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény szerint: „az óvoda a gyermek hároméves korától a tankötelezettség kezdetéig nevelő intézmény, amely a gyermeket fokozatosan, de különösen az utolsó évében az iskolai nevelés-oktatásra készíti fel”. Intézményünkben a törvény adta lehetőségek biztosításával módunkban áll már 2,5 éves kortól a beiratkozott kisgyermekeket fogadni.
Az óvoda pedagógiai programjában meghatározott feladatok, tevékenységek, fejlesztések célja az iskolakezdéshez szükséges értelmi, lelki, szociális, testi fejlettség elérése.
Az óvodai nevelés a gyermek 2,5-3 korában kezdődik, és addig az időpontig tart, ameddig a gyermek a tankötelezettség teljesítését meg nem kezdi.
A 2,5-3 éves gyerekek is különböző fejlettségi szinttel érkeznek az óvodába. Egyéni fejlettségüket legtöbb esetben meghatározza a családi háttér.
Feladatunk a beilleszkedés érdekében a korcsoportra jellemző tulajdonságok alapos ismerete mellett a gyerek egyéni képességeinek, tulajdonságainak mihamarabbi megismerése.

12.2. Az iskolába lépés feltételei

A gyermek akkor iskolaérett, ha testileg, lelkileg, szociálisan és értelmileg megfelelően fejlett. A fejlettség együttes megléte szükséges a sikeres iskolakezdéshez.

Az egészségesen fejlődő gyermek 6 éves korára túljut az első alakváltozáson. Teste arányosan fejlett, mozgása összerendezett. Mozgáskoordinációra és a finommotorika megfelelően fejlett. Mozgását, viselkedését, testi, szükségleteinek kielégítését képes szándékosan irányítani.

A lelkileg egészségesen fejlődő gyermek nyitott, érdeklődő, készen áll az iskolakezdésre. Vágyik az iskolába. A tanuláshoz szükséges képességei érzékelése, észlelése téri tájékozódása, mozgása, megfelelően fejlett. Érzékszervei épek.
Érthetően, folyamatosan beszél, kommunikál, érzelmeit szóban ki tudja fejezni. Megfelelő tempóban és hangsúllyal beszél. Beszédében változatosan használja a szófajokat. Mondatszerkesztése megfelelő. Tisztán ejti a magán és mássalhangzókat.
Képes végig hallgatni és megérteni mások beszédét. Az önkéntelen, bevésés és felidézés mellett megjelenik a szándékolt bevésés és felidézés. Kialakul a tanulás alapja a szándékos figyelem, melynek időtartama fokozatosan növekszik.
Kialakulóban van az elemi fogalmi gondolkodás.
Megfelelő ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről. Tudja személyes adatait. A természet, a környezet megóvásához szükséges elemi viselkedési, magatartási szabályokat ismeri.
Rendelkezik alapvető matematikai ismeretekkel.
Ismeri a gyalogos közlekedés alapvető szabályait.
Óvodáskor végére a gyermek szociálisan is éretté válik az iskolára. Készen áll az iskolakezdésre. Képes az együttműködésre, megfelelő kapcsolatteremtésre a felnőttekkel és gyermektársaival. Egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni, azokat betartja. Feladattudata kialakulóban van. Megérti a feladatokat. Az elkezdett feladatot befejezi. Megfelelő kitartással, önfegyelemmel, önállósággal, munkatempóval rendelkezik.

12.3. Tankötelezettség - Felmentés

A gyermek abban az évben, amelynek augusztus 31. napjáig a hatodik életévét betölti, tankötelessé válik. **A tankötelezettség teljesítése a tanév első tanítási napján kezdődik**. A szülő kérelmére a felmentést engedélyező szerv döntése alapján a gyermek további egy nevelési évig óvodai nevelésben vehet részt. A szülő kérelmét az iskolakezdés évében január 18-ig nyújthatja be a felmentést engedélyező szervhez.
A gyermek érdekeit szem előtt tartva felmentési kérelmet gyámhatóság is kezdeményezheti, amennyiben a szülő nem megfelelően jár el.
Ha az Oktatási Hivatal azért engedélyezi a gyermek további egy nevelési évig óvodai nevelésben való részvételét, mert a gyermek sajátos nevelési igényű, vagy beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzd, az óvoda a szakértői bizottság által javasolt fejlesztéseken túl, a tankötelezettség teljesítésének megkezdéséhez szükséges értelmi, testi, lelki és szociális érettség elérésére irányuló, az óvodai nevelés időkeretébe ágyazott célzott foglalkozásokat biztosít.

Felmentés óvodai látogatás alól:
A tartós gyógykezelésre vonatkozó adatok, továbbá a gyermek speciális köznevelési ellátásához szükséges szakorvosi diagnózis adatai az óvoda és az egészségügyi szakellátók között továbbítható.
A felmentés annak az évnek az augusztus 31. napjáig adható, amelynek a gyermek negyedik életévét betölti, különös méltánylást érdemlő esetben újabb kérelem alapján, annak az évnek az augusztus 31. napjáig, amelynek a gyermek ötödik életévét betölti.
Amennyiben szakértőt kell meghallgatni, a tartós gyógykezelés alatt álló gyermek esetén a szakorvos rendelhető ki, ebben az esetben a kérelem április 15. után is benyújtható.
A felmentés a szakorvos véleménye alapján történik. A felmentési kérelem április 15. után is benyújtható.

A 2011.évi CXC.45§ (8.) bekezdése alapján „A hivatal gondoskodik az óvodai nevelésben részvételre kötelezettek és a tankötelesek nyilvántartásáról, a nyilvántartásból adatot közöl a területileg illetékes kötelező felvételt biztosító óvodák, iskolák fenntartói számára. A felmentést engedélyező szerv hivatalból, valamint a hivatal jelzése alapján elrendeli és felügyeli az óvodába járási kötelezettség és a tankötelezettség teljesítését.”

13. A GYERMEKEK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉT SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEK, A SZOCIÁLIS HÁTRÁNYOKAT SEGÍTŐ INTÉZKEDÉSEK

A köznevelési foglalkoztatotti jogviszonyban álló kötelezettségei a kiemelt figyelmet igénylő gyermekekkel egyénileg foglalkozzon, szükség szerint együttműködjön gyógypedagógussal, konduktorral vagy a nevelést, oktatást segítő más szakemberekkel, a hátrányos helyzetű gyermek, tanuló felzárkózását elősegítse.”

1. Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek nevelése

a.) különleges bánásmódot igénylő gyermek:
aa) **sajátos nevelési igényű gyermek**, az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi (látási, hallási), értelmi vagy beszédfogyatékos, több fogyatékosság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd,

ab) **beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek** az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alul teljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek

ac) **kiemelten tehetséges gyermek**: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki átlag feletti általános vagy speciális képességek birtokában magas fokú kreativitással rendelkezik, és felkelthető benne a feladat iránti erős motiváció, elkötelezettségemelten tehetséges gyermek, tanuló,

b.) a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint **hátrányos helyzetű az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek és nagykorúvá vált gyermek, aki esetében az alábbi körülmények közül egy fennáll**:

- a szülő vagy a családba fogadó gyám alacsony iskolai végzettsége, ha a gyermeket együtt nevelő mindkét szülőről, a gyermeket egyedül nevelő szülőről vagy a családba fogadó gyámról - önkéntes nyilatkozata alapján - megállapítható, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésekor legfeljebb alapfokú iskolai végzettséggel rendelkezik,
- a szülő vagy a családba fogadó gyám alacsony foglalkoztatottsága, ha a gyermeket nevelő szülők bármelyikéről vagy a családba fogadó gyámról megállapítható, hogy a

rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésekor az Szt. 33. §-a szerinti aktív korúak ellátására jogosult vagy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésének időpontját megelőző 16 hónapon belül legalább 12 hónapig álláskeresőként nyilvántartott személy,

- a gyermek elégtelen lakókörnyezete, illetve lakáskörülményei, ha megállapítható, hogy gyermek a településre vonatkozó integrált városfejlesztési stratégiában szegregátumnak nyilvánított lakókörnyezetben vagy félkomfortos, komfort nélküli vagy szükséglakásban, illetve olyan lakáskörülmények között él, ahol korlátozottan biztosítottak az egészséges fejlődéséhez szükséges feltételek.

Halmozottan hátrányos helyzetű

- az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek és nagykorúvá vált gyermek, aki esetében az **1997. évi XXXI. törvény 67/A**. § (1) bekezdés a)-c) pontjaiban meghatározott körülmények közül legalább kettő fennáll,
- a nevelésbe vett gyermek.
- az utógondozói ellátásban részesülő és tanulói vagy hallgatói jogviszonyban álló fiatal felnőtt.

Az óvodai esélyegyenlőségi program célja:

- minőségi neveléshez történő egyenlő hozzáférés
- szegregációmentesség
- diszkriminációmentesség
- egyenlő bánásmód elvének teljes körű érvényesülése
- hátrányok kompenzálása
- esélyteremtő támogató lépések megteremtése
- hátrányos és halmozottan hátrányos gyermekek társadalmi integrációjának támogatása
- óvodai és más segítő szervezetek, segítő szolgáltatások (szociális, mentális, pedagógiai) hozzáférésének biztosítása.

Az esélyegyenlőség biztosításának kulcsszereplői:

- ❖ Intézményen belül:
  - ✓ Igazgató
  - ✓ Óvodapedagógus(ok)
  - ✓
- ❖ Intézményen kívüli segítő támogató szervek:
  - ✓ Szakemberek (pszichológus, gyógypedagógus stb.)
  - ✓ Védőnői hálózat
  - ✓ Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat
  - ✓ Fenntartó Önkormányzat

Az igazgató feladatai az esélyegyenlőség biztosításának céljából:

- Minőségi óvodai nevelés támogatása az intézményben.
- Szegregációmentesség fenntartása.
- Diszkriminációmentesség biztosítása.
- Partnerközpontú intézmény kialakítása.
- Humán erőforrás folyamatos fejlesztése.

Az óvodapedagógusok feladatai az esélyegyenlőség biztosításának céljából:

- A család és a gyermek több szinten való megismerése.
- Inkluzív nevelésre való törekvés.
- Egyéni bánásmód hatékony alkalmazása az óvodai nevelés mindennapjaiban.
- Egyéni képességfejlesztés, hátránykompenzálás, tehetségígéretek támogatása.
- Ösztönző pozitívumokra épülő értékelési módszerek alkalmazása.
- Szociális tanulásban rejlő alkalmak kiaknázása.
- A gyermekek teljes személyiségének fejlesztése az adaptivitás jegyében.

A településünk humán jellemzőiből adódóan a lakosság egy része roma származású, akiknek alacsony az iskolai végzettsége, általában szakképesítéssel sem rendelkeznek, szociokulturális hátrányokkal küzdenek. Az önkormányzat vezetése a közhasznú munka lehetőségének kihasználásával igyekszik ezeket az embereket a „munka világa" felé irányítani. Intézményünkben nagyon magas azoknak a gyermekeknek száma, akik hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzetű családokból érkeznek. Ezen okokból elengedhetetlen a szociokulturális hátrányok leküzdésére irányuló korai fejlesztés és a jó minőségű, a gyermekek problémáit kompenzálni tudó óvodai ellátás biztosítása.

A szociális hátrányok enyhítését segítő intézményi tevékenységek:

- Az óvoda környezetében élő valamennyi HHH gyermek beiratkozzon és rendszeresen járjon óvodába.
- A rendszeres tudatos óvodai nevelő-fejlesztő munka növelje a gyermekek esélyét a sikeres iskolakezdéshez.
- Együttműködő partneri kapcsolat kiépítése – szülői házzal, a Gyermekjóléti és Családsegítő Szolgálattal, szakmai és szakszolgálatokkal, általános iskolákkal- annak érdekében, hogy a gyermekek szociális támogatása sikeresen megvalósuljon.
- Bizalomra épülő őszinte hitelességen alapuló viszony kiépítése a szülőkkel.
- Szülői értekezletek megtartása évente három, szükség esetén több alkalommal.
- Igény szerinti fogadó órák tartása csoport és vezetői szinten egyaránt.
- Családlátogatások

Tehetséggondozás

Cél: A kiemelten tehetséges gyermekek, tehetségígéretek egyéni fejlesztése.

A gyermekek mindennapi tevékenységeiben az óvodapedagógus(ok) megfigyelései és tapasztalatai alapján a tehetségígéretek kibontakoztatása, támogatása folyamatosan történik.

Óvodapedagógus feladatai:

- Fedezze fel a gyermeki tehetségígéreteket, vegye figyelembe az egyéni képességeket.
- Tervezett tevékenységek által biztosítsa a tehetségígéretek fejlesztését.

Hazáikat elhagyni kényszerülő családok interkulturális nevelése

Hazáikat elhagyni kényszerülő családok gyermek az a gyermek, akinek a családja nem magyar állampolgár, és munkavállalás, tanulás céljából tartózkodik Magyarországon, illetve menekült státuszú.

Alapelveink:

- Hazáikat elhagyni kényszerülő családok gyerekeit a magyar gyermekekkel azonos feltételek mellett vehetik igénybe az óvodai nevelést.
- Az emberi méltóság elismerése és tiszteletben tartása minden hazáját elhagyó család kisgyermekét megilleti.

- Az egyéni bánásmód elvét az ő nevelésük során is érvényesítjük.
- A bevándorló családból érkező gyermekek értékességét egyediségükben, individualitásukban keressük.
- A hazáikat elhagyni kényszerülő családok gyermekeit segítjük a magyar nyelv elsajátításában, melynek leghatékonyabb eszköze a játék, tere pedig maga a közösség.

13.1. Szociális hátrányok enyhítését segítő pedagógiai tevékenységek

Általános feladataink
A szociális hátrányok enyhítését kiemelten kezeljük. Természetes számunkra, hogy egyénre szabottan törődünk a problémákkal és különböző hátrányokkal küzdő családokkal és gyermekekkel, biztosítva számukra a szükséges segítséget. Alapelvünk, hogy mindenkit szeretettel, odafigyeléssel és bizalommal közelítünk meg, és kiemelten fontosnak tartjuk a kölcsönös megbecsülést.

Egészséges életmód alakítása
A gyermekek helyes gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése, az eltérő egyéni igények kielégítése, az éhesen érkező gyermekek étkeztetése, a mosdó használat kialakítása, a személyes intimitás védelme a mosdó használatakor, és más esetekben, ha a gyermek igényli.
A különböző családi háttérből érkező gyermekek helyes higiénés és étkezési szokásainak kialakítása, személyes gondozottság kialakítása, rendezett ruházat, hajviselet.
Fontos a mélyszegénységből, hátrányos környezetből érkező gyermekek számára ezeken felül a mozgás és pihenés összhangjának megteremtése, és egy helyes élet és biológiai ritmus kialakítása.

Mentálhigiéné
Feladatunk a gyermek szociális biztonságérzetének megteremtése, a gyermeki viselkedésben jelentkező zavarok kiszűrése, az okok feltárása, és a segítségadás módjának meghatározása.

- Olyan pedagógiai környezetet alakítunk ki, ahol a befogadó nevelés megvalósul az egyenlő hozzáférés biztosításával.
- Megvalósul a multikulturális, interkulturális nevelésen alapuló integráció.
- Hozzájárulunk a kialakult előítéletek lebontásához, az újabb előítéletek kialakulásának megelőzéséhez.
- Figyelünk a csak tünetekkel jelzett, ki nem mondott gyermeki segélykérésre.
- A pedagógiai intézkedéseket a gyermek személyiségéhez igazítjuk.
- A gyermeki szükségletek kielégítését megvalósítjuk.
- Az egyéni bánásmód és differenciált fejlesztés alkalmazásával a gyermeki fejlődést nyomon követjük.
- A prevenciós, korrekciós testi, lelki nevelési feladatokat ellátjuk a megfelelő szakember bevonásával és a szülőkkel együttműködve.
- A halmozottan hátrányos és hátrányos helyzetű gyermekek szocializációját speciálisan fejlesztjük.
- A hátrányos helyzetű és a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekekre fordított kiemelt odafigyelést megvalósítjuk. A játékba való beilleszkedésüket támogatjuk.
- Az inkluzív nevelés értékeinek indirekt közvetítését és a szemléletformálást megvalósítjuk.

Az óvoda igazgatója köteles:
Jelzéssel élni a gyermek veszélyeztetettsége esetén a gyermekjóléti szolgálatnál.
Hatósági eljárást kezdeményezni a gyermek bántalmazása, illetve súlyos elhanyagolása vagy egyéb más, súlyos veszélyeztető ok fennállása, továbbá a gyermek önmaga által előidézett súlyos veszélyeztető magatartása esetén.

Feladataink a szociális hátrányok enyhítése érdekében
Az óvodapedagógus:

- tájékoztatja a szülőt az anyagi körülmények javításának lehetőségeiről
- segítőkészség, a tolerancia kialakítása a gyerekekben, a másság elfogadása, elfogadtatása
- segíti a mindennapi élethez szükséges készségek kialakítását
- együttműködik azokkal a szolgálatokkal, melyek a családokat támogatják, illetve a gyermekeknek szolgáltatásokat biztosítanak
- a szülővel együttműködve a tehetséges gyerekek fejlődését elősegíti, tanácsot ad, külső segítséget ajánl
- a családok körében is szorgalmazza az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel szokásainak fontosságát hangsúlyozza az egészségfejlesztő mozgás és sport jelentőségét, a szabadidő tartalmas eltöltésének igényét
- az eltérő egyéni igények kielégítése
- az egyéni eltérésekre épülő, de életkoruknak megfelelő terhelést biztosítása
- kis lépések megbecsülése, dicsérettel jelezvén a gyermeknek, hogy sikerélményhez juttassuk.
- egészséges életmód alakítása
- fejlesztő tevékenységek a lemaradó gyermekeknek
- a családi életre nevelés tanítása: tanácsadás, külső segítség felajánlása

Az igazgató feladatai:

- A gyermek mindenekfelett álló érdekeinek érvényesítéseit és az érvényesülés ellenőrzését.
- Az egészséges életmód biztosítása.
- Fontos feladat, hogy 3. életévét betöltött gyermek, óvodába járása biztosított legyen.
- Szükség esetén, a családon belüli körülmények figyelembevételével, javaslattétel a család bevonása a szociális segélyezettek körébe.
- A gyermekkel kapcsolatos adatok védelme. Hivatali titoktartási kötelezettség betartása.
- A főigazgató kapcsolatot tart minden olyan intézménnyel, ahol a gyermekek képviseletében szükséges.

13.2. Óvodai szociális segítő feladatai

Az óvodai iskolai szociális segítő tevékenység feladatellátásának jogszabályi háttere

- A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. Törvény (Gyvt. 40/A. §(2) a-g) pontja)
- A személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 15/1998. (IV.30.) NM rendelet

A szociális segítői tevékenység célja:

- A gyermekek, szülők, óvodapedagógusok részére adekvát szakmai segítség nyújtása.
- Az észlelő-és jelzőrendszer működésének segítése.
- A veszélyeztetettség megelőzésében és megszűntetésében való segítségnyújtás.
- Szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek helyzetét javító szolgáltatások nyújtása, lehetőségeik kihasználása érdekében

Célcsoport

- Gyermek
- Szülő
- Pedagógusok
- Szülői közösség

Feladata:
Az óvodai szociális segítő egyéni, csoportos és közösségi munkát végez, valamint gyermek és ifjúságvédelmi feladatokat lát el.
A szociális segítő a járásszékhelyen működő család és - gyermekjóléti központjának alkalmazásában áll, így amelyik járásban van a köznevelési intézmény, azon család és gyermekjóléti központ vezetője a munkáltatója.

14. GYERMEKVÉDELEMMEL KAPCSOLATOS TEVÉKENYSÉGEK

Gyermekvédelem:
Az óvodában ez a tevékenység általános érvényű, körültekintést igénylő, sajátos feladat. A gyermekek gyenge szociokulturális környezetből érkeznek, hátrányos, és halmozottan hátrányos helyzetűek.

Célja:

- **a megelőzésre irányuljon, amely komplex segítségnyújtáson, megértésen, támaszadáson alapul.**

Feladata:

- **Folyamatosan feltárja azokat a körülményeket, amelyek az óvodások családi helyzetét hátrányosan érinti, illetve veszélyezteti.**
- **Meghatározza a lehetséges segítségnyújtók körét, valamint a segítségnyújtás stratégiáját és tartalmát.**
- **Az óvodapedagógusok szükség esetén problémajelző lapot töltenek ki.**

Az óvodában egyéni bánásmóddal, sok szeretettel, odafigyeléssel igyekszünk mérsékelni a hátrányos helyzetű gyermekek kiszolgáltatottságát.
A hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű és veszélyeztetett gyermekek szüleivel rendszeres kapcsolat kialakítása törekszünk. A szülői felelősségtudat és kötelességtudat erősítésére törekszünk. Szükség esetén szakemberek bevonását is igénybe vesszük.

A veszélyeztetett gyermekek nyilvántartásba vételének szempontjai:

- elhanyagoló nevelés
- testi-lelki bántalmazás
- erkölcstelen családi környezet, italozó szülők, bűnöző életmód, családi életviteli problémák
- egészségügyi okok, súlyos érzékszervi károsodás, tartós betegség

A veszélyeztetetté nyilvánítás útja:

- Az óvodapedagógus amennyiben a fenti szempontokat észleli, megbeszélést kezdeményez a szülőkkel és / vagy családlátogatás végez.
- Írásban jelzi a problémát a Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat felé.
- A Gyermekjóléti Szolgálat visszajelez az óvodának írásban.
- Az óvodapedagógus szükség esetén együttműködik a Gyermekjóléti Szolgálattal.

A gyermekvédelmi munkát a vezető, mint gyermekvédelmi felelős látja el.

Feladata:

- A gyermekvédelmi esetek feltérképezése, adatszolgáltatás, jellemzés készítése gyermekről hatóság kérésére.
- Kapcsolattartás a családsegítő és gyermekjóléti szolgálattal és más szakszolgálati intézményekkel.
- A gyermekvédelemmel kapcsolatos törvényi változások figyelemmel kisérése.
- A szülők tájékoztatása arról, hogy kihez és hogyan fordulhatnak probléma.

15. EGÉSZSÉGFEJLESZTÉSI PROGRAM

Cél:

Az egészséges életre nevelés, az egészség megtartása, megerősítésére történő felkészítés.
A 2,5-3-7 éves korosztályra jellemző fiziológiai, életkori sajátosságokat figyelembe véve tervezzük a gondozási tevékenységeket, a mozgásigény kielégítésének feltételeit, az egészség védelmét.
Az egészség fejlesztő tevékenység során az egészségi állapot pozitív irányú változása következik be.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Az egészséges életmód, betegmegelőzés és egészségmegőrzés szokásainak megalapozása.
- Mozgásigény kielégítése és a testi képességek fejlesztése.
- A gyermekek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése.
- A környezet védelméhez kapcsolódó szokások kialakítása.

Az egészségfejlesztés területei:
A 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet 128. § (3) A nevelési-oktatási intézmény mindennapos működésében kiemelt figyelmet kell fordítani a gyermek egészséghez, biztonsághoz való jogai alapján a teljes körű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatokra, amelyek különösen:

- az egészséges táplálkozás,
- a mindennapos testnevelés, testmozgás,
- a testi és lelki egészség fejlesztése, a viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése,
- a bántalmazás és erőszak megelőzése,
- a baleset-megelőzés és elsősegélynyújtás,
- a személyi higiéné területére terjednek ki

15.1. Egészséges táplálkozás

Alapelvek:
Az óvodás gyermekek egészséges táplálkozási szokásainak megerősítését és az óvodai étkeztetés otthoni kiegészítésének szorgalmazását szolgálja.
A fejlődés alapfeltételei között kiemelt jelentőségű a gyermek egészséges táplálása.
Az óvodai étkeztetés napjainkban minden igyekezet ellenére sem tudja az egészséges táplálkozás minden követelményét teljesíteni.
A gyermekeknek az egészséges táplálkozás érdekében naponta mind az öt alapélelmiszer-csoport mindegyik tagjából kell fogyasztania.

Az óvoda és a pedagógus feladatai a helyzet javulásáért:

- Kulturált körülmények között a fogásokat folyamatosan felszolgálja (várakozási időt kerüli). Az étkezés végén az asztalok rendjének helyreállítását irányítja.
- Megkedvelteti az ízeket, intenzív rágásra ösztönöz, folyamatosan folyadékot biztosít.
- Életkoruknak, fejlettségüknek megfelelően kanál, villa és kés helyes használatával ismereti meg a gyerekeket.
- Fokozottan ügyel táplálékérzékeny gyermekek diétájára (dietetikus által ellenőrzött étrend)
- Az ételek elfogyasztásához, példamutatással ösztönzi a gyermekeket.
- A gyermekek számára vonzó az együtt elkészített saláták zöldségből, gyümölcsből.

15.2. 1-es típusú diabétesszel élő gyermekek ellátásának speciális eljárásrendje

A szülő a 328/2011. kormányrendelet szerint igényelheti a diétás étrend biztosítását, illetve a diétás étkezés a szülő írásbeli nyilatkozata alapján – a gyermek intézménybe bevitt, vagy a szülő által az intézménybe rendelt étel intézményben történő elfogyasztásának lehetővé tételével is biztosítható. Ez esetben biztosítjuk a hűtés, a melegítés és a fogyasztás megfelelő feltételeit a hatályos jogszabályok és szakmai előírások betartásával.

15.3. Minden napos testnevelés, testmozgás

Az óvodapedagógus feladatai:

- A gyermek mozgásigényének kielégítése, a testi képességek fejlesztése érdekében változatos napi, heti testmozgás biztosítása.
- Mindennap szervez valamilyen mozgástevékenységet, a tornaszobában vagy az udvaron.
- Heti 1 kötelező testnevelés foglalkoztatást vezet.
- Edzési lehetőséget biztosít a gyermekek számára,
- Megtervezi és megszervezi a megfelelő helyet, időt és figyel a mozgás fokozatos terhelésére, figyelembe véve a korosztályok életkori sajátosságait.
- Időjárástól függően (köd, 5 fok alatti hőmérséklet, eső, viharos szél esetén nem) napi 1-3 órát levegő és napfényedzést biztosít a fokozatosságot betartva.

15.4. Személyi higiéné

Az óvodapedagógus feladatai:

Tisztálkodás:

- A napirend keretei között elegendő időt biztosít a gyermekek számára a gondozási teendők egyéni tempók szerinti végzésére.
- Megismerteti a gyermekekkel a tisztálkodási folyamatokat, helyes sorrendet, megfelelő technikát, egészségügyi szokásokat.
- A tisztaság alapvető fontosságának, a betegségmegelőzést és fertőzések megelőzésének jelentőségét életkor specifikus módszerekkel tudatosítja a gyermekekben. Fokozatosan kialakítja a gyermek önállóságát.

Öltözködés:

- Elegendő időt és igény szerint segítséget biztosít az öltözködésben és a ruházat elhelyezésében a saját polcán.
- Összefüggéseket tár fel a gyermekekkel az időjárás és a megfelelő öltözködés között.
- Fokozatosan kialakítja a gyermek önállóságát.

Pihenés

- Ebéd után a csoport szükségleteinek megfelelően nyugodt pihenés feltételeit biztosítja, ellenőrzi a terem szellőztetését, az ágyak megfelelő elhelyezését (a lehető legnagyobb távolságban).
- A gyermekek elalvását segíti biztonságot adó szokásrendszerrel, pl. mesével, énekkel, zenehallgatással, testi közelséggel, puha tárgyakkal.
- Pihenés időtartamát a csoport szükségleteihez igazítja.
- Egészséges tiszta biztonságos környezet megteremtése higiéniás szabályok kialakítása.

16. TESTI ÉS LELKI EGÉSZSÉG FEJLESZTÉSE, A VISELKEDÉSI FÜGGŐSÉGEK, A SZENVEDÉLYBETEGSÉGHEZ VEZETŐ SZEREK FOGYASZTÁSÁNAK MEGELŐZÉSE

Az óvoda feladata minden olyan helyzet elkerülése, amely a gyermeknek kedvezőtlen mintaként szolgálhat.

A dohányzás megelőzését szolgáló óvodai tevékenysége az egészségnevelés érdekében:

- szabad beszélgetések. A beszélgetés kezdeményezője lehet az óvodapedagógus, de lehet maga gyermek is (valamely aktuális eseménnyel, élménnyel, filmjelenettel stb. kapcsolatosan).

A dohányzás ártalmainak elemzésére szolgáló szabad beszélgetések kezdeményezésére a következő alkalmakat, lehetőségeket alkalmazzuk:

- **Kirándulási élmények feldolgozása**: napsütés, szabad levegő, madárdal, napozás (lebarnulás), szabad mozgás, jókedv, veszélyek (napozás, növényzet.),
  Értéke: füstmentesség, pormentesség, szabad légzés, erőkifejtés, sok mozgás.
- **Városi, falusi élmények megbeszélése**: az utca forgalma, a gépkocsik füstje, az áruházak levegője, gyárak környékének kedvezőtlen viszonyai, utazás tömegközlekedési járművön, „talponállók", ivók, vendéglők külső képe, az utcai porképződés, az otthoni állattartással járó szagok.
- **Élmények elmondása a dohányfüstös helyiségekről**: saját lakásunk levegője, szórakozó helyek füstje, gyárkémények füstje, füstmérgezéses balesetek; a családban dohányzók megszokott dohányzási helyei, vendégségben tapasztalt dohányzás.
- **Ismeretek átadása a dohányzás ártalmairól a gyermeki élményekkel kapcsolatosan**: károsítja szervezetünket, másokat zavar (akik beszívják a dohányfüstöt), kellemes-e a füstös levegőjű teremben tartózkodni, hogyan védekezhetünk ellene (szabadlevegőn tartózkodás, a lakás szellőztetése).

16.1. A bántalmazás, erőszak megelőzése

Elhanyagolást jelent, ha a szülő vagy a gondviselő rendszeresen elmulasztja a gyermek alapvető szükségleteinek kielégítését, védelmét, felügyeletét, amely súlyos ártalmat okoz, vagy ennek veszélyével fenyeget bármelyik területen: egészség, oktatás, érzelmi fejlődés, táplálkozás, lakhatás és biztonságos. **Körülmények, amelyek veszélyt jelentenek**, vagy nagy valószínűséggel jelenthetnek a gyermek egészségi állapotára, mentális, lelki és spirituális, erkölcsi és szociális fejlődésére.
Érzelmi elhanyagolást jelent az érzelmi biztonság, az állandóság, a szeretetkapcsolat hiánya, a gyermek érzelmi kötődésének durva mellőzése, elutasítása, a gyermek jelenlétében történő erőszakos, durva, támadó magatartás más családtaggal szemben.
Fizikai elhanyagolást jelent az alapvető fizikai szükségletek, higiénés feltételek hiánya, a felügyelet hiánya, a gyermek védelmének elmulasztása olyan esetekben, amikor veszélynek

van kitéve. Ide sorolható az orvosi ellátás késleltetése, az orvosi utasítások be nem tartása, a védőoltások beadatásának indokolatlan elmulasztása, késleltetése.

A gyermekbántalmazás azt jelenti, ha valaki sérülést, fájdalmat okoz egy gyermeknek, vagy ha a gyermek sérelmére elkövetett cselekményt - bár tud róla, vagy szemtanúja –nem akadályozza meg, illetve nem jelenti.
A fizikai bántalmazás zándékos cselekedet, gondatlanság (így különösen ütés, rázás, mérgezés, égés, fulladás, közlekedési baleset stb.), amely a gyerek fizikai sérüléséhez, halálához vezet vagy vezethet. Ide sorolható a közlekedés során elkövetett gondatlan veszélyeztetés (gyermekülés hiánya, ittas vezetés, kivilágítatlan kerékpár stb.)

Az érzelmi bántalmazás az a rendszeres, hosszú időn át tartó érzelmi rossz bánásmód, amely súlyos, és tartósan káros hatással van a gyermek érzelmi fejlődésére.

- Ez magában foglalhatja annak közvetítését a gyermek felé, hogy értéktelen, el nem fogadott, nem kívánt és nem szeretett.
- Jelenthet az életkornak, vagy a fejlettségnek nem megfelelő elvárások támasztását a gyermekkel szemben (pl. a szobatisztaság idő előtti erőltetése, a képességekhez nem igazodó követelmények). Ide tartozik a gyermekekben állandó félelemérzet, vagy szorongás keltése, megszégyenítés, állandó kritizálás, az érzelmi zsarolás, a gyermek kihasználása. Az érzelmi bántalmazás súlyos formája az olyan élethelyzet, amelyben a gyermekszem és fültanúja más bántalmazásának. Az érzelmi bántalmazás mindezen komponenseket magában foglalhatja, de egymagában is jelentkezhet.

Szexuális bántalmazás a gyermek bevonását jelenti olyan szexuális aktivitásba, amelyet a gyermek nem képes megérteni, felfogni, amelyhez nem tudhatja az érdemi beleegyezését adni, vagy amelyre a gyermek koránál, fejlettségi állapotánál fogva nem érett, továbbá amelyet tilt az adott társadalom/közösség jog-és szokásrendje, illetve az adott környezetben elfogadott tabuk.
A szexuális visszaélés létrejöhet felnőtt és gyermek, vagy olyan korú gyermek és gyermek között, ahol a kapcsolat a kor és a fejlettség okán, a kapcsolat felelősségén, bizalmon vagy hatalmi helyzeten alapszik, és a tevékenység az agresszor szükségleteinek kielégítését, vagy megelégedettségét szolgálja.

1. § (1) A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (a továbbiakban: Gyvt.) „A törvény célja és alapelvei" alcíme a következő 3/A. §-sal egészül ki:
„3/A. § A gyermekvédelmi rendszerben az állam védi a gyermekek születési nemének megfelelő önazonossághoz való jogát."
(2) A Gyvt. a következő 6/A. §-sal egészül ki:
„6/A. § E törvényben foglalt célok és gyermeki jogok biztosítása érdekében tilos tizennyolc éven aluliak számára pornográf, valamint olyan tartalmat elérhetővé tenni, amely a szexualitást öncélúan ábrázolja, illetve a születési nemnek megfelelő önazonosságtól való eltérést, a nem megváltoztatását, valamint a homoszexualitást népszerűsíti, jeleníti meg."

A pedagógus alapvető feladata a rábízott gyermekek nevelése, tanítása. Kötelessége, hogy közreműködjön a gyermek fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában, megszüntetésében. Ennek során **együttműködik a gyermekjóléti szolgálattal**, illetve a **gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot ellátó más személyekkel, intézményekkel és hatóságokkal**.

Ha a nevelési intézmény a gyermekeket veszélyeztető okokat pedagógiai eszközökkel nem tudja megszüntetni, segítséget kér a gyermekjóléti szolgálattól.
A gyermekek szüleit a nevelési év kezdetekor tájékoztatni kell a gyermek-és ifjúságvédelmi felelős személyéről (óvodavezető), valamint arról, hogy milyen időpontban és hol kereshető fel.

16.2. Baleset megelőzés és elsősegélynyújtás

Az óvodáskorú gyermekek figyelmét fel kell arra hívni, hogy odafigyeléssel és óvatossággal a balesetek és a vele járó fájdalmak elkerülhetőek lehetnek..
Megismerkednek a vészhelyzetek, vagy balesetek során elvégzendő legfontosabb teendőkkel, illetve ezek közül is azzal, amit ők el is tudnak végezni. Ide tartozik a segítséghívás (felnőtt értesítése, vagy segítség hívása), a beteggel való kapcsolatteremtés.
A gyermekek megtanulják, hogy egy-egy hétköznapi tárgy (pl.: bicikli, mászóka, autó, gyógyszer) milyen veszélyforrásokat hordoz magában, illetve mire érdemes odafigyelniük a balesetek megelőzése érdekében.
A gyermekekkel foglalkozás, kirándulás stb. előtt ismertetni kell a szükséges óvó-védő előírásokat:

- az egészségük és testi épségük védelmére vonatkozó előírást,
- a foglalkozásokkal együtt járó veszélyforrásokat,
- a tilos és az elvárható magatartásformát.

Ezeket a gyermekek életkorának és fejlettségi szintjének megfelelően kell ismertetni. Ez a csoportnaplóban is dokumentálásra kerül.
Az óvoda házirendjében meg vannak határozva azok az óvó-védő előírások, amelyeket a gyermekeknek az óvodában való tartózkodás során meg kell tartaniuk.
A gyermekbalesetek megelőzése érdekében, illetve bekövetkezésekor ellátandó feladatok az SZMSZ–ben kerültek rögzítésre.
Elsősegély doboz az intézmény felnőtt öltözőjében található.

17. KÖRNYEZETTUDTOS NEVELÉS AZ ÓVODÁBAN

Környezettudatos nevelés célja:
A fenntarthatóság a környezet tudatos szemléletmód már óvodáskorban épüljön be a gyermekek életébe, áthatva későbbi életüket is. Az óvodában szerzett alapokkal, saját cselekedeteikkel, viselkedésükkel járuljanak hozzá a fenntarthatósághoz és érezzék azt, hogy a jövő múlik rajtuk.

Környezettudatos nevelés feladatai:

- élményekkel gazdagított tevékenységek biztosítása, melynek segítségével megtapasztalják, megismerik és megszeretik a természetet,
- megfelelő attitűd és lelkesedés kialakítása, mely képessé teszi őket a természet megértésére, a természet iránti felelősségérzet kialakulására,
- élményszerző napok alkalmával közvetlen környezeti értékek megismerése,

- értékőrzés, természetvédelem iránti igény kialakítása (környezettel, természettel kapcsolatos témák feldolgozása)
- környezettudatos életmód megalapozása (szelektív hulladékgyűjtés, komposztálás)
- lakó és óvoda környezet közös megóvása,
- a környezeti és az egészségnevelési értékek kialakításához szükséges szokás-szabályrendszer, érzelmi, értelmi, esztétikai és erkölcsi megalapozása:

Környezettudatos nevelés, alapelvek és eszközök:
Az óvodáskor érzékeny időszak a gyermekek fejlődésében, éppen ezért már ebben az időszakban megragadunk minden olyan alkalmat, lehetőséget, mellyel támogatjuk környezettudatos szemléletmódjuk kialakítását.
Áthatja az óvodai nevelés egészét, jelen van a tevékenységi formák mindegyikében. A környezettudatos életvitel megalapozásához szükséges a megfelelő szokás- és viselkedésiformák kialakítását. Hangsúlyt fektetünk az újrahasznosításra, a takarékosságra és a természetvédelemre.

Ennek érdekében kiemelt feladatunk:
- a fenntarthatóságra nevelés, a gyermekeken keresztül a családra hatóan is,
- környezettudatos életmód megalapozása, takarékosságra, természetvédelemre, szelektív hulladékgyűjtésre, újra hasznosításra nevelés,
- helyi lehetőségek, sajátosságok előtérbe helyezése,

Várható eredmények, sikerkritériumok:

2,5-3-4 évesek:
- A gyermekek felfedezik a természet szépségét, kialakul bennük a természet iránti pozitív érzelmi viszonyulás.
- Tapasztalatokat szereznek a természettel, állatokkal, növényekkel, környezettudatos életmóddal kapcsolatosan.

4-5 évesek:
- A természet iránti pozitív érzelmi viszonyok erősítésével a gyermekekben megalapozódik a természetvédelem értékrendszere, igénye.
- Ismeretekkel rendelkeznek a környezet, a környezet tisztántartásának módjáról, igyekeznek alkalmazni azokat, kezd igényükké válni.

5-6-7 évesek:
- Tudatosan figyelnek, óvják-védik környezetüket, környezetük tisztaságát.
- Meglátják a természet szépségét, felismernek ok-okozati összefüggéseket.
- Kialakulóban lesznek náluk azok a magatartási formák, szokások, melyek a természeti és társadalmi megbecsüléshez, megóváshoz, környezetbarát szemléletmód kialakításához szükségesek.
- Növények, állatok iránti védelem beépül értékrendszerükbe.

PROGRAMOK **Jeles napok**	**TARTALMAK, TEVÉKENYSÉGEK**
„Szüreti nap”	Szeptember végén, október elején megvalósuló program a szülőkkel együtt.
Adventi készülődés	Koszorú készítés, gyertyagyújtás. Ünnepi hangulat megidézése.
Mikulás ünnepség Karácsonyi ünnepség-	A Mikulás várása, az óvoda ünnepi díszbe öltöztetése. Ajándékkészítés.
Farsang	Jelmezes készülődés, álarcfestéssel.
Húsvét, anyák napja	Az anyák napi ajándék újrahasznosított eszközökből készülnek.
Évzáró, ballagó	A nagycsoportosok búcsúztatása ünnepi műsorral.
TÉMAKÖRÖK	**TARTALMAK, TEVÉKENYSÉGEK**
Növények környezetvédelem, környezettudatos magatartás megalapozása	Tapasztalatszerzés. Növények gondozása a csoportban. Virág-zöldségültetés az óvoda udvarán, annak ápolása, gondozása. Séta a településen, a természet változásának megfigyelése. Őszi szüret: szekerezés a szőlőskertbe.
Állatok: háziállatok, vadállatok, madarak környezetvédelem, állatok védelme, gondozása	Séta azokhoz a családokhoz, ahol lehetőségünk van megtekinteni a háziállatokat saját környezetükben. Kirándulások szervezése a közeli tanyára,
Évszakok változásának hatása természetvédelem, természet szeretetére nevelés	Az időjárás elemeinek, változásainak megfigyelése a növényekre, állatokra. Népi megfigyelések, népi hiedelmek, hagyományok megismerése. Különböző séták, programok szervezése.
Lakóhelyi környezetünk rendje, tisztasága környezetvédelem, környezettudatos magatartás megalapozása	Séta közben az utcák megfigyelése, a figyelem felhívása a szépségére, tisztaságára. Szelektív hulladékgyűjtés.
Tágabb környezetünk megismerése, védelme, megóvása természetvédelem, értékeink megtartása, megbecsülése	A településen található értékek megfigyelése.
Közlekedés, mesterségek természetvédelem	Közlekedés hatásainak megfigyelése, levegő minősége, zaj hatásai az emberekre, környezetkímélő közlekedési módok. Ismerkedés különböző, a településen is található mesterségekkel, foglalkozásokkal.

Természetvédelem	Védelemre szoruló állatok, növények, védett területek szabályai, pozitív viselkedési minták közvetítése, erősítése, szokások kialakítása, szelektív hulladékgyűjtés.
Saját testünk, egészségvédelem Egészségvédelem, egészségtudat megalapozása	Testünk felépítése, testrészeink, egészségvédelem, egészséges ételek fogyasztása, vitaminok fontossága -gyümölcs, zöldség napok; mozgás, mozgásos játékok.

18. ÉRVÉNYESSÉGI NYILATKOZAT

A Helyi Pedagógiai Program érvényességi ideje: Visszavonásig érvényes.

A Helyi Pedagógiai Program módosításának indokai:

- ha a Köznevelési törvény módosítása meghatározza
- ha szervezeti átalakítás történik

A nyilvánosság biztosítása:
Jóváhagyást követően a Kokad Napközi Otthonos Óvoda Helyi Pedagógiai Programjának teljes szövegű egy-egy példánya nyilvánosan hozzáférhető:

- az óvodavezető irodájában, 1 példányban.
- a szülők az első szülői értekezleten a program tartalmáról tájékoztatást kapnak.

19. LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

A Pedagógiai Programot készítette: **Az intézmény igazgatója**	**Dátum: 2025.** 10.28. Igazgató aláírása P.H.
A **Szülői Szervezet**, a Pedagógiai Program elfogadásához magasabb jogszabályban meghatározott **tájékozódási jogát** korlátozás nélkül, a jogszabályban meghatározott határidő biztosításával **gyakorolta.**	**Dátum: 2025.** 10.28. Szülői Szervezet nevében aláírás
A települési **Önkormányzat, mint fenntartó** (vagy más fenntartó) magasabb jogszabályban biztosított **ellenőrzési jogát és egyetértési jogát gyakorolta és a Pedagógiai Program tartalmát jogszerűnek tartja.**	**Dátum: 2025.** 10.28. Fenntartó nevében aláírás P.H.
Az óvoda PEDAGÓGIAI PROGRAMJÁT **a nevelőtestület** magasabb jogszabályban biztosított döntési hatáskörében **elfogadta.** Nevelőtestület nevében:	**Dátum: 2025.** aláírás

MELLÉKLETEK

1. sz. melléklet: Nyilatkozat

Alulírott Sebessy-Geönczy Judit megbízott igazgató nyilatkozom, hogy intézményünk a törvényi előírásoknak megfelelően módosította Pedagógiai Programját.

Az óvoda Pedagógiai Programjában történt változás miatt a Fenntartóra többletköltség nem hárul.

Kokad, 2025. 09. 24.

Sebessy-Geönczy Judit

igazgató

2. sz. melléklet: Eszközök jegyzéke

Az óvoda Helyi Nevelési Programjának céljaihoz rendelt eszközök jegyzéke
Az eszközjegyzéket a programba foglalt feladatok tartalma, és alapvetően a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet követelménye határozza meg.

Kokad Napközi Otthonos Óvoda	
Eszközök, felszerelések	**Mennyiségi mutató**
Helyiségek	
csoportszoba	2
gyermeköltöző	1
gyermekmosdó helyiség	1
tornaszoba	1
logopédiai foglalkoztató, egyéni fejlesztő	1
játszóudvar	1
igazgatói iroda	1
felnőtt öltöző	1
melegítő konyha, tálaló – mosogató	1
Helyiségek bútorzata és egyéb berendezési tárgyai **Csoportszoba**	
óvodai fektető	gyerm.létsz. szerint 1
gyermekszék	gyerm.létsz. szerint 1
gyermekasztal	csop.ként
nevelői asztal	csop.ként 1
nevelői szék	csop.ként 1
szőnyeg	csop.ként 2
játéktartó szekrénysor	csop.ként 1
könyvespolc	csop.ként
előkészítő asztal	csop.ként 1
szeméttároló	csop.ként 1
Gyermeköltöző	
öltözőszekrény, ruhatároló	gyerm.létsz. megfelelően
Gyermekmosdó, Wc helyiség	
gyermekmosdó	7
törölközőtartó	gyerm.létsz. igazodó
gyermek wc	4+3
Tornaszoba	
tornapad	2
tornaszőnyeg	1
zsámoly	1
Logopédiai foglalkoztató, egyéni fejlesztőszoba	
tükör	1

gyermekasztal	1
gyermekszék	1
szőnyeg	1
szekrény	1
Igazgatói iroda	
íróasztal	1
forgószék	1
szekrénysor	1
számítógép internet hozzáféréssel	1
nyomtató	1
telefon	1
Felnőtt öltöző	
öltözőszekrények	3
Tálaló konyha Felszereltsége az előírásoknak megfelelően.	
Játszóudvar	
udvari homokozó	1
kerti pad	2
babaház	1
mozgáskultúrát, mozgásfejlődést segítő, mozgás igényt kielégítő eszközök	
A felnőttek munkavégzéséhez szükséges eszközök	
mosógép	1
vasaló	1
takarítóeszközök	
kerti munkaeszközök, szerszámok,	
hűtőgép	1
porszívó	1
A nevelőmunkát segítő játékok és egyéb eszközök	
különféle játékformák (mozgásos játékok, gyakorló, szimbolikus, szerepjátékok, építő-konstruáló játékok, szabályjátékok, dramatizálás, bábozás, barkácsolás) eszközei	gyerm.létsz. megfelelő
mozgáskultúrát, mozgásfejlesztő segítő, kiegészítő eszközök	gyerm.létsz. megfelelő
ének, zene, énekes játékok eszközei	gyerm.létsz. megfelelő
az anyanyelv fejlesztésének a kommunikációs képességek fejlesztésének eszközei	gyerm.létsz. megfelelő
értelmi képességeket (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) és a kreativitást fejlesztő anyagok, eszközök	gyerm.létsz. megfelelő
ábrázoló tevékenységet fejlesztő eszközök	gyerm.létsz. megfelelő

a természeti-emberi-tárgyi környezet megismerését segítő eszközök, anyagok	gyerm.létsz. megfelelő
munkajellegű tevékenységek eszközei	gyerm.létsz. megfelelő
A nevelőmunkát segítő egyéb eszközök	
DVD (lejátszó)	1
Tv	1
laptop	1
asztali számítógép	1
Hifi	1
projektor	1
vetítővászon	1
hangszer (pedagógusoknak)	
hangszer (gyermekeknek)	
Egészség- és munkavédelmi eszközök	
ételminta-vételi (üvegtartály) készlet	
elsősegélyláda	
tűzoltó készülék	

3.számú melléklet: Szabályzat- és keretrendszerek, lehetőség az óvodán kívüli, óvodai nevelés idején

1. A gyermekekkel (és szüleikkel), valamint a pedagógusokkal való kapcsolattartás felületei és alapvető funkciójuk

Az óvodapedagógus és szülő, óvodapedagógus és gyermek egymással történő kapcsolatfelvételének biztosítására független platformok létrehozása.
Tartalma: e-tájékoztatás, tematikusterv tevékenység/foglalkozás anyaga, ügyintézés, feladatok, értékelési funkciók feltüntetése, intézményi szintű információk megosztása a szülőkkel,

1.1. Az óvodapedagógus által működtetett független platform kialakítása

Tartalma: kapcsolattartás, információk megosztása, visszacsatolás, feladatok, videóanyagok, linkek, foglalkozásvázlatok, ütemtervek feltöltése, beadása és ellenőrzése, problémák megbeszélése, kölcsönös segítségnyújtás az éves munkatervben tervezett feladatok mentén.

1.2. Zárt szülői és csoportközösségi csoportok platformjai

Tartalma: kapcsolattartás, a csoport egészét érintő információk megosztása.

2. A csoporton kívüli digitális nevelés-oktatás megvalósításának feltételei

1. Óvodapedagógusok, gyermekek (szülők) eszközparkjának felmérése; az intézmény IKT eszközeinek biztosítása (teljeskörű anyagi felelősségvállalás mellett) – azon óvodapedagógusok részére, akik nem rendelkeznek megfelelő eszközzel.
2. A szülőkkel történő kapcsolatfelvétel első lépései között szükséges felmérni és megállapodni abban, hogy a kapcsolattartásnak milyen közös lehetőségei vannak, vagy lehetnek.
3. A munkavégzés helyszínét képező otthoni munkaterületet úgy kell kialakítani és használni, hogy az a kényelmi szempontokon túl minden tekintetben megfeleljen a munkavédelmi előírásoknak is.
4. Az online foglalkozások időpontjának bejelentése a Home Office felületén a szülői zárt csoport platformján üzenetben, vagy üzenőfalon történik.
5. Az adott foglalkozás online óraszáma ne haladja meg az ONOAP-ban meghatározott tevékenység heti óraszámának felét!
6. Csoportonként egységes platform használata: pl.: belső körlevél vagy e-mail.

3. Javasolt óvodán kívüli digitális munkarend

Óvodapedagógus

8^{00} 12^{00} között (4 óra időtartamban)

- ☞ Elektronikus kapcsolattartás vagy rendelkezésre állás a munkatársakkal, a vezetőséggel.

15^{00} 17^{00} között (2 óra időtartamban)

- ☞ Elektronikus kapcsolattartás a családokkal: gyermekekkel, szülőkkel, illetve igény szerint rendelkezésre állás.
- ☞ Elsősorban ebben az időszakban kerülhet sor a családok számára készített segítő tartalmakkal kapcsolatos megbeszélésekre, az esetleges visszacsatolások fogadására vagy kezdeményezésére, előzetes egyeztetés szerint a gyermekek fejlődésállapotát visszacsatoló családi beszélgetésekre (fogadóóra), a szülők és a gyermekek által kezdeményezett különböző kommunikációs helyzetekre.

A kötött munkaidő további időtartamában (2 óra):

- ☞ Egészségvédelem, – mentálhigiénés töltekezés, – szakmai töltekezés.

Elvárások az óvodapedagógusokkal szemben

- ☞ A gyermekekkel töltött online foglalkozások időtartama nem haladhatja meg a képernyő előtt foglalkozásonként a 20 percet.
- ☞ Az óvodapedagógus adjon tanácsot a szülőknek az otthonukban kialakítható – állandó és mobil – játékterek (tanulási terek) kialakításához, melyek biztonságosak és alkalmasak a különböző játékformákhoz.
- ☞ Az óvodapedagógus erősítse a szülőket abban, hogy az óvodás korú gyermekek legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége a családban és az óvodában is egyaránt a játék.
- ☞ Az óvodapedagógus győzze meg a szülőket a szabad játék kitüntetett szerepének fontosságáról, melynek során a gyermek újra éli az őt ért élményeket és feldolgozza azokat.

Ezen kívül még a következő feladatokat köteles ellátni:

- A szülők segítése a gyermekek otthoni foglalkoztatása céljából - különböző ötletek megosztása a csoportban, - az óvodapedagógus körültekintően, mértéktartással válogasson és tegyen közzé a zárt csoportban szövegeket, leírásokat (dalok, mondókák, játékok, mozgásos játékok a lakásban, színezők, játékos feladatok, barkácsolási ötletek stb. Az óvodapedagógus kérje a szülő részéről a visszajelzést a gyermeki produktumokról.
- A dokumentációs munkái legyenek naprakészek.
- Projekt tervek vezetése, készítése az online napló felületén.
- Gyermekek fejlődését nyomon követő dokumentumok kitöltése, vezetése.
- Számitástechnikai ismeretek gyarapítása, gyakorlással.
- Az otthoni távmunkavégzés ideje alatt képességfejlesztő játékok készítése, melyeket később csoportjában hasznosít.

4. Az óvodán kívüli digitális nevelés-oktatás során

A gyermek/szülő kötelességei a digitális nevelés-oktatás során:

- A szülő nyomon követi az óvoda által javasolt digitális napirendet. A gyermek a foglalkozásokon megjelenjen, szülői felügyelet mellett és aktív legyen.
- Elvégzi a számára kijelölt feladatokat.
- Amennyiben a gyermek kötelességeinek teljesítése akadályba ütközik, a szülő erről haladéktalanul köteles tájékoztatni a csoport óvodapedagógusát.
- Az online foglalkozásokon együttműködő.
- A papír alapú nevelésben-oktatásban részt vevők kötelessége a határidők betartása.
- Ha valamilyen oknál fogva a gyermek nem tud részt venni az online térben megtartott foglalkozáson (pl. betegség), mindenképpen jelezzék az óvodapedagógusnak. Közösen beszéljék meg a pótlás lehetőségét, módját.

A szülő a sikeres digitális nevelés-oktatás megvalósítása érdekében:

- támogatja a gyermekét;
- figyelemmel kíséri gyermeke munkáját;
- együttműködik – gyermeke érdekében – az óvodapedagógussal.

A gyermek jogai a digitális nevelés-oktatás során:

- az egészséges határértéken belül, megfelelő mértékben és ideig használja a digitális eszközök bármelyikét szülői felügyelet mellett;
- joga van arra, hogy a saját és szülők időbeosztása szerint, az adott határidőn belül, oldhassa meg a feladatokat.

A jutalmazás és a büntetés alapelvei:

- A szabálykövető magatartás elvárás a digitális nevelés-oktatás idején is.
- Az óvodai Házirend alapelveinek és szabályzatának megfelelően a digitális nevelés-oktatás idején is dicsérettel motivál az óvodapedagógus.
- A kötelességeit nem teljesítő, magatartási szabályokat megszegő gyermekkel szemben az óvodai Házirend alapelveinek és szabályzatának megfelelő módszereket használ az óvodapedagógus a digitális nevelés-oktatás idején is, melynek kiszabása során figyelemmel kell lenni a gyermek életkori sajátosságaira.

Az óvodapedagógus:

- a digitális nevelés- oktatás keretében az óvodapedagógus meghatározza és bemutatja a szülők számára a téma elsajátításával kapcsolatos követelményeket,
- a kezdeményezéseket/foglalkozásokat a javasolt digitális napirend szerint megtartja vagy a feladatok kiküldésével, vagy a tevékenység specifikusságát figyelembe véve online módon az intézmény által használt alkalmazás (Google Meet) stb. felületén keresztül,
- támogatja a gyermekek tanulását, információ-feldolgozását,
- a digitális munkarendben az otthoni körülmények között történő nevelésre-oktatásra, tanításra más szemlélettel tekint,
- kialakítja az információ átadásának rendszerességét a gyermek és a szülő részére is,
- az elvárások tekintetében egyszerű és egyértelmű, időben tartható elvárásokat fogalmaz meg a gyermekek számára,
- a tanítás során elsősorban a megerősítésre, a pozitív motivációra helyezi a hangsúlyt,
- a korlátozott digitális ellátottsággal bíró gyermekek számára papír alapon történik a feladatok kiküldése,
- a különleges bánásmódot igénylő gyermekek esetében a szakértői bizottsági szakvélemények továbbra is érvényesek, az azokban foglaltak figyelembevételével neveli és oktatja a gyermekeket a digitális munkarendben, a szakszolgálat segítségével,

- az óvodapedagógus az elsődleges információforrás, a tudás átadója, a különféle gyermeki kompetenciák fejlesztője, a gyermek önálló tanulásának motiválója, irányítója,
- a digitális nevelés-oktatás során különböző módszerekkel segíti a gyermeket az új ismeretek elsajátításában,
- a digitális munkarendben történő tanítás eszközeiről, részleteiről, elvárásairól a gyermekeket és a szülőket tájékoztatja,
- szükség esetén egyénre szabott segítséget nyújt, támogatja a gyermeket,
- az online foglalkozások lebonyolításáért a csoport óvodapedagógusa a felelős,
- minden anyagot a gyermekek otthoni, önálló anyag-feldolgozásából adódó többletidő figyelembevételével kell kiadni,
- az ellenőrzés javasolt formái: gyűjtőmunka, kézműves eszközök, rajzok, ének, vers, mese stb.

5. Kapcsolattartás a gyermekekkel, szülőkkel

A munkanapokon 15 óra után, vagy hétvégén beérkezett kérdésekre a pedagógusok a következő munkanapon válaszolnak, ennél korábbi, vagy későbbi időpontban csak az óvodapedagógusok egyéni döntése alapján kaphatnak választ a szülők.

6. Online magatartás, digitális etikett

Az alapelv az, ha valami nem elfogadható a hagyományos munkarendben, óvodában, csoportszobában, foglalkozáson, akkor az nem elfogadható online sem.
A foglalkozáson való online kommunikáció hang és kép alapú, tehát mikrofon és bekapcsolt kép nélkül nem megy. Akinek technikai gondjai vannak, jeleznie szükséges a csoport óvodapedagógusának. Videó chat, vagy hasonló kommunikáció során egyeztetni kell az óvodapedagógusnak a szülőkkel, mielőtt képernyőfotó vagy hangfelvétel készül; a feladatokban elküldött képeket, videókat, megoldásokat az óvodapedagógusok bizalmasan kezelik, azokat az óvoda pedagógusain kívüli harmadik fél számára nem teszik hozzáférhetővé.

Az online óvodai nevelésben való részvétel elmulasztásakor:

- Ha a gyermek és szülője előre bejelentett, alapos indok nélkül az óvodapedagógus számára legalább 3 napon keresztül nem elérhető, a kiadott feladatokat nem teljesíti, az óvodapedagógussal nem kommunikál, az óvodapedagógus értesíti az igazgatót.
- Ha a csoport óvodapedagógusának jelzése alapján, a passzivitás továbbra is fennáll, az intézmény vezetés szólítja fel a szülőt/gondviselőt az online óvodai nevelésben való részvétel elmulasztásának következményeire.

Ha az intézmény nem tud kapcsolatot tartani a gyermekkel, illetve a szülővel, felvesszük a kapcsolatot a gyermekvédelmi szolgálattal.